

Strasbūras, 5.7.2016
COM(2016) 446 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR AUDITO
RŪMAMS**

2015 m. metinė ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita

Turinys

ĮVADAS	3
VEIKLOS RODIKLIAI IR REZULTATAI	6
1.1. Svarbiausia J.-C. Junckerio vadovaujamai Komisijai – veiklos rezultatai	6
1.2. Pažangos santrauka	7
1.3. Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti (1A biudžeto išlaidų kategorija)	9
1.3.1. 2014–2020 m. programų įgyvendinimas	10
1.3.2. 2007–2013 m. DFP programų rezultatai	15
1.4. Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda (1B biudžeto išlaidų kategorija)	19
1.4.1. 2014–2020 m. programų įgyvendinimas	20
1.4.2. 2007–2013 m. programų rezultatai	23
1.5. Tvarus augimas. Gamtos išteklių (2 biudžeto išlaidų kategorija)	29
1.5.1. Informacija apie 2014–2020 m. programų įgyvendinimą	30
1.5.2. 2007–2013 m. programų rezultatai	32
1.6. Saugumas ir pilietybė (3 biudžeto išlaidų kategorija)	36
1.6.1. 2014–2020 m. DFP programų įgyvendinimas	37
1.6.2. 2007–2013 m. DFP programų rezultatai	39
1.7. Europos vaidmuo pasaulyje (4 biudžeto išlaidų kategorija)	41
1.7.1. 2014–2020 m. programų įgyvendinimas	42
1.7.2. 2007–2013 m. programų rezultatai	43
Išvados dėl vykdymo ir rezultatų	46
PASIEKTI VALDYMO REZULTATAI	48
2.1. Vidaus kontrolės tikslų siekimas	48
2.1.1. Teisėtumo ir tvarkingumo rizikos valdymas. Rizikos suma atskleidžiant duomenis	49
2.1.2. Kontrolės išlaidų efektyvumas ir supaprastinimas	52
2.1.3. Kovos su sukčiavimu strategijos	53
2.2. Valdymo patikrinimas	54
2.3. Patikrinimas atsižvelgiant į Vidaus audito tarnybos (VAT) darbo rezultatus	57
2.4. Biudžeto įvykdymą tvirtinančios institucijos ir išorės auditorių rekomendacijų vykdymas	58
Išvada dėl pasiektų valdymo rezultatų	59

Įvadas

ES biudžetas suteikia galimybę europiečiams drauge imtis veiksmų ir spręsti bendrus uždavinius Europos ir tarptautiniu lygmeniu. ES biudžetas sudaro apie 1 proc. ES bendrųjų nacionalinių pajamų, 2 proc. ES viešųjų išlaidų, jo lėšos naudojamos Europos lygmeniu kartu su nacionalinių biudžetų lėšomis bei kitomis politikos ir reguliavimo priemonėmis stengiantis padėti Sąjungai pasiekti savo strateginius tikslus. Pirmiausia jis padeda įgyvendinti **Pirmininko J.-C. Junckerio nustatytus politikos prioritetus**. Šie prioritetai atspindi pagrindinius Europos ekonomikos ir visuomenės uždavinius, pagal juos planuojama visa Komisijos veikla¹. Šie prioritetai labai gerai papildo 2010 m. pradėtos įgyvendinti **darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo strategijos „Europa 2020“** tikslus (strategijoje nustatyta keletas iki 2020 m. užsibrėžtų pasiekti pagrindinių užimtumo, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, klimato kaitos, energetikos, švietimo, kovos su skurdu ir socialine atskirtimi tikslų)². Šie bendri tikslai yra ir visos Europos Sąjungos, ir jos valstybių narių orientyrai, o į valstybių narių planus perkeliama per Europos semestro procesą.

Kad būtų lengviau įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus, parengta 2014–2020 m. **daugiametė finansinė programa** (DFP) ir su ja susijusios finansinės programos. Siekiant išlaidas ir politikos tikslus susieti labiau, į 2014–2020 m. DFP įtrauktas išsamus veiklos rezultatų rodiklių rinkinys. Pagal šiuos rodiklius galima vertinti, kiek pažangos padaryta ir kokių rezultatų pasiekta pagal kiekvieną programą, koks šių programų indėlis į galutinius rezultatus ir koks poveikis padarytas Europos ekonomikos augimui ir piliečių gerovei.

Metinėje 2015 m. ES biudžeto valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje sujungtos dvi ankstesnės ataskaitos: vertinimo ataskaita, rengiama pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 318 straipsnį, ir apibendrinamoji ataskaita, kurią reikalaujama rengti pagal Finansinio reglamento 66 straipsnio 9 dalį³. Ataskaitą sudaro informacija apie ES biudžeto vykdymo ir valdymo veiklos rezultatus, taigi, joje išsamiai apžvelgiama, kaip ES biudžetas padeda siekti Sąjungos politikos prioritetų, kokį vaidmenį atlieka Komisija, puoselėdama veiklos rezultatų kultūrą, užtikrindama, kad būtų laikomasi griežčiausių biudžeto valdymo standartų, ir skatindama jų laikytis. Ataskaitoje įvertinta atitiktis ir rezultatai, todėl ji yra svarbi Komisijos indėlio į metinio biudžeto įvykdymo patvirtinimo procesą dalis.

2015 m. ES biudžetas. Indėlis į politikos įgyvendinimą ir reagavimą į krizes

2015 m. Komisija **gerokai pažengė įgyvendindama dešimt** Pirmininko J.-C. Junckerio politikos gairėse⁴ išdėstytų **politikos prioritetų**. 315 mlrd. EUR Investicijų planas Europai yra labai reikalingas investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą postūmis. Be to, remiantis pagrindiniais strateginiais pasiūlymais tokiais klausimais, kaip energetikos sąjunga, kapitalo rinkų sąjunga ir bendroji skaitmeninė rinka, nubrėžtas tvirtesnės, atviresnės vidaus rinkos ir didesnio ekonominio dinamizmo kelias.

2015 m. Komisija taip pat operatyviai ir visapusiškai reagavo į įvairius Europos ekonomikai ir visuomenei iškilusius iššūkius: tebesitęsiančią pabėgėlių krizę, teroristinius išpuolius, padėties kaimyninėse Europos šalyse

¹ <http://ec.europa.eu/avservices/photo/photoByPriorities.cfm?sitelang=en>.

² http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_lt.htm.

³ http://ec.europa.eu/smart-regulation/evaluation/docs/syn_pub_rf_mode_en.pdf.

„Ne vėliau kaip kiekvienų metų birželio 15 d. Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai siunčia praėjusių metų metinių veiklos ataskaitų suvestinę. Europos Parlamentui ir Tarybai taip pat suteikiama galimybė susipažinti su kiekvieno įgalioto leidimus suteikiančio pareigūno metinėmis veiklos ataskaitomis.“

⁴ Bendrajame pranešime apie Europos Sąjungos veiklą pateikiama išsamesnė informacija: <http://publications.europa.eu/lt/web/general-report>.

nestabilumą, didelį nedarbą ir vangų ekonomikos atsigavimą, Graikijos finansinį nestabilumą ir ekonominį Rusijos nustatyto draudimo eksportuoti žemės ūkio ir perdirbtus maisto produktus poveikį. **Šios sudėtingos sąlygos nulėmė tai, kaip ES biudžetas vykdytas 2015 m.**

Norint atremti šiuos didžiulius iššūkius, reikėjo ne tik imtis politinės lyderystės, bet ir naudoti ES biudžeto lėšas strategiškai. Laikantis politikos prioritetų, buvo stengiamasi, kad ES biudžeto lėšomis būtų kuo labiau prisidedama prie darbo vietų kūrimo, ekonomikos augimo ir investicijų. Sėkmingas programų „Horizontas 2020“ įgyvendinimas, finansinėms priemonėms, pagal kurias finansavimas teikiamas MVĮ, skirtų išteklių telkimas laikotarpio pradžioje, mokėjimų Jaunimo užimtumo iniciatyvai paremti paspartinimas, programos „Erasmus+“ programos mobilizavimas, Europos strateginių investicijų fondo ir Solidarumo paketo sukūrimas stengiantis palengvinti ūkininkų padėtį – tai pavyzdžiai, kaip operatyviai ir veiksmingai buvo telkiamos biudžeto lėšos siekiant padėti įgyvendinti politikos prioritetus.

Norint atremti pagrindinius 2015 m. iššūkius, reikėjo ne tik imtis politinių iniciatyvų, bet ir strategiškai naudoti ES biudžeto lėšas.

Dėl pabėgėlių krizės kyla uždavinių, kurių ES iki šiol neteko spręsti. Nors akivaizdu, kad vien skyrus papildomų finansinių išteklių pabėgėlių krizės išspręsti nepavyks (be to, ES galės tik šiek tiek prisidėti prie šioje srityje iškilusių pasaulinių finansinių poreikių), imantis politikos priemonių, kuriomis disponuoja ES, be jokios abejonės, reikalingas ir strateginis požiūris į finansavimą. **ES atsakas į pabėgėlių krizę** yra aiškus ES biudžeto panaudojimo kaip vienos iš daugialypio atsako į labai didelį iššūkį priemonių pavyzdys.

2015 m. Komisija pristatė Europos migracijos darbotvarkę⁵, kurioje išdėstė išsamų planą, kaip silpninti neteisėtos migracijos paskatas, gelbėti gyvybes ir apsaugoti ES išorės sienas. Joje numatyta suformuoti tvirtą bendrą prieglobsčio politiką ir naują teisėtos migracijos politiką. Komisija taip pat pristatė Europos saugumo darbotvarkę – bendradarbiavimo ir bendrų Sąjungos veiksmų saugumo srityje pagrindą ateinantiems penkeriems metams siekiant plėtoti tikrą ES vidaus saugumo erdvę⁶.

2015 m. pabėgėlių krizei spręsti skirtas finansavimas padidintas 50 proc. – iki 3,7 mlrd. EUR, o 2015–2016 m. laikotarpiu – daugiau kaip 10 mlrd. EUR. Iš šių papildomų lėšų sustiprintos Viduržemio jūros operacijos „Tritonas“ ir „Poseidas“, taip pat agentūros FRONTEX, Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO) ir Europolo pajėgumai. Papildomų lėšų taip pat skirta ekstremaliųjų situacijų Sąjungos viduje priemonėms ir naudojantis jomis kurtas pabėgėlių perkėlimo Sąjungoje iš pirmųjų su migrantų antplūdžiu susidūrusių valstybių narių mechanizmas. Tris kartus padidinus finansavimą patruliavimui jūroje centrinės ir rytinės Viduržemio jūros dalies migracijos maršrutais, ES padėjo išgelbėti daugiau kaip 252 000 žmonių 2015 m. ir dar 100 000 iki 2016 m. vidurio. Ji taip pat dvigubai sustiprino pastangas užkirsti kelią neteisėtam žmonių gabenimui ir išardyti prekiautojų žmonėmis gruputes.

ES biudžetas naudotas ne tik atvykstančių migrantų srautui tvarkyti, bet ir priežastiniams migracijos veiksniams šalinti – teikta tiesioginė humanitarinė pagalba Sirijai, Irakui ir kitoms kaimyninėms šalims (Turkijai, Libanui, Jordanijai); siekiant sudaryti sąlygas įgyvendinti sausumos veiksmus, sukurti du nauji patikos fondai ir finansavimo priemonė. Į Europos Sąjungos regioninį patikos fondą, reaguojant į Sirijos krizę, iš ES biudžeto skirta 570 mln. EUR. Iš šio fondo Sirijos krizės problemoms spręsti bus teikiama darni ir didesnė regioninė pagalba. Šiomis lėšomis bus reaguojama į poreikius užtikrinti, kad Sirijos pabėgėliai išliktų atsparūs ir greitai atsigauntų kaimyninėse šalyse, taip pat į priimančiųjų valstybių bendruomenių ir administravimo institucijų poreikius. Europos Komisija taip pat įsteigė Skubiosios pagalbos patikos fondą stabilumui didinti ir pagrindinėms neteisėtos migracijos ir asmenų persikėlimo Afrikoje priežastims šalinti. Šis patikos fondas sudarytas iš 1,8 mlrd. EUR ES biudžeto, Europos plėtros fondo lėšų ir iš ES valstybių narių bei kitų paramos teikėjų įnašų. Sukurta ES pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė; pagal ją koordinuojama iš viso 3 mlrd. EUR lėšų parama, skirta pabėgėliams Turkijoje ir priimančiojoje

⁵ COM(2015) 240 final.

⁶ COM(2015) 185 final.

bendruomenėse remti. 1 mlrd. EUR šios pagalbos bus finansuojama iš ES biudžeto. Nuo 2016 m. sausio 1 d. iš priemonės skiriamos dotacijos ir kita finansinė parama.

Dėl griežtos vykdymo stebėsenos, intensyvaus išteklių persikirstymo ir teigiamų pajamų pokyčių nereikėjo valstybių narių raginti skirti papildomų nuosavų išteklių papildomoms 2015 m. išlaidoms padengti. 2015 m. biudžetas buvo visiškai įvykdytas ir vėl užtikrintas jo tvarumas, laipsniškai naikinant susikaupusias neapmokėtas ankstesnio programavimo laikotarpio sąskaitas pagal su Europos Parlamentu ir Taryba suderintą mokėjimų planą. Tačiau finansavimo iš ES biudžeto poreikiams vis augant, bus labai svarbu užtikrinti ne tik tai, kad ateinančiais metais politikos prioritetams remti būtų skirta pakankamai lėšų, bet ir tai, kad biudžetas būtų pakankamai lankstus ir būtų galima reaguoti į nenumatytus įvykius.

Metinės valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitos struktūra

Šios ataskaitos **1 skirsnyje**, remiantis naujausiais turimais duomenimis apie rezultatus, pasiektus naudojant ES biudžeto lėšas iki 2015 m. pabaigos, apibendrinti **ES biudžeto vykdymo rezultatai**. Rengiant šią ataskaitą remtasi Komisijos padalinių metinėse veiklos ataskaitose pateikta informacija, į pasiūlymą dėl 2017 m. biudžeto įtrauktomis programų suvestinėmis ir kitais šaltiniais, pvz., ES programų vertinimo ir įgyvendinimo ataskaitomis. Ataskaitoje pateikiama apibendrinta informacija, o daugiau išsamių duomenų apie programų tikslus ir pažangą siekiant rodiklių, palyginti su pradiniais ir siekiamais lygiais, pateikta metinėse veiklos ataskaitose ir programų suvestinėse. Nors ataskaita parengta dėl 2015 m. ataskaitinių metų, joje remtasi naujausiais turimais duomenimis, o šie kai kuriais atvejais yra susiję su ankstesniais ataskaitiniais metais.

Ataskaitoje pagal kiekvieną biudžeto išlaidų kategoriją pateikiama informacija apie 2014–2020 m. DFP programų įgyvendinimo pažangą ir naujausi turimi duomenys apie 2007–2013 m. DFP programų rezultatus. Europos Parlamento ir Europos Audito Rūmų prašymu ataskaitoje taip pat aptariamos sąsajos su strategija „Europa 2020“, pateikiami konkretūs ES finansavimo pridėtinės vertės pavyzdžiai. Ataskaitoje taip pat pateikiama pagrindinių kitokio pobūdžio, su išlaidomis nesusijusių politikos priemonių, naudotų kartu su išlaidų programomis bendriesiems Sąjungos prioritetams remti, pavyzdžių.

Šiame skirsnyje taip pat aprašomas Komisijos vykdomas darbas įgyvendinant ES iniciatyvą „ES biudžeto kryptis – konkretūs rezultatai“ – plačią iniciatyvą, kuria siekiama užtikrinti, kad ES biudžeto lėšos būtų panaudotos kuo veiksmingiau ir būtų pasiekta ES piliečiams naudingų rezultatų.

2 skirsnyje aprašyta, kaip Komisija **valdė ES biudžetą** 2015 m. Rengiant informaciją apie valdymo rezultatus, remtasi Komisijos padalinių metinėmis veiklos ataskaitomis, kuriose išsamiai aprašyta vidaus kontrolės aplinka ir su ja susiję aspektai. Jei per metus patirta problemų, ataskaitoje aprašoma, kaip Komisijos padaliniai sprendė šiuos kilusius uždavinius. Šiame skirsnyje apibendrinama informacija apie pasiektus vidaus kontrolės tikslus, su teisėtumu ir tvarkingumu susijusios rizikos valdymą, kontrolės išlaidų efektyvumą ir kovos su sukčiavimu strategijas.

Remdamasi skirsnio pabaigoje pateiktomis išvadomis, padarytomis pagal iš visų padalinių gautus valdymo patikimus ir pagal patikinimą, gautą remiantis vidaus audito darbo rezultatais, Komisija, priimdama šią ataskaitą, **prisiima bendrą politinę atsakomybę už 2015 m. ES biudžeto valdymą**.

1 skirsnis

Veiklos rodikliai ir rezultatai

1.1. Svarbiausia J.-C. Junckerio vadovaujamai Komisijai – veiklos rezultatai

Laikantis biudžeto drausmės ir atsižvelgiant į vienas kitam prieštaraujančius ES biudžeto lėšų poreikius, būtina daug dėmesio telkti į veiklos rezultatus ir į praktinius įgyvendinimo aspektus. 2015 m. tam prireikė maksimaliai išnaudoti DFP numatytas lankstumo galimybes, be kita ko – didelę dalį išteklių perskirstyti, kad turimi ištekliai būtų panaudoti svarbiausiems prioritetams įgyvendinti, bet kartu išliktų stabili ilgalaikių investicijų aplinka.

Pirmininkas J.-C. Junckeris jau kadencijos pradžioje davė toną: „Nepakanka vien išmintingai paskirstyti pinigų. Turėsime pasiekti daugiau su mažesniais ištekliais. Turime kuo geriau išnaudoti biudžetą ir pinigus leisti išmintingai. [...] Žmonės nori, kad pasiektume rezultatus. Jie taip pat nori žinoti, kaip išleidžiame mokesčių mokėtojų pinigus⁷“.

Kad minėtas įsipareigojimas būtų įvykdytas, 2015 m. pirmininko pavaduotoja K. Georgieva paskelbė iniciatyvą „ES biudžeto kryptis – konkretūs rezultatai“ (BFOR). Iniciatyva paremta dabartine rezultatais grindžiamo biudžeto sudarymo sistema, kuria siekiama paskatinti nustatyti naują atitikties, veiklos rezultatų, lėšų panaudojimo ir programos rezultatų pusiausvyrą. Susitelkimas, operatyvumas ir rezultatai – tai pagrindiniai daugelio iniciatyvų principai, kuriais vadovaujamosi keturiose srityse:

- nustatant, kuriose srityse reikėtų investuoti ES biudžeto lėšas, kad būtų skatinama įgyvendinti pagrindinius prioritetus ir pagrindinių tikslų būtų siekiama su reikiama energija ir lankstumu;
- tobulinant būdus, kaip investuoti ES biudžeto lėšas, kad būtų pasiektas kuo didesnis svorto poveikis, – dažniau naudojant finansines priemones ir taikant paprastesnę, proporcingą, ekonomiškai efektyvią kontrolę;
- analizuojant, kaip vertinamas ES biudžeto vykdymas ir rezultatai, kad būtų įgyvendinamas racionalus ir realistiškas veiklos rezultatų planas, įskaitant ataskaitas dėl teisėtumo, tvarkingumo ir rezultatų;
- užtikrinant veiksmingą viešinimo tvarką, pagal kurią prieinamai ir suprantamai būtų teikiama informacija platesnei visuomenei apie ES biudžeto lėšomis pasiektus rezultatus, palaikomas vaisingas dialogas su suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant diskusijas su ekspertais ir politikais dėl rezultatais grindžiamo biudžeto sudarymo ir metinę konferenciją, skirtą iniciatyvai BFOR.

Vienas iš geresnio ES biudžeto rezultatų viešinimo piliečiams pavyzdžių yra speciali ES rezultatų interneto svetainė, apie kurią metinėje iniciatyvos BFOR konferencijoje paskelbė pirmininko pavaduotoja K. Georgieva. Joje pateikiama įvairių finansavimo sričių pavyzdžių, kaip panaudotos ES biudžeto lėšos, ir paaiškintas praktinis ES finansuotų projektų poveikis Europos ir kitoms šalims⁸.

Pagal iniciatyvos BFOR darbotvarkę pažangos siekiama nuolat, bet **jau 2015 m. padaryta konkrečių** Komisijos strateginio planavimo ir programavimo ciklo bei biudžeto procedūros **patobulinimų**. Šie pokyčiai padeda geriau planuoti, stebėti veiklos rezultatus ir atsiskaityti už juos tiek Komisijai vykdančią savo veiklą, tiek įgyvendinant visas išlaidų programas.

⁷ Pirmininko J.-C. Junckerio kalba 2015 m. rugsėjo 22 d. Briuselyje vykusioje konferencijoje „ES biudžeto kryptis – konkretūs rezultatai“.

⁸ Tai nėra baigtinė ES projektų duomenų bazė. Joje pateikiami tam tikri pavyzdžiai ir jie vis papildomi: https://ec.europa.eu/budget/euprojects/search-projects_en.

Toliau peržiūrimi iš ES biudžeto finansuojamoms programoms nustatyti **veiklos rezultatų rodikliai**. Ši peržiūra padės pasirinkti tinkamiausius, patikimais duomenimis pagrįstus rodiklius, pagal kuriuos, rengiant metinį ES biudžetą, bus galima vertinti, kokia pažanga padaryta siekiant tikslų, ir pateikti aiškesnę bei išsamesnę informaciją apie veiklos rezultatus.

Kiti patobulinimai bus aprašyti 2016 m. ataskaitose. Vienas iš pavyzdžių – kiekvienas Komisijos padalinys rengia daugiamečių **strateginį planą**. Šis planas rengiamas remiantis visuotiniais bendraisiais tikslais, apimančiais dešimt J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos politikos prioritetų ir padedančiais siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų ir vykdyti įsipareigojimus pagal Sutartį⁹.

Patikimo finansų valdymo srityje padaryta pažanga apskaičiuojant rodiklius, pagal kuriuos vertinamas kontrolės išlaidų efektyvumas ir kiekvienos politikos srities rizikos sumos.

Šiame darbe Komisija taip pat remiasi Vidaus audito tarnybos (VAT) atliktu darbu ir pateiktomis rekomendacijomis. Vadovaudamasi savo metodika ir geriausia patirtimi, VAT veiklos rezultatus vertino netiesiogiai, t. y. vertino, ar ir kaip vadovybė sukūrė kontrolės sistemas savo veiklos rezultatams (veiksmingumui ir efektyvumui) matuoti. Norėdama padėti Komisijai vadovautis savo metodika ir geriausia patirtimi, VAT 2015 m. atliko keletą **veiklos rezultatų auditų**, per kuriuos vertino, kaip Komisijos padaliniai valdo ir stebi konkrečių tikslų, kuriuos jie gali kontroliuoti ir pasiekti savo darbu ir veiksmais, įgyvendinimą, kaip jie valdo ir stebi ES politikos vykdymą ir kaip jie už visa tai atsiskaito. Daugiau informacijos apie Vidaus audito tarnybos atliktus veiklos rezultatų auditus pateikta 3 priede.

Šioje naujoje **metinėje valdymo ir veiklos rezultatų** ataskaitoje laikomasi naujosios Komisijos atsiskaitymo už veiklos rezultatus metodikos. Ji taip pat rodo, kad Komisija yra pasiryžusi stengtis paprastinti atsiskaitymą už biudžeto vykdymo rezultatus. Ši ataskaita yra kompleksinio ataskaitų rinkinio, skirto biudžeto įvykdymo patvirtinimo procesui remti¹⁰, dalis. Tolesniuose skirsniuose išdėstyti **naujausi** turimi **duomenys** apie ES biudžeto lėšomis pasiektus rezultatus. Skirsnio pradžioje apibendrinama strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo pažanga, o toliau aptariamas ir 2014–2020 m. programų įgyvendinimas, ir 2007–2013 m. programų rezultatai.

1.2. Pažangos santrauka

Kad būtų pasiektas pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo uždavinys, strategijoje „Europa 2020“ iškelti penki pagrindiniai tikslai užimtumo, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, klimato ir energetikos, švietimo, kovos su skurdu ir socialine atskirtimi srityse. Pagal šiuos pagrindinius tikslus kiekviena valstybė narė formuluoja nacionalinius tikslus. Už pažangą siekiant šių tikslų nacionaliniu lygmeniu visų pirma atsakingos valstybės narės, o ES biudžeto lėšomis padedama siekti pagrindinių tikslų ES lygmeniu.

Komisija stebi pagrindinių strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą pagal devynis rodiklius. Informacija apie pažangą, padarytą laikantis šių rodiklių, reguliariai atnaujinama ir skelbiama Eurostato interneto svetainėje¹¹. Toliau pateikiamoje diagramoje parodyti naujausi turimi devynių rodiklių duomenys¹². Joje pavaizduota nuo 2008 m.

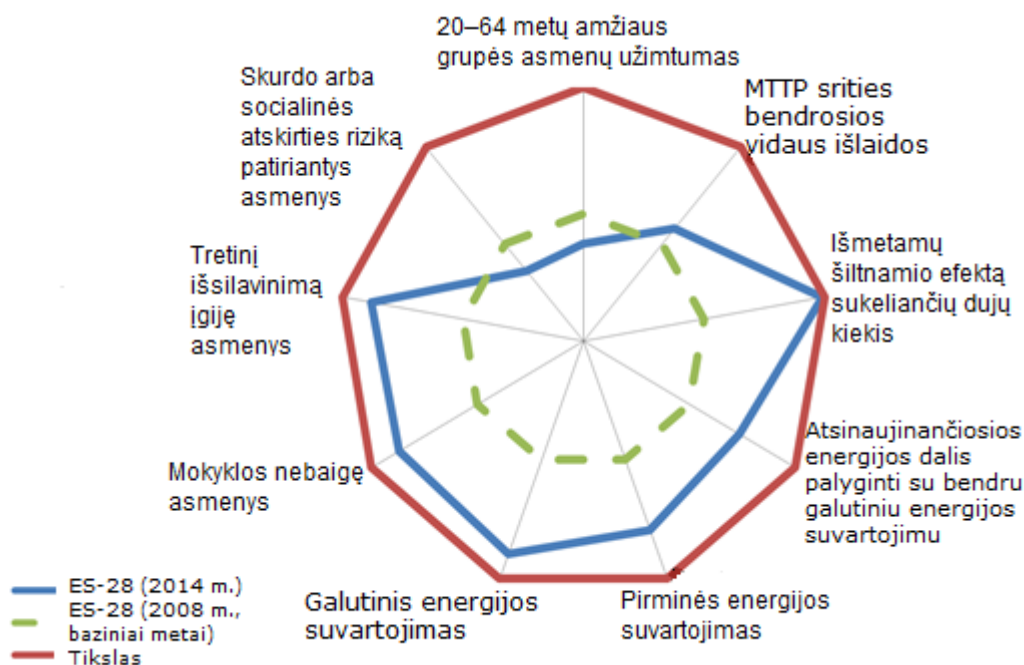
⁹ Laikantis naujosios metodikos, planavimo dokumentai yra paprastesni ir juose dėmesys labiau sutelkiamas į Komisijos prioritetus, taip generaliniams direktoratom (GD) padedant nustatyti veiklos prioritetus ir sukurti bei plėtoti nuoseklią veiklos rezultatų struktūrą, kurioje aiškiai atskiriama perduota atsakomybė (už rezultatus ir rodiklius, kurie pasiekiami tiesiogiai dėl Komisijos veiklos) ir indėlis į politikos ir programų rezultatus (kai Komisija savo veikla padeda siekti tam tikro rezultato arba rodiklio).

¹⁰ Į šį rinkinį įeina, pvz., konsoliduotos sąskaitos, komunikatas apie ES biudžeto apsaugą, ataskaita apie Europos Sąjungos finansinių interesų apsaugą, ataskaita apie vidaus auditus, ataskaita apie priemones, priimamas po biudžeto įvykdymo patvirtinimo.

¹¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy>

¹² Duomenys paskutinį kartą atnaujinti 2016 m. sausio mėn.

padaryta pažanga ir tai, kiek trūksta, kad atitinkami strategijos „Europa 2020“ tikslai būtų pasiekti. Su aplinkos apsaugos tikslais ir švietimu susiję rodikliai atspindi siekiant pagrindinių tikslų padarytą pažangą. Užimtumo, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, kovos su skurdu arba socialine atskirtimi srityse – priešingai – reikia dėti daugiau pastangų.

1. grafikas. Pagrindiniai strategijos „Europa 2020“ tikslai

ES biudžetas taip pat yra svarbus įrankis, padedantis įgyvendinti **tokius bendruosius politikos tikslus, kaip klimato srities veiksmai ir biologinė įvairovė**. Norėdama reaguoti į klimato kaitos keliamus uždavinius ir su jais susijusius investicijų poreikius, ES nusprendė bent 20 proc. 2014–2020 m. biudžeto – iš viso 180 mlrd. EUR per visą laikotarpį – išleisti veiksams kovos su klimato kaita srityje. Kad šis rezultatas būtų pasiektas, klimato kaitos padarinių mažinimo ir prisitaikymo veiksmai įtraukiami į visas pagrindines ES išlaidų programas, visų pirma į sanglaudos politiką, regioninės plėtros, energetikos, transporto, mokslinių tyrimų ir inovacijų, bendrą žemės ūkio politiką ir ES vystymosi politiką. Nuo 2014 m. biudžeto projekto su klimato srities veiksmais susijusių išlaidų sąmatos kasmet stebimos vadovaujantis Rio de Žaneiro rodikliais pagrįsta metodika. Apskaičiuota, kad integruotiems klimato srities veiksams 2015 m. iš viso skirta apie 17 proc. lėšų, o 2016 m. ši dalis turėtų sudaryti 22 proc.

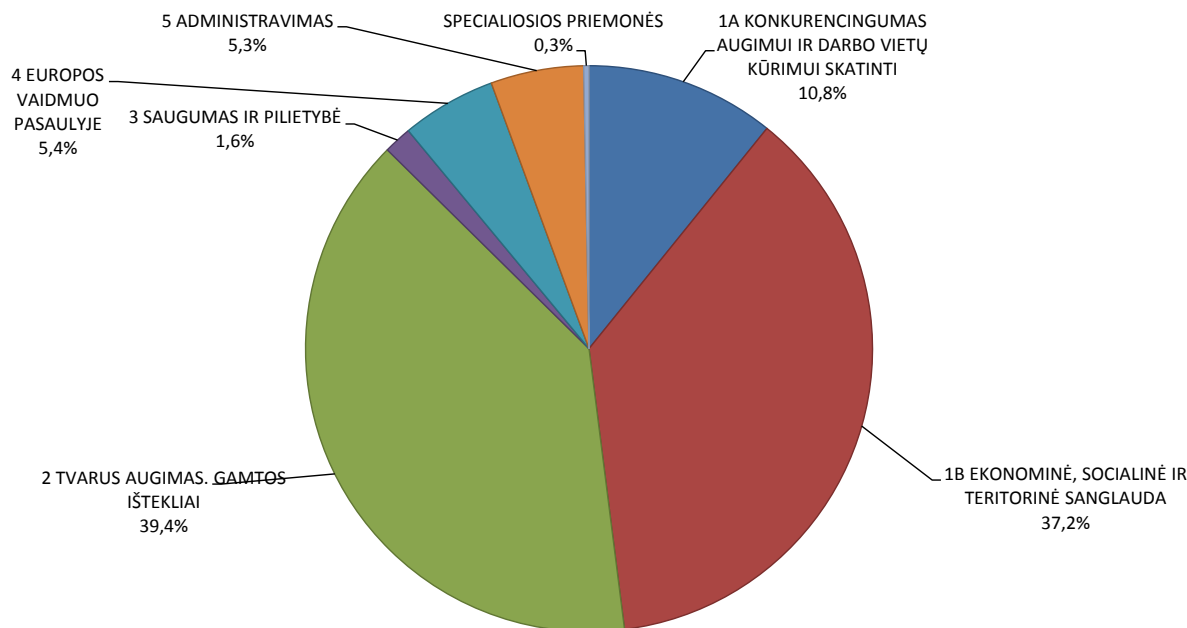
Kaip ir klimato srities veiksmų integravimo srityje, pagal biologinės įvairovės srities išlaidų stebėjimo procedūrą prognozuota, kad 7 proc. 2015 m. biudžeto ir 9 proc. 2016 m. biudžeto lėšų bus skirta ES biologinės įvairovės mažėjimui sustabdyti ir pasukti priešinga linkme, – tai bus svarus indėlis į strategijos „Europa 2020“ tvaraus augimo tikslus¹³.

Tolesniuose skirsniuose aprašoma, kaip susiję 2014–2020 m. DFP programų ir strategijos „Europa 2020“ tikslai. Aptariant biudžeto išlaidų kategorijas, kurios tiesiausiai susijusios su strategija „Europa 2020“ (1A, 1B ir 2),

¹³

Kad būtų lengviau, gairėse „Bendroji biologinės įvairovės apsaugos ES biudžeto lėšomis sistema“ (*Common Framework for Biodiversity proofing of the EU budget*) pateikiamos bendros ir konkrečioms fondams taikomos gairės, skirtos nacionalinėms bei regioninėms institucijoms ir Komisijos tarnyboms: <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/cfbp%20-%20General%20Guidance.pdf>.

informacija apie pasiektus 2007–2013 m. programų rezultatus taip pat sugrupuota pagal strategijos „Europa 2020“ prioritetus, stengiantis kiek galima parodyti, kaip ES biudžeto lėšomis prisidėta siekiant strategijos tikslų¹⁴.

2. grafikas. 2015 m. ES biudžetas pagal biudžeto išlaidų kategorijas

2015 m. ES biudžetą sudarė 162, 273 mlrd. EUR. Maždaug pusė šios sumos (48 proc., arba 78 mlrd. EUR) skirta 1 išlaidų kategorijai „Pažangus ir integracinis augimas“, kurią sudaro 1A išlaidų kategorija „Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti“ (10,8 proc.) ir 1B išlaidų kategorija „Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda“ (37,2 proc.). 2 išlaidų kategorija „Tvarus augimas. Gamtiniai ištekliai“ buvo antra pagal dydį biudžeto išlaidų kategorija. Jai skirta 39,4 proc. lėšų¹⁵.

1.3. Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti (1A biudžeto išlaidų kategorija)

2015 m. išlaidų kategorijos „Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti“ programoms skirta 17,55 mlrd. EUR (1A išlaidų kategorijos įsipareigojimai). Tai sudaro 10,8 proc. visų metinio biudžeto išlaidų.

Pagrindinės biudžeto išlaidų kategorijos „Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti“ programos:

- bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“;
- dideli infrastruktūros projektai („Galileo“, Tarptautinis termobranduolinis eksperimentinis reaktorius (ITER), „Copernicus“);
- programa „Erasmus+“, iš kurios finansuojami švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto sričių veiksmi;
- Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP), iš kurios finansuojamos transeuropinės transporto jungtys, energijos ir IRT tinklai;
- naujas Europos strateginių investicijų fondas (ESIF), kuris yra Investicijų plano Europai dalis¹⁶.

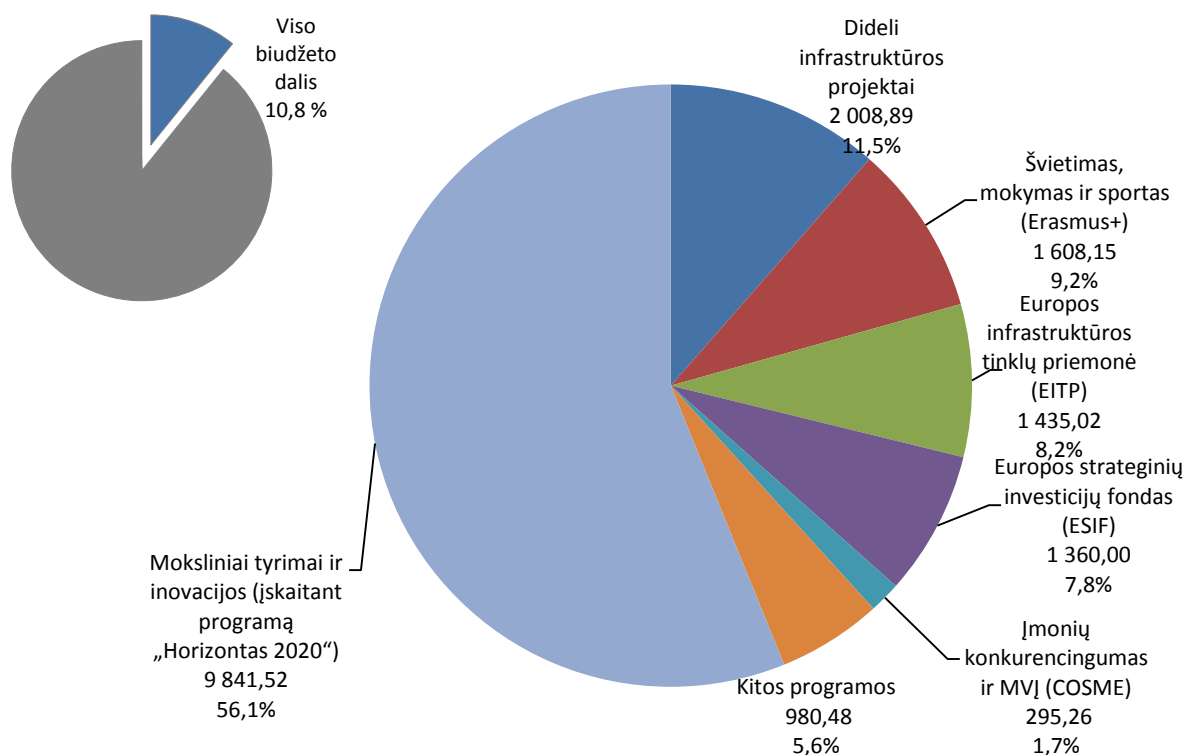
¹⁴ Kaip nurodyta 2013 m. vertinimo ataskaitoje, tuo metu, kai rengtos 2007–2013 m. DFP programos, strategija „Europa 2020“ dar nebuvo priimta, todėl pagal stebėsenos, ataskaitų rengimo ir vertinimo tvarką pagal programas ir strategiją pasiektų rezultatų neketinta susieti.

¹⁵ Apskaičiuota pagal procentinę įsipareigojimų asignavimų dalį, palyginti su visu 2015 m. biudžetu.

¹⁶ http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_lt.

Komisijos prioritetai

Šios biudžeto išlaidų kategorijos programomis daugiausia prisidedama prie J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioritetų „Darbo vietos, augimas ir investicijos“, „Bendroji skaitmeninė rinka“, „Energetikos sąjunga ir klimatas“, „Stipresnė ir teisingesnė ekonominė ir pinigų sąjunga“ įgyvendinimo. Jos padeda įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ pažangaus ir tvaraus augimo prioritetus ir prisideda prie integracinio augimo daugiausia tuo, kad programa „Horizontas 2020“ (kuri pakeitė Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų programą (FP 7)) ir programa „Erasmus+“ padeda kurti darbo vietas ir veikia užimtumą.

3 grafikas. Kairėje: 1A išlaidų kategorijai tenkanti viso 2015 m. biudžeto dalis. Dešinėje: prie pagrindinių programų, 2015 m. finansuotų pagal 1A išlaidų kategoriją „Kitos programos“, be kitų, priskirtos Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programa, programos „Customs“ ir „Fiscalis“. Prie kategorijos „Dideli infrastruktūros projektai“ taip pat priskirtos programos „Galileo“, Europos geostacionarinė navigacinė tinklo sistema (angl. EGNOS), „Copernicus“, ITER. Visos sumos nurodytos milijonais eurų.

1.3.1. 2014–2020 m. programų įgyvendinimas

Pagal naująją DFP daugelis 1A išlaidų kategorijos programų įgyvendinimo funkcijų dabar vykdomos per agentūras (vykdomąsias arba nacionalines, kai kuriais atvejais – decentralizuotas), bendrąsias įmones¹⁷, iniciatyvas pagal 185 straipsnį¹⁸ arba Europos investicijų banką (finansinių priemonių atveju).

¹⁷ Pagal SESV 187 straipsnį įsteigtos bendrosios įmonės yra naujas būdas įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę pramonės mokslinių tyrimų srityje.

¹⁸ Valstybių narių (ir asocijuotųjų valstybių) ir ES viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė.

Bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“

„Horizonto 2020“ 2014–2015 m. darbo programa visiškai įgyvendinta. Iki 2015 m. pabaigos paskelbti 198 kvietimai teikti pasiūlymus, o gauti 78 268 pasiūlymai. Iš šių pasiūlymų 10 658 įtraukti į pagrindinį arba rezervo sąrašą. Sėkmingi pasiūlymai sudarė vidutiniškai 14 proc. Iš to matyti, kad paraiškų perteklius išlieka didelis ir kad ES finansavimo šioje srityje paklausa yra didelė.

Pagal programą „Horizontas 2020“
gautų pasiūlymų skaičius:

78 268

„Galileo“, Europos geostacionarinė navigacinė tinklo sistema (EGNOS) ir „Copernicus“

2015 m. paspartėjo „Galileo“ palydovų dislokavimas: sėkmingai paleisti trys palydovai, dislokuoti dar šeši. Iki 2015 m. gruodžio mėn. bendras paleistų palydovų skaičius padidėjo dukart, iš viso jų yra 12, o 9 iš jų eksploatuojami. Tai palydovinės navigacijos pasaulyje spartus dislokavimo tempas. Oro uostų su EGNOS pajėgumais skaičius padidėjo nuo 150 (2014 m.) iki 174 (2015 m.). Toliau įgyvendintas bendradarbiavimo susitarimas su Ukraina: pagal kaimynystės priemonę EGNOS plėtoti Ukrainoje skirta 5 mln. EUR. 2015 m. programa „Copernicus“ išplėtotą dar labiau ir tapo visu pajėgumu veikiančia žemės stebėjimo programa: 2015 m. birželio 22 d. pagal ją sėkmingai paleistas palydovas „Sentinel-2A“, dėl to sistema papildyta galimybėmis atkurti optinį vaizdą. Pavyzdžiui, remiantis „Copernicus“ palydovų duomenimis, 2015 m. Jungtinė Karalystė ir Airija buvo iš anksto įspėtos apie potvynius, o Afganistanui padėta įvertinti žemės drebėjimo padarinius.

Į orbitą iš viso paleistų „Galileo“
palydovų skaičius:

12

Tarptautinis termobranduolinis eksperimentinis reaktorius (ITER)¹⁹

ITER organizacija iš viso pasirašė 104 (iš 139) pirkimo susitarimus dėl įvairių ITER reaktoriaus statybos darbų paketų. Tai sudaro 90,5 proc. visos projekto vertės natūra. Vadinasi, didelė ITER veiklos dalis dabar yra ITER narių rankose ir jie įgyvendins ITER komponentus. Bendroji Europos ITER įmonė (F4E), atsakinga už ES įnašą į ITER organizaciją, jau sudarė didžiąją dalį didelės vertės (daugiau kaip 100 mln. EUR) sutarčių. 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis, F4E buvo pasirašiusi 766 darbų pirkimo sutartis ir skyrusi 145 dotacijas, iš viso už maždaug 2,8 mlrd. EUR (2008 m. vertė). Tačiau vykdant projektą kilo sunkumų, pirmiausia dėl vėlavimo, išlaidų viršijimo rizikos ir bendro valdymo. Didelė dalis šios rizikos susijusi su pačiu projekto pobūdžiu – jis yra sudėtingesnis už moderniausias dabartines branduolių sintezės technologijas – ir sudėtinga valdymo struktūra. 2015 m. kovo mėn. įmonės F4E valdyba patvirtino tobulinimo veiksmų planą, kuriame taip pat atsižvelgė į Europos Parlamento ir Europos Audito Rūmų ataskaitose per 2013 m. biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūrą pateiktas pastabas (planas šiuo metu vykdomas).

„Erasmus+“

Nuo 2014 m. programoje „Erasmus+“ sujungtos septynios ankstesnės programos ir įtraukta naujų švietimo mainų veiksmų²⁰. 2014–2015 m. 18 000 ES finansuotų veiksmų dalyvavo daugiau negu milijonas asmenų. Nustatytos

¹⁹

ITER sukurtas siekiant parodyti branduolių sintezės energijos mokslines ir technologines galimybes. Tai didžiausias pasaulyje eksperimentinis branduolinių sintezės įrenginys, šiuo metu statomas pietinėje Prancūzijos dalyje (Kadaraše). ITER yra pirmasis tokio pobūdžio pasaulinio bendradarbiavimo projektas, kuriame dalyvauja septyni subjektai, atstovaujantys pusei pasaulio gyventojų. ITER valdomas pagal tarptautinį Europos Komisijos (Euratomu vardu) ir Kinijos, Indijos, Japonijos, Korėjos Respublikos, Rusijos Federacijos ir JAV pasirašytą susitarimą. Europa dengia beveik pusę jo statybos išlaidų, o kiti šeši šio jungtinio tarptautinio projekto dalyviai – po lygiai likusias išlaidas.

lankstesnės judumo sąlygos, labiau atitinkančios kintančius visos Europos studentų poreikius ir diplomų struktūrą (Bolonės procesas).

Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP)

2015 m. pagal dotacijų susitarimus, pasirašytus remiantis 2014 m. EITP kvietimais teikti pasiūlymus, 263 transporto projektams skirta 12,8 mlrd. EUR. Panaudojant EITP finansavimą, iš viso atlikta 28,3 mlrd. EUR investicijų; joms panaudotos ES, regioninių ir valstybių narių biudžetų ir Europos investicijų banko (EIB) paskolų lėšos.

2015 m. EITP skirtas ES finansavimas:

12,8 mlrd. EUR

Pagal du 2015 m. paskelbtus energetikos srities EITP kvietimus teikti pasiūlymus 35 tyrimų ir darbų projektams paskirstyta 366 mln. EUR paramos. Didžioji dalis paramos skirta Baltijos jūros regiono projektams, taip pat Vidurio ir Pietryčių Europos projektams, kuriais tose Europos dalyse sprendžiami energijos tiekimo saugumo uždaviniai. Visais atrinktais projektais siekiama padidinti energijos tiekimo saugumą ir sumažinti valstybių narių izoliuotumą nuo visos ES energijos tinklų. Jais siekiama padėti sukurti europinę energijos rinką ir į elektros energijos sistemą integruoti iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą energiją.

2014–2020 m. laikotarpiu EITP finansinėmis priemonėmis planuojama panaudoti apie 2 mlrd. EUR. Tuo tikslu 2015 m. liepos 22 d. dėl EITP skolos priemonės įgyvendinimo su Europos investicijų banku pasirašytas EITP skolos priemonės perdavimo susitarimas. Dėl šio svarbaus žingsnio skolos priemonę buvo galima pradėti naudoti remiantis patirtimi, įgyta naudojant tokias 2007–2013 m. laikotarpio priemones, kaip Transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) projektams skirta paskolų garantijų priemonė ir Projektų obligacijų iniciatyvos (POI) bandomasis etapas.

2015 m. gegužės mėn. atitinkamos valstybės narės patvirtino Europos koordinatorių pasiūlytus devynių TEN-T reglamente numatytų pagrindinių tinklo koridorių darbo planus. 2015 m. birželio mėn. jie buvo oficialiai pristatyti Rygoje vykusiame renginyje „TEN-T dienos“. Tuo remiantis nustatyti kiekvieno iš koridorių prioritetai, o tada priimti sprendimai dėl tokių veiksmų, kaip tyrimai, darbai ir valdymo susitarimai.

Susitarimas dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo²¹. Kaip projektų obligacijų iniciatyvos (POI) bandomasis etapas padėjo pritraukti papildomo finansavimo svarbiems infrastruktūros projektams

2012 m. birželio mėn. ES valstybių arba vyriausybių vadovai, norėdami duoti papildomą postūmį įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus, priėmė Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Vienas iš pagal šį susitarimą įgyvendintų veiksmų – Projektų obligacijų iniciatyva (POI).

2015 m. gruodžio mėn. užbaigtas POI bandomojo etapo išorės vertinimas²². Jį atliekant vertinti įvairūs infrastruktūros projektai, remti nuo 2012 m. iki 2015 m. liepos mėn., naudojantis Projektų obligacijų iniciatyvos kredito vertės padidinimo sprendimu. Padaryta išvada, kad POI užpildė akivaizdžią rinkos spragą – sukūrė produktą, kuriuo

²⁰ 2014–2020 m. programoje „Erasmus+“ sujungiamos visos ankstesnės ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programos, įskaitant mokymosi visą gyvenimą programas („Erasmus“, „Leonardo da Vinci“, „Comenius“, „Grundtvig“), programą „Veiklus jaunimas“ ir penkių tarptautinio bendradarbiavimo programas („Erasmus Mundus“, „Tempus“, „Alfa“, „Edulink“ ir bendradarbiavimo su pramoninėmis šalimis programa). 2015 m. taip pat pradėtos įgyvendinti „Erasmus+“ tarptautinio judumo ir magistrantų paskolų programos.

²¹ 2013 ir 2014 m. ataskaitose pagal 318 straipsnį jau yra pateikta informacijos apie įvairius pagal šią iniciatyvą vykdytus veiksmus, pvz., apie struktūrinių fondų lėšų persikirstymą augimui ir užimtumui paskatinti, ir pirminės informacijos apie Projektų obligacijų iniciatyvos įgyvendinimo pažangą.

²² Strategijos „Europa 2020“ Projektų obligacijų iniciatyvos bandomojo etapo įvertinimas. 2015 m. gruodžio mėn. galutinė ataskaita (Strategijos „Europa 2020“ Projektų obligacijų iniciatyvos bandomojo etapo *ad hoc* auditas): http://ec.europa.eu/dgs/economy_finance/evaluation/pdf/eval_pbi_pilot_phase_en.pdf.

sumažinta pagrindinė su infrastruktūros projektais susijusi institucinių investuotojų rizika²³. Tuo tikslu POI bandomuoju etapu privačiam sektoriui suteiktos palankesnės sąlygos aktyviau prisidėti prie ilgalaikio didelių transeuropinių transporto tinklų, transeuropinių energijos tinklų, IRT ir plačiajuosčio ryšio projektų finansavimo kapitalo rinkoje. Be to, plėtojant šią iniciatyvą ypač svarbus buvo Europos Komisijos ir EIB susitarimas dėl rizikos pasidalijimo ir ES indėlis, todėl EIB galėjo imtis rizikingesnių ir didesnių sandorių bei plėsti investuotojų bazę.

Be to, vertinimo išvadose pažymėta, kad penkiais iki 2015 m. liepos 31 d. (t. y. vertinamojo laikotarpio pabaigos datos) užbaigtais Projektų obligacijų iniciatyvos kredito vertės didinimo sandoriais, įskaitant gautą ES įnašą, pasiektas 12,9 sveto koeficientas, nors tikėtasi, kad visų Projektų obligacijų iniciatyvos kredito vertės didinimo sandorių, kuriuos numatyta sudaryti naudojantis esama ES biudžeto parama, sveto koeficientas bus 18,6 (4 270 mln. EUR kapitalo išlaidų padalijus iš 230 mln. EUR ES biudžeto įnašo). Tai visiškai atitinka lūkesčius. Per pirmus tris 2016 m. mėnesius, naudojantis ES biudžeto parama, sudaryti dar du Projektų obligacijų iniciatyvos kredito vertės didinimo sandoriai, taigi pagal POI iš viso sudaryta 10 sandorių (įskaitant sandorius, kurių riziką prisiėmė EIB).

Įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programa (COSME)

2015 m. pradėjus taikyti mechanizmą, pagal kurį Paskolų garantijų fondui (PGF) iš programos COSME biudžeto skiriamos lėšos laikotarpio pradžioje²⁴, įnašas į rizikingesnių MVĮ sandorių finansavimą tapo dar didesnis, negu būtų buvęs be ESIF garantijos (pasirašyta 18 garantijų susitarimų, iš viso dėl 163 mln. EUR teisinių įsipareigojimų). Tikimasi, kad didesniu PGF biudžetu visų pirma pasinaudos naujai įsteigtos įmonės ir mažesnės MVĮ, kurioms sunkiausia gauti finansavimą. 2015 m. rugsėjo 30 d. duomenimis, daugiau kaip 30 000 MVĮ jau buvo gavusios iš viso daugiau kaip 700 mln. EUR finansavimą. 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis, daugiau kaip 51 000 MVĮ jau buvo gavusios beveik 1 300 mln. EUR finansavimą iš padidinto programos COSME PGF biudžeto.

Apie 450 000 MVĮ pasinaudojo Europos įmonių tinklo paslaugomis – nuo informavimo ES klausimais iki specializuotų konsultacinių paslaugų arba pagalbos užmezgant tarpusavio partnerystės ryšius per įmonių atstovų komandiruotes ir ryšių mezgimo renginius. Tikslas – pasinaudojant 3 000 visuose ES regionuose ir 35 šalyse už ES ribų dirbančių tinklo darbuotojų padidinti MVĮ konkurencingumą ir paskatinti jų gebėjimus diegti inovacijas. 625 dalyvaujančios organizacijos suteikė 60 000 MVĮ specializuotas konsultacijas galimybių gauti finansavimą, intelektinės nuosavybės teisių, verslo ir technologijų peržiūros, efektyvaus išteklių naudojimo klausimais. Ryšių mezgimo renginiuose dalyvavo apie 22 000 MVĮ. Ši veikla padėjo pasiekti 3 190 specialių rodiklių (apie tai pranešė įmonės) ir lėmė daugybės projektų sėkmę.

Pagal programą „Erasmus jauniems verslininkams“ naujiems verslininkams arba norintiesiems jais tapti suteikiama galimybė mokytis iš patyrusių, smulkiu verslu beužsiimančių kitų šalių verslininkų. Iki šiol užregistruota beveik 12 000 verslininkų paskyrų, tarp 7 700 verslininkų nustatyta 3 900 derančių paskyrų.

Investicijų planas Europai

Pagrindinis 2015 m. Komisijos prioritetas buvo pasirengti²⁵ įgyvendinti 2014 m. paskelbtą Investicijų planą Europai.

²³ Remdamasi šiuo vertinimu, Europos Komisija parengė Komisijos tarnybų darbinį dokumentą. Jis paskelbtas 2016 m. kovo mėn.: http://ec.europa.eu/dgs/economy_finance/evaluation/pdf/eval_pbi_pilot_phase_swd_en.pdf.

²⁴ Iš programos COSME PGF pasirinktiems finansiniams tarpininkams (pvz., garantijų institucijoms, bankams, finansinės nuomos bendrovėms ir pan.) teikiamos garantijos ir priešpriešinės garantijos, įskaitant MVĮ skolos finansavimo portfelio pakeitimą vertybiniais popieriais, kad jie galėtų suteikti dar daugiau paskolų ir sudaryti dar daugiau finansinės nuomos susitarimų su MVĮ. ESIF išteklių naudojami programos COSME plėtrai skatinti. PGF pakeičia 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu pagal Konkurencingumo ir inovacijų bendrąją programą įgyvendintą MVĮ garantijų priemonę.

²⁵ 2015 m. birželio 25 d. Taryba ir Europos Parlamentas priėmė atitinkamą teisės aktą: 2015 m. birželio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2015/1017 dėl Europos strateginių investicijų fondo, Europos investavimo konsultacijų centro ir Europos

Finansų sutelkimas

Investicijų plano Europai pagrindas – Europos strateginių investicijų fondas (ESIF), kurį valdo EIB grupė²⁶. 2016 m. gegužės mėn. pabaigos duomenimis, EIB grupė iš viso buvo patvirtinusi apie 100 mlrd. EUR²⁷ investicinės vertės ESIF projektų; jiems papildomai iš ESIF skirtas 9,3 mlrd. EUR finansavimas investicijoms į infrastruktūrą ir inovacijas ir 3,5 mlrd. EUR MVĮ skirtas finansavimas. Iš to matyti, kad priemonė taikoma sėkmingai. Visą poveikį ekonomikai bus galima išsamiai įvertinti tik iniciatyvą iki galo įgyvendinus. 2016 m. gegužės mėn. Komisija pateikė pirmąją ESIF garantijų fondo valdymo ataskaitą, kaip reikalaujama teisės aktuose²⁸.

Investicijų į realiąją ekonomiką rėmimas

2015 m. taip pat dėta daug pastangų rengiantis pradėti taikyti dvi pagrindines priemones, kad Investicijų planas būtų lengvai prieinamas projektų vykdytojams: 2015 m. rugsėjo 1 d. pradėjo veikti Europos investavimo konsultacijų centras (EIKC), o 2016 m. o birželio 1 d. pradėjo veikti Europos investicinių projektų portalas (EIPP).

Europos investavimo konsultacijų centras (EIKC) siūlo projektų vykdytojams galimybę vienoje vietoje gauti techninę pagalbą, konsultacijų ir patarimų. Iki 2016 m. gegužės mėn. pabaigos jis išnagrinėjo daugiau kaip 160 prašymų. EIB ir Europos Komisija glaudžiai bendradarbiavo su pagrindine Nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų (NSFB) grupe ir parengė susitarimo memorandumą dėl galimo EIKC ir NSFB bendradarbiavimo. Iki 2016 m. gegužės mėn. pabaigos susitarimo memorandumą pasirašė 18 nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų iš 16 valstybių narių.

Komisijos sukurtas Europos investicinių projektų portalas (EIPP) yra viešas interneto portalas, kuriame ES projektų vykdytojai gali intensyviau viešinti savo projektus galimiems tarptautiniams investuotojams.

Investicijoms palankios aplinkos sukūrimas

Kad būtų pagerinta verslo aplinka ir finansavimo sąlygos, investicijų plane numatyta toliau plėtoti bendrąją skaitmeninę rinką, energetikos sąjungą ir kapitalo rinkų sąjungą.

Po krizės ir privačiojo, ir viešojo sektoriaus investicijų raida įvairiose šalyse buvo skirtinga. Investicijoms išliko ir reguliavimo, ir ne reguliavimo kliūčių. Nustatyti ir pašalinti šias kliūtis yra vienas iš uždavinių, kurį reikia išspręsti norint pagerinti bendrąsias sąlygas, sumažinti biurokratinius reikalavimus ir reguliavimo trukdžius. Komisija užmezgė struktūrinį dialogą su valstybėmis narėmis, kad padėtų pašalinti tas nacionalines investicijų kliūtis įgyvendinant Europos semestrą.

Parama mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ)

MVĮ garantijų priemonė (MVĮGP), kuriai iš ES biudžeto įsipareigota²⁹ skirti 649,90 mln. EUR, pritraukė 20,7 mlrd. EUR MVĮ finansavimą 381 592 MVĮ, suteikiant 463 295 paskolas³⁰. Pasiektas MVĮGP svertio poveikis yra 38,6³¹.

Naudojantis MVĮ garantijų priemone paskolą gavusių mažųjų ir vidutinių įmonių skaičius iš viso:

381 592

investicinių projektų portalo, kuriuo iš dalies keičiamos Reglamentų (ES) Nr. 1291/2013 ir (ES) Nr. 1316/2013 nuostatos dėl Europos strateginių investicijų fondo.

²⁶ Komisijai ir EIB 2015 m. liepos 22 d. pasirašius ESIF susitarimą.

²⁷ Investicijų planas – 2016 m. balandžio mėn. būklė visoje ES: http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_lt.

²⁸ 2016 m. gegužės 31 d. patvirtinta ESIF garantijų fondo valdymo ataskaita, COM(2016) 353.

²⁹ Įskaitant ELPA ir trečiųjų šalių įnašus, kuriuos sumokėjo dalyvaujančiosios šalys, taip pat už patikos sąskaitose saugomas lėšas uždirbtas reglamentuotas palūkanas.

³⁰ 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis.

³¹ Apskaičiuojant remtasi bendra paskolas gavusių MVĮ paskolų suma = 20 715,1 mln. EUR, padalyta iš ES garantijų viršutinės sumos = 536,3 mln. EUR (iki 2015 m. gruodžio 31 d.).

Pagal MVĮ spartaus augimo ir naujovių priemonę (angl. GIF) 555 mln. EUR ES išteklių investuota į rizikos kapitalo fondus ir taip iš viso į 437 reikalavimus atitinkančias investicijų gavėjas (MVĮ) pritrauktas beveik 3,12 mlrd. EUR finansavimas³². Pasiektas GIF sverto poveikis yra maždaug 5,6³³. Šių MVĮ pardavimo, turto ir užimtumo rodikliai auga sparčiau nei tų, kurios nėra remiamos iš nuosavo kapitalo arba rizikos kapitalo fondo, taip pat, palyginti su kitomis įmonėmis, mažiau tikėtina, kad jos neįvykdys įsipareigojimų.

1.3.2. 2007–2013 m. DFP programų rezultatai

Įgyvendinimo aspektai

Iš neseniai užbaigto Septintosios bendrosios mokslinių tyrimų programos (BP 7) *ex post* vertinimo³⁴ matyti, kad per septynerius programos įgyvendinimo metus (2007–2013 m.) iš viso paskelbti 487 kvietimai ir gauta beveik 136 000 tinkamų finansuoti pasiūlymų. Finansuota apie 25 000 projektų, o jų dalyvių iš 170 šalių buvo daugiau kaip 134 000. Iš viso dalyvavo apie 29 000 organizacijų, iš jų daugiau kaip 70 proc. – pirmą kartą. MVĮ sudarė daugiau kaip 50 proc. visų dotacijos susitarimuose dalyvavusių pramonės sektorių organizacijų. Be to, programa BP 7 buvo reikšmingas indėlis į J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioritetą „ES vaidmuo pasaulio arenoje“. Jos dalyvių iš neasocijuotųjų trečiųjų šalių buvo daugiau kaip 7 800, Europos Komisija jai skyrė daugiau kaip 700 mln. EUR. Programai FP 7 pritaikius supaprastinimo priemones, palyginti su programa FP 6, dalyviams padėta sutaupyti daugiau kaip 550 mln. EUR.

Programą vykdyti pavedus Mokslinių tyrimų vykdomajai agentūrai (REA) sutaupyta

53,4 mln. EUR

Mokslinių tyrimų vykdomosios agentūros (REA)³⁵, valdančios didelę programos „Horizontas 2020“ dalį, vertinimas atskleidė, kad faktinės REA valdymo 2012–2015 m. išlaidos buvo 34,8 mln. EUR (15 proc.) mažesnės už pradinę sąmatą, nes sutaupyta personalo ir infrastruktūros išlaidų. Programos vykdymą pavedus agentūrai REA, palyginti su pradine sąmata, sutaupyta 24 proc. daugiau išlaidų (53,4 mln. EUR, palyginti su 43,1 mln. EUR).

Išanalizavus Europos mokslinių tyrimų tarybos vykdomosios agentūros (ERCEA), valdančios programos „Horizontas 2020“ dalį, už kurią atsakinga Europos mokslinių tyrimų taryba (ERC), faktines išlaidas, paaiškėjo, kad 2012–2015 m. jos buvo 20,6 mln. EUR (12 proc.) mažesnės už pradinę sąmatą, nes sutaupyta pridėtinų išlaidų, tačiau faktinės personalo išlaidos viršijo 2014–2015 m. sąmatas. Programos vykdymą pavedus agentūrai ERCEA, palyginti su pradine sąmata, faktiškai sutaupyta šiek tiek daugiau išlaidų (46,5 mln. EUR, palyginti su 44,6 mln. EUR).

2014 m. sausio mėn. TEN-T vykdomoji agentūra tapo Inovacijų ir tinklų vykdomąja agentūra (INEA), atsakinga, *inter alia*, už kai kurių EITP programos³⁶ dalių (transporto, energetikos ir telekomunikacijų) ir už programos „Horizontas 2020“ specialiųjų transporto ir energetikos programų įgyvendinimą. 2011–2013 m. atlikus *ex post* vertinimo tyrimą paaiškėjo, kad agentūra išlaidų efektyvumo požiūriu buvo naudingiausias TEN-T programos

³² 2015 m. rugsėjo 30 d. duomenimis.

³³ Apskaičiuojant remtasi faktiniu rizikos kapitalo fondų dydžiu = 3 099 mln. EUR, padalijus iš GIF grynojo patvirtinto kapitalo = 555 mln. EUR. Šaltinis: EIF Europos investicijų fondas (2015 m.), GIF, MVĮ spartaus augimo ir naujovių priemonės ketvirčio ataskaita. 2015 m. rugsėjo 30 d.

³⁴ Aukšto lygio nepriklausomų ekspertų grupės ataskaita, taip pat Komisijos komunikatas, kuriuo atsakoma į grupės rekomendacijas, su pridėtu Komisijos tarnybų darbinio dokumentu SWD, kuriame FP 7 įvertinta pagal penkis privalomuosius gairėse „Geresnis reglamentavimas“ nustatytus vertinimo kriterijus: http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=home.

³⁵ Agentūros REA veiklos 2012–2015 m. įvertinimas: https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/.../rea_evaluation_report.pdf.

³⁶ Europos infrastruktūros tinklų priemonė, Reglamentas (ES) Nr. 1316/2013.

įgyvendinimo sprendimas. Toks sprendimas padėjo sutaupyti 8,8 mln. EUR ES biudžeto lėšų, palyginti su išlaidomis, kurių būtų buvę patirta, jei programą Komisija būtų įgyvendinusi pati.

Indėlis į pasiektus politikos rezultatus

Pažangus augimas

2015 m. atliekant programos **FP 7** *ex post* vertinimą pažymėti 12 149 užbaigtų programos FP 7 projektų (jie sudaro maždaug 50 proc. visų FP 7 projektų) rezultatai. Nors programos FP 7 galutinį poveikį rinkai vertinti dar per anksti, atliekant vertinimą apskaičiuota, kad per 25 metus netiesioginis ekonominis poveikis sudarys 500 mlrd. EUR, arba apie 20 mlrd. EUR papildomo bendrojo vidaus produkto (BVP) per metus.

Apskaičiuota, kad dėl FP 7 finansavimo sukuriamas papildomas bendrasis vidaus produktas (BVP) sudaro

20 mlrd. EUR per metus

Apskaičiuota, kad dėl trumpalaikio svėro poveikio ir ilgalaikio didinamojo poveikio kiekvienas iš programos FP 7 biudžeto išleistas euras inovacijoms, naujoms technologijoms ir produktams tiesiogiai ir netiesiogiai atnešė maždaug 11 EUR. Atliekant programos FP 7 *ex post* vertinimą pažymėta, kad pagal programos FP 7 projektus pateikta 1 700 patentų paraiškų ir nustatyta daugiau kaip 7 400 komercinio panaudojimo atvejų. Kadangi daugiau negu pusė programos FP 7 projektų dar vykdomi, tikimasi, kad nurodytas poveikis per artimiausius metus dar padidės.

Pagal iš programos FP 7 remtus projektus, palyginti su programoje FP 6 dalyvavusiomis organizacijomis, iki projektų pabaigos pasiektas didesnis technologinės brandos lygis, o tai yra pasirengimo diegti naujoves vertinimo rodiklis. Išanalizavus Bendrijos inovacijų tyrimo rezultatus matyti, kad pagal programą FP 7 remtos novatoriškos bendrovės labiau linkusios diegti rinkai naujus produktus, procesus arba paslaugas ir tikimybė, kad jos gaus vidutiniškai didesnę dalį pajamų iš naujovių negu pagal programą FP 7 neremtos įmonės, yra didesnė. Atlikus priešingo scenarijaus analizę ir įvertinus vienam tyrėjui tenkantį vidutinį patentų paraiškų skaičių paaiškėjo, kad programoje FP 7 dalyvaujančių organizacijų tyrėjai vidutiniškai dažniau linkę teikti patentų paraiškas negu ES bendrosiose programose nedalyvaujančių organizacijų tyrėjai.

11 Nobelio premijos laureatų
5 savo srities medalininkai

Programa FP 7 ypač veiksmingai padėjo stiprinti mokslinę kompetenciją. Pagal programos FP 7 projektus iki šiol parengta 170 000 leidinių. Iš jų 54 proc. yra atviros prieigos. Iš 1 proc. daugiausia cituojamų leidinių programos FP 7 leidiniai vidutiniškai sudaro 3,6 proc. Ši dalis yra 2,8, 2 ir 3,6 karto didesnė už atitinkamai ES, JAV ir pasaulio vidurkį. Apie EMTT mokslinę kompetenciją liudija didelis straipsnių populiariausiuose moksliniuose žurnaluose, kuriuose pripažįstamas EMTT finansavimas,

skaičius ir tai, kad tarp gavusiųjų EMTT finansavimą yra 11 Nobelio premijos laureatų ir 5 savo srities medalininkai. Programoje FP 7 dalyvavo daugiau kaip 13 000 MVĮ, jos gavo 6,4 mlrd. EUR. Tai gerokai daugiau už siektą 15 proc. MVĮ finansavimo pagal FP 7 bendradarbiavimo programą rodiklį, kurį programos FP 7 pradžioje nustatė Taryba ir Europos Parlamentas. Iš ekonometrinės analizės rezultatų matyti, kad programoje BP 7 dalyvaujančių MVĮ rezultatai 38 proc. geresni už kontrolinės grupės rezultatus, susijusius su užimtumo augimu ir veiklos pajamomis.

ES pridėtinės vertės pavyzdys

Pasak internetu vykdytų konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais dėl programos BP 7 *ex post* vertinimo respondentų, visai Europai aktualių uždavinių sprendimas pasitelkus Europos mokslinius tyrimus yra viena svarbiausių Europos Sąjungos, palyginti su valstybių narių veiksmais, pridėtinės vertės sričių (kartu didėja mokslinių tyrimų srities konkurencija, skatinamas tyrėjų judumas).

Pagal programą „Horizontas 2020“, kuri pakeitė programą BP 7, Europos Komisija yra įsteigusi keletą visuomeninių uždavinių sprendimo apdovanojimų. Šie programos „Horizontas“ apdovanojimai – piniginės premijos tiems, kas efektyviausiai išsprendžia apibrėžtą uždavinį. Jais skatinama diegti naujoves. Apibrėžiamas tikslas, bet nenurodoma, kas turėtų diegti naują ar kaip reikėtų siekti tikslo.

2014 m. Vokietijos biofarmacijos bendrovė „CureVac GmbH“ laimėjo apdovanojimą už inovacijas, jai skirta 2 mln. EUR premija už pažangą diegiant naują technologiją, padedančią aplinkos temperatūroje išlaikyti gyvybę saugančias vakcinas stabilios būklės ir taip įveikti vieną didžiausių vakcinų naudojimo besivystančiose šalyse kliūčių.

2015 m. apdovanojimas paskatino papildomas privačias investicijas į mokslinius tyrimus, kai Bilo ir Melindos Geitsų fondas paskelbė įsipareigojęs investuoti 46 mln. EUR į įmonę „CureVac“, kad būtų paspartintas naujos vakcinų technologijos kūrimas ir daugybės vakcinų nuo infekcinių ligų gamyba.

Pagal FP 7 programą „**Marie Skłodowskos-Curie veiksmai**“ (MSCV) tyrėjams (įskaitant 10 000 kandidatų į mokslų daktarus) skirta daugiau kaip 50 000 stipendijų. Stipendijas gavo 148 tautybių asmenys iš 86 viso pasaulio šalių, todėl MSCV yra labiausiai tarptautinė programos FP 7 dalis. MSCV padėjo paskatinti geriausius tyrėjus likti Europoje, nes beveik 34 proc. stipendijų gavėjų buvo ne ES šalių gyventojai, 46 proc. tyrėjų, atvykusių į ES iš pramoninių šalių, pasibaigus MSCV stipendijai liko ES (vis dėlto tiesioginės programos įtakos įvertinti neįmanoma). Iš tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad, apie 80 proc. MSCV stipendijų gavėjų nuomone, stipendija jiems padėjo pagerinti karjeros perspektyvas. Iš to matyti, kad finansinę paramą pagal programą gavę asmenys vertina programos indėlį į savo mokslinės karjeros pokyčius.

Tvarus augimas

Programa „Pažangi energetika Europai“ (PEE) davė apčiuopiamos naudos: nuo 2007 m. pagal programos PEE projektus pagamintos atsinaujinančiosios energijos kiekis prilygsta 7 milijonų gyventojų metiniam elektros suvartojimui, sutaupytos pirminės energijos kiekis prilygsta daugiau negu 2 milijonų namų ūkių metiniam elektros suvartojimui. Tikimasi, kad šie projektai paskatins daugiau negu 4 mlrd. EUR investicijas į tvarią energetiką. Iš pirminės energijos, kurią tikimasi sutaupyti per metus dėl vykdomų programos PEE projektų, preliminaros sąmatos matyti, kad jos kiekis turėtų viršyti 312 000 tonų naftos ekvivalento (tne) per metus. Programos PEE naudą pajuto daugiau kaip 40 mln. visos ES gyventojų.

Atliekant vertinimą pažymėta, jog tikimasi, kad ekologinių inovacijų projektų vidutinis svarto koeficientas bus apie 20 (per 2 metus nuo projekto pabaigos 1 EUR viešųjų investicijų atneš 20 kartų daugiau bendrųjų pajamų), o vidutinis grynasis užimtumas padidės maždaug po 8 asmenis (dirbančius visu etatu) pagal kiekvieną projektą. Pavertus į piniginius rodiklius, tai reikštų, kad bendra Konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos ekologinių inovacijų iniciatyvos nauda aplinkai ir ekonomikai per 5 metus iš viso sudarys daugiau negu 1,6 mlrd. EUR.

Bendra Konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos ekologinių inovacijų iniciatyvos nauda aplinkai ir ekonomikai:

1,6 mlrd. EUR per 5 metus

Siekis, kad energija būtų saugesnė, įperkamesnė ir tvaresnė

Į 2015 m. ES įžengė įsipareigodama užtikrinti saugų įperkamos energijos tiekimą savo piliečiams bei įmonėms ir kovoti su klimato kaitos priežastimis. Vasario mėn. pradėta kurti energetikos sąjunga, padėsianti vartotojams sutaupyti pinigų ir energijos, tausoti aplinką, paskatinsianti kurti konkurencingą energijos rinką ir užtikrinti saugų energijos tiekimą. Liepos mėn. paskelbta keletas susijusių pasiūlymų, pvz., dėl ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos peržiūros, aiškesnio energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo ir geresnių sąlygų energijos vartotojams. Komisija taip pat pradėjo viešas konsultacijas dėl naujo elektros energijos rinkos modelio.

Vasario mėn. Komisija pristatė komunikatą, kuriame išdėstė, kaip iki 2020 m. visose valstybėse narėse pasiekti 10 proc. elektros energijos tinklų sujungimo tikslą. Iki 2015 m. pabaigos jau pristatyti keli jungiamųjų linijų projektai, kuriais Baltijos šalys šiaurėje, Pirėnų pusiasalis pietuose ir Malta bus sujungti su likusia ES dalimi.

Rugsėjo mėn. Komisija priėmė naują strateginį energetikos technologijų (SET) planą. Jo tikslas – paspartinti mažo anglies dioksido kiekio technologijų plėtrą ir diegimą, suaktyvinti valstybių narių bendradarbiavimą.

Lapkričio mėn. Komisija paskelbė pirmąją metinę energetikos sąjungos būklės ataskaitą, kurioje aptarta nuo bendrosios energetikos sąjungos strategijos priėmimo padaryta pažanga. Tačiau šiai strategijai įgyvendinti dar prireiks nemažai pastangų, o 2016-ieji energetikos sąjungai bus lemiami metai.

Be to, ES atliko pagrindinį vaidmenį derantis dėl pirmo pasaulyje visuotinio ir teisiškai privalomo klimato srities susitarimo. Jį gruodžio mėn. Paryžiuje priėmė 195 šalys. Susitarime išdėstytas pasaulinis veiksmų planas, kaip viso pasaulio šalys galėtų išvengti pavojingos klimato kaitos, užtikrindamos, kad visuotinis klimato atšilimas būtų daug žemesnis už 2°C ribą. Kartu investuotojams, įmonėms ir politikams tai yra aiškus ženklas, kad pasaulis ilgam pereina prie švarios energijos, o taršus iškastinis kuras nebeturi būti naudojamas kaip ištekliai.

Integracinis augimas

Iš programos **FP 7 ex post vertinimo** matyti, kad nors programa FP 7 tiesiogiai nebuvo skirta darbo vietoms kurti, dėl programos tiesioginio poveikio per 10 metų bus sukurta 130 000 darbo vietų mokslinių tyrimų srityje, o dėl netiesioginio poveikio per 25 metus – 160 000 papildomų darbo vietų.

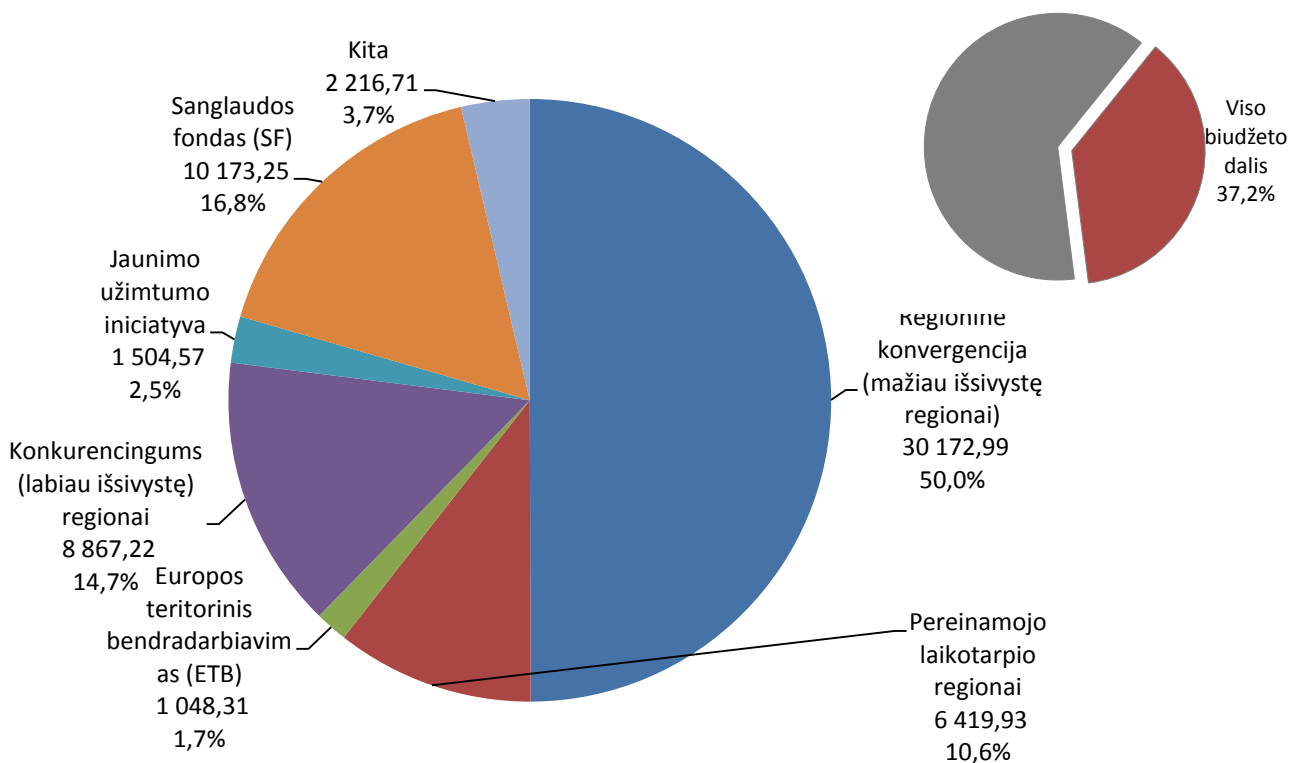
Programa „**Marie Skłodowskos-Curie veiksmai**“ (MSCV) pagerino tyrėjų įsidarbinimo ir karjeros plėtros galimybes, judumą Europoje ir kitose pasaulio šalyse. 95 proc. MSCV stipendijos gavėjų, pasibaigus jų stipendijos laikotarpiui, įsidarbino per dvejus metus. Programa BP 7 padėjo pasamdyti tyrėjus ilgesniam laikui, nes didelė dalis (43 proc.) projektams laikinai pasamdytų tyrėjų pasiliko pagalbos gavėjų tyrėjų grupėse ir pasibaigus projektui.

Vienas iš dviejų užsienyje studijuojančių arba besimokančių pirmosios pakopos Europos studentų naudojami programa „Erasmus“ ir iš **programos „Erasmus“** duomenų matyti, kad programa „Erasmus“, palyginti su nejudžiais studentais, įsidarbinimo galimybes padeda padidinti 45 proc. Rytų Europos studentų, dalyvavusių programoje „Erasmus“, ilgalaikio nedarbo tikimybė sumažėjo 83 proc.

Apklausus programos „**Erasmus jauniems verslininkams**“ dalyvius, paaiškėjo, kad daugiau negu trečdalis joje dalyvavusių būsimųjų verslininkų faktiškai ėmėsi verslo, o dviem trečdaliams programoje dalyvavusių patyrusių verslininkų kilo naujų idėjų, jie įgijo techninių žinių, pradėjo dirbti naujose rinkose ir padidino savo apyvartą.

1.4. Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda (1B biudžeto išlaidų kategorija)

2015 m. pagal 1B išlaidų kategoriją programoms skirta 60,4 mlrd. EUR, o tai sudaro 37,2 % viso 2015 m. ES biudžeto.

4 grafikas. Kairėje: pagrindinės programos, finansuotos 2015 m. pagal 1B išlaidų kategoriją. Prie kategorijos „Kita“ priskirti, be kitų, „Atokiausi ir retai apgyvendinti regionai“ ir „Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas“. Dešinėje: 1B išlaidų kategorijai tenkanti viso 2015 m. biudžeto dalis. Visos sumos – milijonais eurų.

DFP 1B išlaidų kategorija apima Europos regioninės plėtros fondą (ERPF), Sanglaudos fondą (SF), Europos socialinį fondą (ESF)³⁷, įskaitant Jaunimo užimtumo iniciatyvos (JUI) specialų papildomą asignavimą ir Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondą (EPLSAF). Visos šios programos įgyvendinamos pagal pasidalijamojo valdymo principą.

Komisijos prioritetai

ERPF, SF ir ESF sudaro ES sanglaudos politikos pagrindą. Jų 2014–2020 m. biudžetas yra 351,8 mlrd. EUR. Tai svarbiausia ES investicijų priemonė strategijos „Europa 2020“ tikslams įgyvendinti, remiant ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą ES lygmeniu ir struktūrines reformas nacionaliniu lygmeniu. Sanglaudos politikos intervenciniais veiksmais padedama siekti keleto J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioritetų, būtent: „Darbo vietos, augimas ir investicijos“, „Bendroji skaitmeninė rinka“, „Energetikos sąjunga ir klimatas“. Sanglaudos politika taip pat padeda plėtoti vidaus rinkos ir imtis veiksmų siekiant įveikti pabėgėlių krizę ir spręsti migracijos politikos uždavinius.

³⁷

Penki fondai, įeinantys į Europos struktūrinių ir investicijų (ESI) fondų grupę, veikia kartu, iš jų, vadovaujantis strategijos „Europa 2020“ tikslais, remiama visų ES šalių ekonominė plėtra. Tai – Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), Europos socialinis fondas (ESF), Sanglaudos fondas (SF), Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP), Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF). Paskutiniai du fondai priskirti prie 2 biudžeto išlaidų kategorijos „Tvarus augimas“.

Pertvarkyta sanglaudos politika 2014–2020 m. laikotarpiu visiškai suderinta su pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija „Europa 2020“. Finansavimas pagal sanglaudos politiką keliuose valstybėse narėse sudaro daugiau kaip 60 proc. viešųjų investicijų biudžeto, o remiant ilgalaikes investicijų strategijas jam vis dar tenka vienas pagrindinių vaidmenų.

Kaip sanglaudos politika prisideda prie konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo

Vadovaujantis Europos struktūrinių ir investicijų (ESI) fondų teisės aktais, pagal ESI fondų lėšomis bendrai finansuojamas 2014–2020 m. programas atsižvelgiama į visas atitinkamas konkrečioms šalims skirtas per Europos semestrą pateiktas rekomendacijas³⁸. Kad ESI fondų lėšomis būtų lengviau naudotis ir jos būtų naudojamos efektyviau, veiklos programos buvo kruopščiai suderintos su ankstesnėmis konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis, o prieš jas patvirtinant reikėjo įvykdyti tam tikras reformas (*ex ante* sąlygos).

Šis tvirtas pertvarkytos sanglaudos politikos integravimas į naująją ES ekonomikos valdymo sistemą pagal 2014–2020 m. DFP padeda užtikrinti, kad politikos priemonėmis būtų tinkamiau reaguojama į kintančias ekonomikos sąlygas ir atsirandantį disbalansą.

Kadangi pagrindines pastangas Komisija buvo sutelkusi į sėkmingą derybų dėl 2014–2020 m. programų baigtį, 2015 m. Komisija taip pat įgyvendino tikslinius veiksmus, kuriais stengėsi šalinti konkrečioms šalims iškilusius sunkumus ir didinti valstybių narių pajėgumą veiksmingai užbaigti savo 2007–2013 m. programas.

1.4.1. 2014–2020 m. programų įgyvendinimas

2015 m. patvirtintos visos sanglaudos politikos veiksmų programos.

Iki 2015 m. pabaigos visos 2014–2020 m. sanglaudos politikos veiksmų programos (VP) Komisijos buvo patvirtintos, todėl visas programas buvo galima iš karto pradėti įgyvendinti. Patobulinus 2014–2020 m. laikotarpio programavimą, užtikrinta, kad programos būtų labiau orientuotos į rezultatus, investicijų poreikiai būtų susieti su konkrečiais uždaviniais ir prioritetais, o šiems būtų nustatyti atitinkami rezultatų rodikliai ir tikslai.

Kiekviena programa turi veiklos rezultatų planą, pagal kurį vertinami jos rezultatai. Taip sukuriama sąlygos rengti skaidrias ataskaitas ir vertinti, kiek pažengta įgyvendinant programos tikslus.

2015 m. pabaigoje valstybės narės jau buvo atrinkusios daugiau kaip 10 000 projektų. 2015 m. gruodžio mėn. Komisijos paskelbtame komunikate „Investavimas į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą. Kuo geriau panaudoti Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšas“³⁹ išsamiai apžvelgiamos 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui suplanuotos ESI fondų investicijos ir rezultatų rodikliai, kurių tikimasi jomis pasiekti.

Apskritai įvertinta⁴⁰, kad, palyginti su *status quo*, 2014–2020 m. ESI fondų programų įgyvendinimas darys tiesioginį teigiamą poveikį, ypač BVP augimui, ir kad šis poveikis, programoms pasibaigus, bus jaučiamas dar ilgą laiką.

³⁸ Komisija, remdamasi valstybių narių ekonomikos ir socialinės politikos analize, kasmet teikia rekomendacijas, kaip paspartinti darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą, kartu išlaikant tvirtus viešuosius finansus.

³⁹ COM(2015) 639 *final*.

⁴⁰ Modeliavimas pagal makroekonominį modelį QUEST, sukurta bendradarbiaujant Regioninės ir miestų politikos GD ir Ekonomikos ir finansų reikalų GD.

Numatomas poveikis ypač reikšmingas ES-13 valstybių narių⁴¹, kuriose ESI fondams tenka reikšminga viešųjų investicijų dalis, grupei. Numatoma, kad tose valstybėse narėse skirtumas, palyginti su *status quo*, programų įgyvendinimo laikotarpio pabaigoje šoktelės iki +2,7 proc., o po 2020 m. bent 10 metų stabiliai laikysis virš 2 proc. ribos.

Informacija apie įgyvendinimą ir rezultatus daugiausia bus teikiama metinėse ERPF, SF ir ESF programų įgyvendinimo ataskaitose. Komisija atidžiai seks šią informaciją. Pirmąsias metines įgyvendinimo ataskaitas valstybės narės turi pateikti 2016 m. birželio mėn.

Būtinų įgyvendinimo sąlygų

Ex ante sąlygos⁴² yra vienas pagrindinių naujų pertvarkytos sanglaudos politikos elementų. Nustatant jas siekiama, kad lėšos būtų naudojamos efektyviau. Tai bendrosios sąlygos, kad investicijos būtų efektyvios. Šias sąlygas reikėtų įvykdyti iš anksto – ne vėliau kaip pirmaisiais įgyvendinimo metais. Nors apie 75 proc. visų *ex ante* sąlygų buvo įvykdytos iki programų patvirtinimo, maždaug 750 jų nebuvo įvykdyta (pavyzdžiui, dėl bendrųjų transporto planų, kuriais grindžiamos transporto investicijos). Su Komisija suderinti veiksmų planai dėl šių sąlygų įvykdymo ne vėliau kaip iki 2016 m. pabaigos. Kai kurių vėlavimų pastebėta įgyvendinant šiuos veiksmų planus: iš 470 veiksmų planų, kuriuos iš pradžių planuota užbaigti iki 2015 m. pabaigos, 142 buvo užbaigti 2015 m., 3 veiksmų planus planuojama įvykdyti 2016 m. Komisija atidžiai stebėjo, kaip įgyvendinami veiksmų planai, susiję su *ex ante* sąlygų įvykdymu, ir 2016 m. toliau tai darys.

Institucijų skyrimas yra dar vienas naujas pertvarkytos sanglaudos politikos elementas. Jo tikslas – sugriežtinti patikinimą, atsakomybę pagal subsidiarumo principą perdavus valstybėms narėms. Per šį procesą valstybės narės paskiria institucijas, kurios bus atsakingos už programų valdymą ir kontrolę, ir užtikrina, kad nuo pat laikotarpio pradžios būtų tinkamai sukurtos reikiamos sistemos. Kai procesas užbaigiamas, pagal programas galima pradėti teikti mokėjimo prašymus Komisijai. Pirmąsias institucijas valstybės narės paskyrė 2015 m. 2015 m. pabaigoje valstybės narės pranešė Komisijai apie paskirtas programų institucijas pagal 20 proc. ESF⁴³, ERPF ir SF programų – kiek lėčiau, negu planuota pagal pradinį tvarkaraštį. Tačiau Komisija teikia paramą valstybėms narėms, norėdama padėti įveikti patiriamus sunkumus.

Speciali parama Graikijai

Imantis priemonių siekiant padėti Graikijai, sutarta 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu padidinti išankstinį finansavimą iš struktūrinių fondų, tinkamas finansuoti išlaidas 100 proc. padengti iš ES lėšų ir anksčiau išmokėti likusią 2007–2013 m. programų 5 proc. dalį. Bendras poveikis sudarė 2 mlrd. EUR (pusė 2015 m. ir pusė 2016 m.).

Jaunimo užimtumo iniciatyva (JUI)

2015 m. balandžio mėn. valstybės narės pateikė pirmąją Jaunimo užimtumo iniciatyvos (JUI) įgyvendinimo stebėsenos duomenų rinkinį (vertinta iki 2014 m. pabaigos). Remiantis pateiktais duomenimis, įgyvendinant iniciatyvą dalyvavo iš viso maždaug 138 000 dalyvių. Didžiausia nurodyta problema – nepakankamas viešasis finansavimas JUI veiklai

⁴¹ Į ES po 2004 m. įstojusios valstybės narės.

⁴² Būtinomis sąlygomis siekiama užtikrinti, kad valstybės narės prieš pradėdamos ESI fondų investicijas įdiegtų reikiamas reguliavimo ir politikos sistemas ir turėtų pakankamai administracinių gebėjimų, kad finansavimu pasiektų kuo aukštesnių rodiklių.

⁴³ 2015 m. metinėje veiklos ataskaitoje Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD pažymėjo, kad pagal ESF ši procentinė dalis iki 2016 m. balandžio 8 d., vertinamojo laikotarpio pabaigos datos, padidėjo iki 25 proc.

pradėti. Dėl to Komisija pasiūlė 2015 m. pagal JUI iki 30 proc. padidinti išankstinio finansavimo dalį, kad būtų lengviau finansuoti pradines priemones⁴⁴. Šio išankstinio finansavimo lėšos išmokėtos iš 2015 m. ES biudžeto.

Iš vėlesnio 2015 m. tyrimo ir pokalbių su vadovaujančiosiomis institucijomis matyti, kad JUI įgyvendinti pradėta daugelyje valstybių narių, kurios atitinka reikalavimus. Iki 2015 m. 10 valstybių narių pranešė jau įsipareigojusios konkrečioms veiksmams skirti 75 proc. arba didesnę savo JUI biudžeto dalį.

10 valstybių narių įsipareigojo skirti 75 proc. arba didesnę savo JUI biudžeto dalį.

Iki 2015 m. gruodžio mėn. pabaigos 20 JUI įgyvendinančių valstybių narių bendros remti atrinktų veiksmų išlaidos iš viso sudarė 3,3 mlrd. EUR, o pagalbos gavėjai deklaravo 380 mln. EUR. To paties tyrimo duomenimis, iki 2015 m. lapkričio mėn. didesnės valstybės narės ir (arba) pagrindinės JUI pagalbos gavėjos sugebėjo įtraukti tūkstančius jaunų žmonių: Italija (ryšys užmegztas su maždaug 375 000 žmonių arba jie jau įtraukti į priemones), Portugalija (100 000), Graikija (32 000), Prancūzija (32 000) ir Vengrija (16 000).

MVĮ iniciatyva

Praktiškai pradėta įgyvendinti ir MVĮ iniciatyva. Tai bendra Komisijos ir EIB grupės (Europos investicijų banko ir Europos investicijų fondo) finansinė priemonė, kurios paskirtis – paskatinti MVĮ finansavimą apdraudžiant dalį paskolas išdavusių finansų įstaigų MVĮ paskolų portfelių. Atitinkami produktai, kurie yra vienodai patrauklūs ir bankams, ir MVĮ, gali būti itin veiksmingi ir padėti operatyviai ir veiksmingai padidinti skolinimą realiajai ekonomikai, kurti darbo vietas ir paskatinti ekonomikos augimą. Keletas valstybių narių (Bulgarija, Ispanija, Malta) jau pradėjo įgyvendinti šią iniciatyvą, kelios kitos valstybės narės (tarp jų – Rumunija, Italija, Suomija) taip pat paskelbė ketinančios prie jos prisidėti.

Darbo vietų kūrimas ir darbo rinkos sąlygų gerinimas

Kurti darbo vietas ir gerinti užimtumo padėtį padėjo ne tik ES biudžeto lėšos ir pagal specialias programas skiriama parama, bet ir įvairiomis Komisijos vykdomos iniciatyvos:

- pradėta įgyvendinti naujajį Europos jaunimo pakta. Pagal jį siekiama iki 2017 m. pabaigos sudaryti 10 000 verslo ir švietimo sektorių partnerystės susitarimų, bent 100 000 naujų pameistrystės, stažuotės vietų ir darbo vietų pradedantiems darbuotojams;
- pratęstas socialinis dialogas. Jame dalyvauja daug socialinių partnerių iš įvairių sektorių ir juo siekiama geriau spręsti Europoje iškilusius ekonominius ir socialinius uždavinius;
- Komisija pasiūlė priimti Europos prieinamumo aktą, pagal kurį būtų gerinamas vidaus rinkos veikimas – panaikinus kliūtis laisvai judėti ir užkirtus joms kelią, neįgaliems žmonėms taptų prieinami jiems sukurti produktai ir paslaugos;
- vienu pagrindinių Komisijos veiksmų stengiantis pagerinti Europos darbo rinką tapo darbo jėgos judumo rėmimas ir geresnis socialinės apsaugos sistemų koordinavimas. EURES, Europos darbo mobilumo portale, darbuotojai gali lengvai naudotis visų valstybių narių valstybinių užimtumo tarnybų laisvų darbo vietų duomenų baze ir pagal tuos duomenis internetu teikti darbo prašymus. 2015 m. EURES sustiprintas, modernizuotas ir tapo modernia visiems prieinama ir naujausias IT technologijas naudojančia judumo priemone;

⁴⁴

2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2015/779, kuriuo dėl papildomos pradinio išankstinio finansavimo, skiriamo pagal Jaunimo užimtumo iniciatyvą remiamoms veiksmų programoms, sumos iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1304/2013.

- padaryta pažanga vertinant sąžiningų ir saugių darbo sąlygų srities ES teisės aktus. Netrukus bus užbaigtas išsamus *acquis*, kurį sudaro 24 darbuotojų saugos ir sveikatos direktyvos, vertinimas. Šis vertinimas atliekamas pagal Komisijos reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą (REFIT)⁴⁵, kuria siekiama, kad ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo reglamentavimo sistema būtų paprastesnė, aiškesnė ir patikimesnė.

1.4.2. 2007–2013 m. programų rezultatai

Įgyvendinimo aspektai

Finansavimas pagal 2007–2013 m. programavimo laikotarpio sanglaudos politiką skirtas iš viso 440 veiksmų programų (322 ERPF ir SF ir 118 ESF programų). Visas biudžeto asignavimas sudaro 346,5 mlrd. EUR.

Daugelyje valstybių narių 2015 m. pabaigoje trijų sanglaudos politikos fondų programų įgyvendinimo lygis buvo pakankamas (80,2 proc., neįskaitant dar nagrinėjamų neapmokėtų prašymų), tik Rumunija, Italija ir Kroatija vis dar šiek tiek vėluoja. Bendra **ESF** programų įgyvendinimo pažanga visose valstybėse narėse iki 2015 m. pabaigos pasiekė 80,5 proc. lygį. ESF lėšų panaudojimo tempas šalyse, kuriose veiklos rezultatai prasčiausi, buvo didesnis negu 65 proc., išskyrus Kroatiją (52,3 proc.) ir Rumuniją (51,1 proc.). **ERPF** ir **ESF** programų įgyvendinimo tempas baigiantis 2015 m. toliau spartėjo, o visų valstybių narių bendras įgyvendinimo tempas, neįskaitant nagrinėjamų prašymų, sudarė 80 proc. Vėlavimų pastebėta tik Rumunijoje, Italijoje ir Kroatijoje. Šio vėlavimo poveikį vis dar galima sušvelninti, nes su finansinėmis priemonėmis susijusias išlaidas dar galima teikti apmokėti. Kroatijoje išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpis truks iki 2016 m. pabaigos.

Įgyvendinimo tempas (be dar nagrinėjamų neapmokėtų prašymų) susumavus ESF, ERPF ir SF:

80,2 proc.

Išanalizavus turimą projektų atrankos stebėsenos informaciją, taip pat programų institucijų 2015 m. birželio mėn. pateiktose metinėse įgyvendinimo ataskaitose išdėstytą informaciją matyti, kad dauguma 2007–2013 m. sanglaudos politikos veiksmų programų vykdomos sėkmingai. Iki 2015 m. rudens ERPF ir SF lėšomis visose valstybėse narėse paremta daugiau kaip 760 000 projektų.

Daugiau dėmesio veiklos rezultatams

Atsižvelgiant į tai, kad Komisija daugiau dėmesio skiria veiklos rezultatams, įgyvendinant 2014 m. Komisijos pradėtą bandomąją iniciatyvą, 2015 m. vėl parengta visų 322 ERPF ir SF programų veiklos rezultatų apžvalga. Padaryta išvada, kad veiklos rezultatai geri arba priimtini pagal 91 proc. programų, menki arba kritinio lygio – pagal 9 proc. programų. Tai teigiamas pokytis, palyginti su padėtimi, užfiksuota po ankstesnio 2014 m. vertinimo (pagal jo rezultatus 12 proc. programų laikytos rizikingomis).

Ypač pagerėjo programų valdymo ir kontrolės, projektų atrankos ir finansinių priemonių veiklos rezultatai, dėl to visose valstybėse narėse bendras ERPF ir SF programų įgyvendinimo tempas paspartėjo ir 2015 m. pabaigoje pasiektas 87 proc. lygis.

Tačiau finansų inžinerijos priemonės ir toliau įgyvendinamos lėčiau, negu planuota iš pradžių: iki 2014 m. pabaigos iš bendros 17,06 mlrd. EUR sumos finansinėms priemonėms dar neišmokėta 1,04 mlrd. EUR.

⁴⁵

http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/index_lt.htm.

Indėlis į pasiektus politikos rezultatus

Papildomas bendrasis vidaus produktas (BVP) dėl sanglaudos finansavimo –

apie **1 trln. EUR**

Kadangi BVP augimas yra tik vienas iš daugelio ES sanglaudos politikos tikslų, makromodeliavimui skirtame *ex post* vertinimo skirsnyje apskaičiuota, kad kiekvienu 2007–2013 m. sanglaudos politikos investicijų euru iki 2023 m. bus sukurta apie 2,7 EUR papildomo BVP⁴⁶. Kitaip tariant, dėl sanglaudos politikos bus sukurta beveik 1 trln. EUR papildomo BVP. Be to, artėja prie pabaigos ERPF, SF ir ESF teminių dalių *ex post* vertinimai, o išsamesnės veiklos rezultatų išvados bus pateiktos kitų metų ataskaitoje. Toliau aprašyti iki 2014 m. pasiekti

sanglaudos politikos rezultatai visų pirma pagrįsti naujausia turima stebėsenos informacija, gauta iš metinių įgyvendinimo ataskaitų, kurias valstybės narės pateikė 2015 m., ir išvadų, gautų iš jau baigtų *ex post* vertinimų (t. y. aplinkos, transporto ir įmonių rėmimo).

Pažangus augimas (ERPF ir ESF)

Pažangaus augimo srities rezultatai pasiekti ir sutelkus finansinius išteklius, ir padėjus pagerinti investavimo sąlygas. Programomis skatinamas darbo vietų kūrimas, ekonomikos augimas ir investicijos visoje Europoje, dėmesį sutelkus į mažiausiai išvystytas, bet augimo galimybių turinčias sritis ir sektorius.

Daugiau kaip

36 000

visoje ES bendrai finansuotų projektų, kuriais remiamas įmonių ir mokslinių tyrimų centrų bendradarbiavimas

Siekiant paremti **įmonių ir mokslinių tyrimų centrų bendradarbiavimą**, visoje ES iki 2014 m. bendrai finansuota daugiau kaip 36 000 projektų. Kai kurių valstybių narių (Jungtinės Karalystės) veiklos rezultatai buvo puikūs ir gerokai viršijo pradinį tikslą, o kitose valstybėse narėse (pvz., Lenkijoje, Belgijoje arba Austrijoje) viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo lygis vis dar žemesnis už siekiamą, bet dedamos nuoseklios pastangos, kad šis svarbus bendradarbiavimas būtų glaudesnis.

ES pridėtinės vertės pavyzdys

ERPF paramos pridėtinė vertė pasireiškia tuo, kad valstybės narės griežto fiskalinio konsolidavimo sąlygomis gauna papildomą finansinę paramą augimą skatinančioms investicijoms. Šiomis investicijomis paskatinta ekonominė veikla daro BVP trumpalaikį poveikį (tikimasi, kad ES-12 valstybių narių⁴⁷ grupės BVP 2007–2016 m.⁴⁸ didės po 2,7 proc. per metus), o dėl struktūrinių ES ekonomikos patobulinimų – ir ilgalaikį poveikį (kuris pasireikš tik ilguoju laikotarpiu).

⁴⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp14a_final_report_en.pdf

⁴⁷ Į ES po 2004 m. įstojusios valstybės narės, išskyrus Kroatiją.

⁴⁸ Skaičiavimai pagrįsti ekonominiu modeliavimu (pvz., HERMIN modeliu).

Sėkmingos ERPF investicijos pavyzdys yra 2013 m. Ispanijos Ekstremaduros regione įsteigtas beveik 16 mln. EUR kontroliuojantysis fondas. Fondo lėšos panaudotos greičiau negu per du mėnesius, dėl to padidintos beveik du kartus – iki 30 mln. EUR. Iš fondo teiktos paskolos MVĮ augimui ir inovacijoms skatinti, taip fondas padėjo plėsti privačių investicijų rinką vieninteliame Ispanijos regione, kuris laikomas mažiau išsivysčiusiu (konvergencijos regionas). Iki šiol šia parama pasinaudojo daugiau kaip 600 MVĮ. Esminiai sėkmės veiksniai yra Europos investicijų fondo ir regioninės vyriausybės partnerystė ir kruopštus regioninės rinkos *ex ante* įvertinimas. Tai leido sukurti specialiai pritaikytą finansinę priemonę. Remdamasi šia patirtimi Ekstremadura iš jai skirto regioninio ERPF asignavimo skyrė 75 mln. EUR 2014–2020 m. Ispanijos MVĮ iniciatyvai.

Pasinaudojant ERPF finansavimu įvykdyti beveik 95 000 **mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros** projektų. Dėl jų iki 2014 m. sukurta daugiau kaip 40 000 viso etato mokslinių tyrimų srities darbo vietų, taip viršijant tikslą sukurti iš viso 33 500 darbo vietų. Pastovi pažanga ypač matoma Lenkijoje, kur iki 2014 m. sukurta beveik 5 000 mokslinių tyrimų srities darbo vietų.

Iki 2014 m. sukurta daugiau kaip

40 000

*mokslinių tyrimų srities viso etato darbo vietų, taip viršijant
tikslą sukurti iš viso 33 500 darbo vietų.*

Dėl ERPF investicijų, ypač mažiau išsivysčiusiuose regionuose, pastaraisiais metais **plačiajuosčio ryšio** tinklas ES gerokai išplėstas. Dėl ERPF paramos iki 2014 m. prieigą prie plačiajuosčio ryšio įgijo dar daugiau kaip 8 mln. namų ūkių. Ypač reikšmingų rezultatų užfiksuota Graikijoje: 2014 m. išplėstas plačiajuosčio interneto ryšio tinklas, prie kurio papildomai prijungta 800 000 gyventojų, o Slovėnijoje dėl iki 2014 m. padarytų investicijų prieigą prie plačiajuosčio ryšio įgijo dar daugiau kaip 70 000 gyventojų. Kai kuriose valstybėse narėse šalinant atotrūkį tarp regionų, turinčių prieigą prie šiuolaikinių informacijos ir ryšių technologijų, ir regionų, kuriuose tokios prieigos nėra arba ji ribota, vis dar yra konkrečių neišspręstų uždavinių. Šie uždaviniai bus išspręsti 2014–2020 m. laikotarpiu, naudojantis papildomomis investicijomis.

*Naudojantis MVĮ skirta parama sukurta daugiau
kaip*

825 000

darbo vietų.

Iki 2014 m. dėl ERPF **investicinės paramos MVĮ** sukurta daugiau kaip 825 000 darbo vietų. Šie intervenciniai veiksmai pastaraisiais metais buvo pagrindinė krizės padarinių mažinimo priemonė. Be to, naudojantis ERPF parama visoje ES sukurta daugiau kaip 120 000 naujų įmonių.

Iš pirminių paramos įmonių (MVĮ, didelėms įmonėms, finansinėms priemonėms) darbo paketų vertinimo, atlikto vykstant 2007–2013 m. ERPF ir SF *ex post* vertinimą, rezultatų matyti, kad ERPF dotacijomis paremta bent 246 000 MVĮ (neskaičiuojant netiesioginės paramos), o pirmiausia dotacijas gavo labai mažos įmonės. Parama sudaro apie 47,5 mlrd. EUR, arba 16 proc. visų ERPF asignavimų. Nustatyta trejopa pagrindinė nauda: pagerėjo paremtų subjektų ekonominiai veiklos rezultatai (nepaisant bendro ekonominio nuosmukio), dėl investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą padaugėjo inovacijų ir pakito elgsena.

Gerokai mažesnė paramos dalis (apie 6 mlrd. EUR) teko maždaug 3 700 didesnių įmonių, kurių daugelis vos viršija MVĮ nustatytą slenkstinę ribą. Pagal daugumą remtų projektų tikslai buvo pasiekti, pvz., padidėjo privačios investicijos, pagerėjo įmonių našumo rodikliai arba sukurta papildomų darbo vietų. Tačiau vertinimo dokumentuose tvirtinama, jog regionai ir valstybės narės turėtų sutelkti savo paramą tam, kad išnaudotų netiesioginę naudą, pvz., didesnes įmones įtrauktų į vietos tiekimo grandinę. Tokia parama teikia vilčių, nes gali padėti padidinti regiono investicijų ir darbo vietų tvarumą.

Iš pirminių ESF *ex post* vertinimo rezultatų matyti, kad **žmogiškojo kapitalo** srityje ESF prisidėjo prie mokslo ir technologijų sistemos plėtros ir stiprinimo (teikdamas finansinę paramą ir konsultacijas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje). ESF taip pat padėjo stiprinti mokslinių tyrimų srities gebėjimus, pritraukti papildomų žmogiškųjų išteklių į mokslinių tyrimų sritį ir padidinti užimtumą. Dėl aukštojo mokslo kokybės pažymėtina, kad ESF prisidėjo prie sistemos lygio pokyčių: studijų programų gerinimo, darbuotojų rengimo ir e. mokymosi priemonių naudojimo.

Tvarus augimas (ERPF ir SF)

2014 m. pabaigoje valstybių narių pateiktais duomenimis, papildomi **atsinaujinančiosios energijos gamybos** pajėgumai, tiesiogiai sukurti ERPF ir SF remtais intervenciniais veiksmais, sudaro beveik 4 000 MW ir, palyginti su 2013 m., padidėjo daugiau kaip 1 200 MW.

Be to, nemažai projektų tęsiama siekiant padidinti **daugiabučių namų ir viešųjų pastatų energinį efektyvumą**, visų pirma, ES-12 grupės valstybėse narėse, kuriose abiejų tipų pastatuose suvartojama daug energijos. Nurodyta, kad dėl šių intervencinių veiksmų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis 2014 m. pabaigoje sudarė 475 592 kt CO₂ ekvivalentų.

Užbaigus energijos vartojimo efektyvumo viešuosiuose ir gyvenamuosiuose pastatuose darbo paketo vertinimą vykdant ERPF ir SF *ex post* vertinimą paaiškėjo, kad nors rezultatai pasiekti per 2007–2013 m. programavimo laikotarpį, programų stebėsenos sistemose užfiksuota tik jų dalis. Kadangi nėra standartizuotos rodiklių struktūros, registruoti įvairūs ir nenuoseklūs duomenys. Vis dėlto pagal įvairias programas pasiektus rezultatus galima palyginti pagal du dažniausiai naudojamus rezultatų rodiklius: energijos vartojimo sumažėjimas ir išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas: iki 2013 m. (t. y. likus dvejimėms metams iki programų pabaigos 2015 m. pabaigoje) dėl, be kitų dalykų, energijos vartojimo efektyvumo srities intervencinių veiksmų pagal peržiūrėtas programas energijos suvartojimas sumažintas 2 904 GWh per metus, o išmetamų teršalų kiekis sumažintas 1 454 kilotonų CO₂ ekvivalento per metus.

Gerokai padaugėjo žmonių, papildomai aptarnautų pagal vandens (daugiau kaip 1,7 mln.) ir nuotėkų projektus (daugiau kaip 1,2 mln.).

Rizikos prevencijos srityje, naudojantis ERPF ir SF parama, 2014 m. sukurta geresnė apsauga nuo gamtinio pavojaus maždaug 20 milijonų žmonių, kuriems gresia potvyniai, ir 30 milijonų žmonių, kuriems gresia miškų gaisrai.

Nors bendra pažanga siekiant tikslų **geriamojo vandens ir nuotėkų valymo** srityje vis dar sudaro 38 proc. siekiamo lygio, valstybės narės pranešė apie labai pagerėjusią padėtį: remiantis absoliučiais 2014 m. pabaigos skaičiais, pagal vandens ir nuotėkų projektus papildomai aptarnauta gerokai daugiau gyventojų nei 2013 m. (atitinkamai daugiau kaip 1,7 mln. ir daugiau kaip 1,2 mln.).

Iš pirminių aplinkos apsaugos darbo paketo vertinimo, atlikto per vykdomą ERPF ir SF *ex post* vertinimą, rezultatų matyti, kad daugelyje ES-13 grupės ir pietinių ES-15 grupės valstybių narių⁴⁹ sanglaudos politika yra vienas pagrindinių viešojo finansavimo šaltinių, todėl labai prisidėjo prie ES vandens ir atliekų tvarkymo tikslų įgyvendinimo. Daugelis šių šalių labai pažengė į priekį: atliekų tvarkymo srityje perdirbama atliekų dalis padidėjo beveik visose ES-13 grupės valstybėse narėse; vandens srityje iš ERPF ir Sanglaudos fondo finansuoti geriamojo vandens tiekimo projektai, pagal kuriuos aptarnauta ne mažiau kaip 4 mln. ES piliečių, projektais prisidėjo prie geresnio nuotėkų valymo maždaug 7 mln. ES piliečių. Be to, atliekant vertinimą nustatyta, kad finansų analizė, atlikta rengiant nagrinėtus pagrindinius vandens ir atliekų tvarkymo projektus (t. y. daugiau kaip 50 mln. EUR investicijas), tapo tvirtu šių aplinkos projektų finansinio tvarumo pagrindu.

Išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis sumažintas daugiau kaip

475 000

(kt CO₂ ekvivalentų)

Valstybės narės taip pat pranešė iki 2014 m. pabaigos, palyginti su 2013 m., pažengusios **transporto** srityje: dėta ypatingų pastangų įgyvendinti intervencinius veiksmus, dėl kurių ankstesniais metais patirta daugiau sunkumų, pvz., naujų kelių tiesimo (įskaitant TEN) ir

⁴⁹

Į ES iki 2004 m. įstojusios valstybės narės.

geležinkelių rekonstrukcijos srityse. Didžiausia pažanga užfiksuota kelių rekonstrukcijos srityje (2014 m. pabaigoje pranešta apie daugiau kaip 30 000 km kelių, 2013 m. pabaigoje – apie maždaug 20 000 km). Pažengta ir tradiciškai lėtesnės raidos geležinkelių rekonstrukcijos srityje: iki 2014 m. pabaigos rekonstruota beveik 4 000 km geležinkelio, o iki 2013 m. pabaigos – tik kiek daugiau negu 3 000 km.

Iš pirminių transporto srities darbo paketo vertinimo vykdant ERPF ir SF *ex post* vertinimą rezultatų matyti, kad, stengiantis patenkinti regionų su nepakankamai išvystyta transporto infrastruktūra poreikius, pagal sanglaudos politiką teikta parama paskatino geresnį susisiekimą ir valstybių narių viduje, ir tarp valstybių narių. Ji taip pat paskatino tobulinti transporto intervencinių veiksmų planavimo metodus (pvz., rengiant transporto strategijas) ir rengimo metodus (pvz., pagerinus paraiškų dėl ES paramos didelėms, 50 mln. EUR viršijančioms investicijoms į transportą kokybę), kartu valstybės narės paskatintos laikytis ES strateginių dokumentų ir skirti daugiau dėmesio tvariam transportui.

Integracinis augimas (ERPF ir ESF)

Šioje srityje ERPF ir ESF parama teikiama bendrai: investuojama ir į infrastruktūrą, ir į žmogiškąjį kapitalą švietimo ir mokymo, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir palankių sąlygų neturinčių grupių įtraukties į darbo rinką bei visuomenės gyvenimą srityse.

Iš pirminių ESF *ex post* vertinimo rezultatų matyti, kad dėl ESF paramos indėlio į tikslą suteikti **galimybes įsidarbinti** visoje ES finansuota 12 proc. nacionalinės aktyvios darbo rinkos politikos (ADRP) priemonių. Kai kuriuose konvergencijos regionuose (ES-12 grupės ir pietinėse valstybėse narėse, pvz., Graikijoje) iš ESF finansuota nemaža ADRP dalyvių dalis. Atliekant vertinimą taip pat nustatyta, kad ESF intervenciniai veiksmai, per Europos semestrą pateiktos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos ir strategija „Europa 2020“ gerai dera tarpusavyje. Pavyzdžiui, ESF parama padėjo pertvarkyti keleto valstybių narių viešąsias įdarbinimo tarnybas – buvo stiprinami jų gebėjimai planuoti ir vykdyti programas ir (arba) ugdomi darbuotojų įgūdžiai.

ESF investicijos į **žmogiškąjį kapitalą** apėmė intervencinius veiksmus, kuriais siekta ugdyti įvairių tikslinių grupių įgūdžius, gerinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę ir įmonių gebėjimą prisitaikyti prie kintančių sąlygų. Mažiau išsivystę regionai (konvergencijos tikslo regionai) galėjo įgyvendinti įvairesnę veiklą (palyginti su labiau išsivysčiusiais regionų konkurencingumo tikslo regionais) mokymosi visą gyvenimą srityje, reformuodami švietimo ir mokymo sistemas ir ugdydami žmogiškuosius išteklius mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse. 2013 m. pabaigos duomenimis, ESF investicijos buvo reikšmingas papildomas šaltinis (51 mlrd. EUR, įskaitant nacionalinį bendrą finansavimą), kuriuo prisidėta prie strategijos „Europa 2020“, švietimo ir mokymo strategijų ir su jomis susijusių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimo; pasiekta ne mažiau kaip 21 mln. rezultatų (46 proc. visų dalyvių), kuriuos sudaro kvalifikacijos įgijimas (13 proc.), užimtumas (8 proc.) ir geresni įgūdžiai arba kompetencija ar kiti teigiami rezultatai (25 proc.).

Socialinės įtraukties srityje, pasinaudodamos ESF intervenciniais veiksmais, valstybės narės galėjo papildyti vykdomus socialinės įtraukties veiksmus ir paremti daugiau dalyvių, negu būtų galėjusios kitu atveju, ypač ekonominio nuosmukio sąlygomis. Socialinei įtraukčiai skirta 11,5 mlrd. EUR (įskaitant nacionalinį bendrą finansavimą). Iki 2013 m. pabaigos ne mažiau kaip 1,3 mln. socialinės įtraukties prioritetinių krypčių dalyvių surado darbą, įgijo kvalifikaciją arba pasiekė kitus teigiamus rezultatus. Prie jų nepriskirti su nematerialiaisiais ištekliais susiję rezultatai (pvz., pasitikėjimo savimi padidėjimas, sveikatos būklės pagerėjimas, aktyvesnis dalyvavimas pilietinės visuomenės gyvenime, aktyvesnės pastangos ieškoti darbo), nes valstybės narės juos retai fiksavo. Naudodamosi ESF parama valstybės narės taip pat galėjo pasiūlyti labiau pritaikytas paslaugas konkrečioms tikslinėms grupėms, kurios kitu atveju būtų galėjusios naudotis tik bendrosiomis, jų specifiniams (ir dažnai daug didesniems) poreikiams nepritaikytomis paslaugomis.

Iki	2014 m.	pabaigos	ESF
intervenciniuose	veiksmuose	dalyvavo	
98,2 mln. dalyvių.			

Iš viso iki 2014 m. pabaigos visose ESF teminėse politikos srityse užregistruota 98,2 mln. ESF intervencinių veiksmų dalyvių⁵⁰. Kalbant apie rezultatus, pagal programą pasiekta, kad programoje dalyvautų bent tiek pat dalyvių, kaip per ankstesnį programavimo laikotarpį. Kalbant apie rezultatus, dėl 2007–2013 m. stebėsenos ir atsiskaitymo sistemų ribotumo susumavus rezultatų rodiklius matoma tik dalis vaizdo⁵¹. Nurodyta, kad ne mažiau kaip 8,9 mln. dalyvių surado darbą iš karto arba netrukus po intervencinio veiksmo, ne mažiau kaip 8,5 mln. dalyvių įgijo kvalifikaciją, gavo sertifikatą arba sėkmingai baigė mokymo kursą. Dar 12,8 mln. dalyvių nurodė pasiekę kitų teigiamų rezultatų, tokių kaip pagerėję įgūdžiai ir kompetencija. Bendras išvadas, padarytas atliekant *ex post* vertinimą ir valstybėms narėms atliekant vertinimą, galima laikyti teigiamomis, nors dėl stebėsenos sistemų trūkumų ir dėl to, kad atlikta labai nedaug priešingo scenarijaus poveikio vertinimų, išvados daugiausia paremtos kokybiniais duomenimis.

Kalbant apie ERPF, investicijų į **švietimo ir vaikų priežiūros infrastruktūrą** pažanga išlieka sparti: užbaigta daugiau kaip 30 000 projektų, pagal kuriuos investuota į švietimo infrastruktūrą – statytos naujos mokyklos arba kolegijos ir modernizuotos bei aprūpintos jau esamos. Beveik visos jos įkurtos mažiau išsivysčiusiuose (konvergencijos) regionuose, daugiausia apie jas pranešė viena valstybė narė (Italija). Kitos valstybės narės tokius veiksmus taip pat vykdė, tik nenaudojo rodiklio, pagal kurį vertinamas remtos infrastruktūros pajėgumas, dėl to negalima pateikti patikimo suminio rodiklio, žymint, kiek žmonių ES lygmeniu gavo naudos iš šios infrastruktūros.

⁵⁰ Pirminiai *ex post* vertinimo rezultatai.

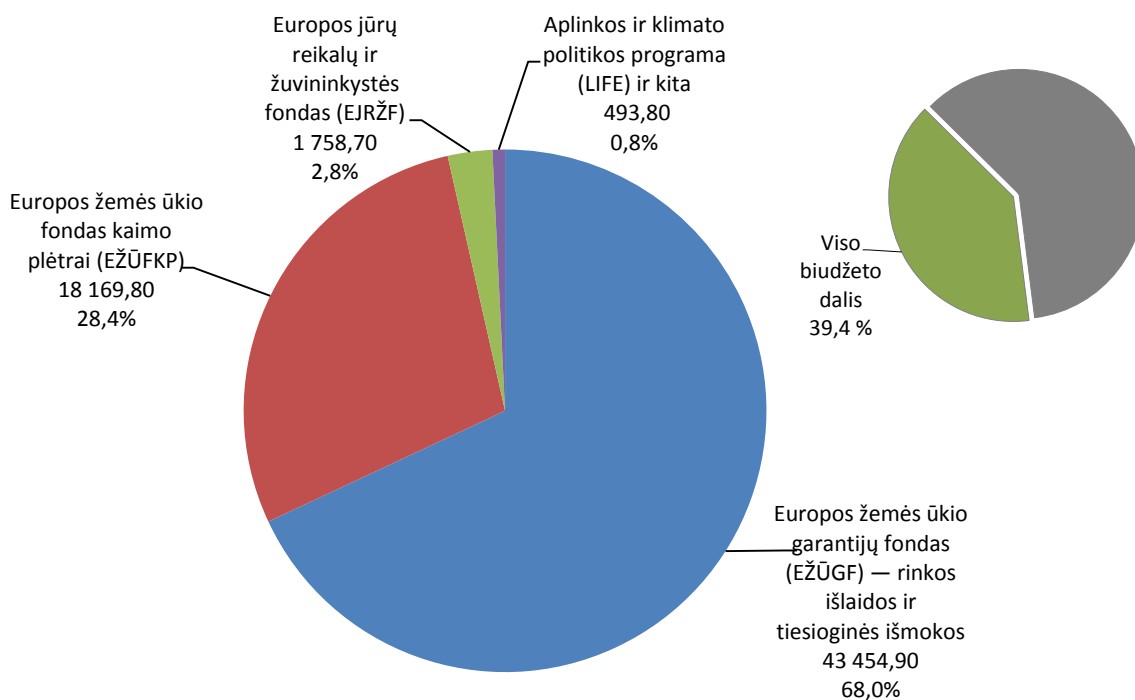
⁵¹ 2007–2013 m. bendrų rezultatų rodiklių nebuvo, tačiau, kaip paaiškinta šioje dalyje, stengiasi sumuoti valstybių narių pateiktus panašius rodiklius. Pagal 2016 m. gegužės mėn. ataskaitą pateikti skaičiai nėra galutiniai, nes ataskaitos dar nebaigtos rengti. 2015 m. Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD veiklos ataskaitoje pateikti skaičiai paremti ankstesne šios ataskaitos redakcija.

1.5. Tvarus augimas. Gamtos ištekliai (2 biudžeto išlaidų kategorija)

2015 m. pagal 2 išlaidų kategoriją skirta 63,9 mlrd. EUR – tai sudaro 39,4 proc. viso 2015 m. ES biudžeto. 2 išlaidų kategorija apima du bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) ramsčius: I ramstį, kurį sudaro rinkos rėmimo priemonės ir iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) finansuojamos tiesioginės išmokos, ir II ramstį, kurį sudaro kaimo plėtros parama, finansuojama iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP). Prie šios išlaidų kategorijos taip pat priskiriamas Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF), tarptautinė bendros žuvininkystės politikos (BŽP) dimensija, [t. y. regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos (RŽVO) ir tausios žuvininkystės susitarimai (TŽS)], taip pat veikla klimato ir aplinkos srityse pagal Aplinkos ir klimato politikos programą (LIFE).

Komisijos prioritetai

Veiksmai pagal šią išlaidų kategoriją padeda siekti Komisijos prioritetų „Darbo vietos, augimas ir investicijos“ ir „Energetikos sąjunga ir klimatas“, iš dalies – prioriteto „Skaitmeninė bendroji rinka“. Jie taip pat padeda siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų tvaraus augimo srityje, o kai kuriais atvejais, kai investuojama į darbo vietų kūrimą ir inovacijas, – pažangaus ir integracinio augimo srityse.

5 grafikas. Kairėje: pagrindinės 2015 m. pagal 2 išlaidų kategoriją finansuotos programos. Dešinėje: 2 išlaidų kategorijai tenkanti viso 2015 m. biudžeto dalis. Visos sumos nurodytos milijonais eurų.

Komisijos veiksmai, kuriais siekiama įveikti žemės ūkio krizę

Kai Rusija uždraudė importuoti pieno ir kiaulienos produktus iš ES, Komisija stengėsi užtikrinti reikalingą rinkos stabilumą dviem būdais. Iš pradžių ji pradėjo teikti paramą privačiam sandėliavimui, kad sumažėtų rinkos pasiūla. Paskui ji skyrė tiesioginių išmokų ir priėmė iš įvairių kitų specialių priemonių sudarytą „Solidarumo paketą“, kuriuo stengiasi, kad ūkininkų pinigų srautai būtų sklandesni.

Patvirtintos specialios laikinosios paramos priemonės, skirtos dėl Rusijos draudimo importuoti vaisius ir daržoves nukentėjusiems ūkininkams paremti. Bendra jų vertė sudarė 219,3 mln. EUR, o pieno sektoriuje taikytų papildomų paramos priemonių vertė siekė 54,3 mln. EUR. Be to, suaktyvintos pardavimo skatinimo ne ES šalyse priemonės: pirmą kartą iš biudžeto 2015 m. tam skirta 3 mln. EUR (kitos sumos bus skirtos iš 2016 ir 2017 m. biudžetų).

2015 m. imtasi iniciatyvų remti žemės ūkio rinkas ir tobulinti tiekimo grandin, pavyzdžiui:

- skleisti rinkos informaciją paskelbiant rinkos rezultatų suvestines⁵². Taip rinkos taps skaidresnės, o rinkos dalyviai galės priimti sprendimus remdamiesi išsamia informacija;
- kurti analizės forumus, pvz., Žemės ūkio rinkų darbo grupės (nagrinėjančios tokias temas kaip rinkos skaidrumas, nesąžininga prekybos praktika, galimybės naudotis finansinėmis priemonėmis ir ateities sandorių rinkos) ir Aukšto lygio forumo dėl veiksmingesnės maisto tiekimo grandinės, arba atnaujinti jų veiklą.

1.5.1. Informacija apie 2014–2020 m. programų įgyvendinimą

Europos žemės ūkio garantijų fondas (EŽŪGF)

Iš EŽŪGF sėkmingai mokėtos tiesioginės išmokos ūkininkams ir rinkos išlaidoms dengti pirmaisiais 2014–2020 m. DFP įgyvendinimo metais. Bendro rinkos organizavimo (BRO) srityje vykdomų konkrečių sektorių rėmimo programų įgyvendinimas pasiekė įvairius atitinkamo ciklo etapus. Reaguojant į Rusijos nustatytą tam tikrų ES žemės ūkio produktų importo draudimą ir pieno ir mėsos sektorių rinkos nuosmukį, imtasi papildomų rinkos rėmimo priemonių: pagal tam tikras pieno produktų ir vaisių ir daržovių pašalinimo iš rinkos schemas teikta pagalba privačiam sandėliavimui. Šiomis priemonėmis nukentėjusiems valstybių narių gamintojams suteikta labai reikalinga parama, jos padėjo atitinkamuose sektoriuose atkurti pusiausvyrą. Kaip matyti iš prekybos statistikos duomenų, Europos žemės ūkio sektoriui pavyko rasti alternatyvių rinkų Europos Sąjungoje ir už jos ribų (ypač Azijoje): nors Rusijos rinka buvo prarasta, bendra ES žemės ūkio produktų eksporto vertė per 12 mėnesių nuo draudimo įvedimo 2014 m. rugpjūčio mėn. padidėjo 6 proc. ES eksportuotojai daugiausia pelno uždirbo, be kitų rinkų, JAV (+19 proc.) ir Kinijoje (+39 proc.). ES vyno eksportas per pirmuosius devynis 2015 m. mėnesius, palyginti su tuo pačiu praėjusiųjų metų laikotarpiu, padidėjo 660 mln. EUR (10,3 proc.). Pasiiekti šią sėkmę padėjo parama, teikta pagal konkrečių sektorių programas pardavimui ne ES šalyse skatinti, taip pat investicijos į vynuogynus, perdirbimo ir rinkodaros priemones.

Dėl tiesioginių išmokų pažymėtina, kad 2015 finansiniais metais iš EŽŪGF toliau finansuotos pasirengimo reformoms schemos, tačiau taip pat įgyvendinti tam tikri 2013 m. bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) reformos elementai, įskaitant valstybių narių pagalbos dydžio konvergenciją. Administravimo srityje Komisija nuo 2014 m. padėjo valstybėms narėms rengti ir įgyvendinti tiesioginių išmokų priemones, pvz., rengė konsultacinius dokumentus arba diskusijas per ekspertų grupių susitikimus.

⁵²

<http://ec.europa.eu/agriculture/dashboards/>.

Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP)

Kalbant apie **EŽŪFKP**, priimtos visos 118 kaimo plėtros programų. Komisija mano, kad, nepaisant vėlesnio programų patvirtinimo (paskutinės programos patvirtintos 2015 m. gruodžio mėn.), vis tiek bus galima pasiekti programų tikslus ir įvykdyti su jais susijusius uždavinius. 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis, įsipareigojimų prisiimta dėl 23,5 mlrd. EUR. Tai sudaro 24 proc. viso 2014–2020 m. EŽŪFKP biudžeto. Kalbant apie mokėjimus, iš valstybių narių iki 2015 m. pabaigos gauta prašymų iš viso dėl 3,77 mlrd. EUR, o tai vis dar sudaro 4 proc. visų įsipareigojimų. Iš to matyti, kad artimiausiais metais įgyvendinimą reikės paspartinti.

Priimtos visos 118 kaimo plėtros programų.

Daug dėmesio supaprastinimui

2015 m. pradžioje Komisija ėmėsi iniciatyvos dideliu mastu supaprastinti viso žemės ūkio *acquis*. Iki 2015 m. pabaigos padaryta teisės aktų pakeitimų, pavyzdžiui:

- pratęstas paramos paraiškų teikimo terminas;
- suteikta daugiau lankstumo skiriant savanorišką susietąją paramą;
- išmokos jauniems ūkininkams;
- sumažinta administracinė našta pagalbos gavėjams ir valstybių narių administravimo institucijoms, supaprastinant integruotą administravimo ir kontrolės sistemą (IAKS), pvz., įdiegtos prevencinės preliminaros kryžminės patikros, padaryta įvairių patobulinimų konsultaciniuose dokumentuose, ypač dėl tiesioginių išmokų, susijusių su veiksmų ekologijos srityje įgyvendinimu. Taip pat paprastinamos taisyklės dėl administracinių nuobaudų pagal IAKS.

Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF)

Dėl **EJRŽF** pažymėtina, kad vėlai (2014 m. gegužės mėn.) priėmus EJRŽF reglamentą, derybų su valstybėmis narėmis procesas užsitęsė ir derybos baigtos tik 2015 m. gruodžio mėn. Komisija jau patvirtino visas 27 EJRŽF veiksmų programas⁵³. Siekdama užtikrinti sklandžią įgyvendinimo pradžią, Komisija priėmė keletą įgyvendinimo ir deleguotųjų aktų. Ji taip pat teikė konsultacijas valstybėms narėms per EJRŽF komiteto ir EJRŽF ekspertų grupės susitikimus, kuriuose pirmiausia pabrėžė naujus EJRŽF ypatumus.

Priimtos visos 27 veiksmų programos.

2015 m. pabaigoje iš viso galiojo 14 protokolų, pridėtų prie tausios žvejybos partnerystės susitarimų (TŽPS) su ES nepriklausančiomis šalimis (2013 m. galiojo 10, 2014 m. – 13). 2015 m. sėkmingai užbaigtos derybos dėl protokolų atnaujinimo su Grenlandija ir Mauritanija, taip pat dėl naujų TŽPS su Liberija ir Kuko Salomis. Tačiau TŽPS su Mozambiku ir Kiribačiu, pasibaigus paskutinių protokolų galiojimo laikotarpiui, nebepratęsti.

⁵³

Kiekviena valstybė narė, išskyrus Liuksemburgą, turi priėmusi po veiksmų programą.

Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE)

6 integruoti projektai pagal programą LIFE padės koordinuotai panaudoti daugiau kaip 1,4 mlrd. EUR papildomą finansavimą.

Programa **LIFE** įgyvendinama sėkmingai. Programos LIFE reglamentu nustatytos naujo pobūdžio dotacijos (integruotos dotacijos, techninė pagalba, gebėjimų stiprinimas ir parengiamieji projektai) sėkmingai naudotos praktiškai, paskelbti atitinkami kvietimai teikti pasiūlymus. Didelė projektų, skirtų klimato srities veiksmams, ir integruotų projektų⁵⁴ paklausa patvirtino, kad programoje LIFE padaryti pakeitimai įvertinti labai palankiai. Po pirmųjų dviejų 2014 ir 2015 m. kvietimų teikti pasiūlymus gauta daugiau kaip 300

projektų paraiškų siekti klimato srities veiksmų tikslų. Dėl integruotų projektų pažymėtina, kad 2015 m. pagal programą LIFE skirta 63,8 mln. EUR parama šešiams integruotiems iš programos LIFE finansuotiems aplinkos projektams: jie padės koordinuotai panaudoti daugiau kaip 1,4 mlrd. EUR papildomas EŽŪFKP, ERPF ir nacionalines bei privačias lėšas.

Kai kurių politikos rezultatų pagal 7-ąją aplinkos veiksmų programą (AVP 7) taip pat padėjo pasiekti mokslinė, techninė ir logistinė iš programos LIFE finansuota parama, pvz., veikla, susijusi su žiedinės ekonomikos paketo rengimu ir priėmimu, parengiamasis darbas ir logistinė parama Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijai (COP21), per kurią pirmą kartą sudarytas visuotinis, teisiškai privalomas pasaulinis susitarimas dėl klimato.

1.5.2. 2007–2013 m. programų rezultatai

Įgyvendinimo aspektai

EŽŪGF tiesioginės išmokos pagal ankstesnę tvarką, taikytą iki 2013 m. BŽŪP reformos, sklandžiai išmokėtos, o valstybių narių administravimo institucijos laiku parengė skaičiavimus ir paskirstė paramą.

Kalbant apie **kaimo plėtrą (EŽŪFKP)**, kai kurių valstybių narių programose 2007–2013 m. laikotarpiu padaryta pataisų. Keisti aspektai, susiję su finansinių asignavimų perkėlimu tarp priemonių, pagalbos gavėjų tikslinių grupių ir tinkamumo kriterijų pritaikymu. Tai padėjo išspręsti lėto lėšų panaudojimo tempo pirmaisiais įgyvendinimo metais klausimą, taip pat išspręsti keletą nenumatytų problemų, kilusių dėl pasikeitusių ekonominių ir bendresnių politinių sąlygų. Apskaičiuota, kad šiuo metu galutinė 2007–2013 m. laikotarpiu panaudotų lėšų dalis sudaro 98 proc.

Kaimo plėtros programos
įgyvendintos

98 %

Iš **Europos žuvininkystės fondo** (EŽF, veikusio iki EJRŽF) teiktas finansavimas žuvininkystės sektoriui ir pakrantės bendruomenėms, stengiantis padėti joms tapti ekonomiškai atsparioms ir ekologiškai tvarioms. Iki 2015 m. gegužės 31 d. įsipareigojimų prisiimta dėl 90,8 proc. EŽF lėšų. Nuo 2007 m. iki 2015 m. gegužės 31 d. valstybių narių prisiimti įsipareigojimai sudarė 3,91 mlrd. EUR ir buvo prisiimti dėl 134 689 veiksmų. Per tą patį laikotarpį investicijos į žuvininkystės ir akvakultūros sektorių pasiekė 9,27 mlrd. EUR: 42 proc. iš EŽF, 26 proc. iš viešųjų nacionalinių įnašų ir 32 proc. iš privataus finansavimo. Padaryta pažanga įgyvendinant darnaus žuvininkystės regionų vystymosi priemones: jos sudarė daugiau kaip 11 proc. visų įsipareigojimų pagal EŽF. Kalbant apie svertų poveikį, kiekvienas EŽF įsipareigotas skirti paramos euras atneša 1,37 EUR įsipareigotos skirti nacionalinės paramos (+2,2 proc., palyginti su 2014 m. gegužės 31 d.): 0,75 EUR sudaro privačios lėšos, o 0,62 EUR – nacionalinis viešasis įnašas.

⁵⁴

Pagal programos LIFE integruotus projektus finansavimas skiriamas regioniniu, daugiaregioniniu arba nacionaliniu lygmenimis parengtiems planams, programoms ir strategijoms. Tikslas – įgyvendinti aplinkos teisės aktus ir pasiekti aplinkos tikslus platesniu mastu, taip pat padidinti programos LIFE poveikį.

2015 m. **tausios žvejybos partnerystės susitarimų** (TŽPS) vykdymo rezultatai vertinti per bendresnį įvairių bendros žemės ūkio politikos finansinių priemonių vertinimo procesą⁵⁵. Atliekant vertinimą nustatyta, kad TŽPS valdymas atitiko patikimo finansų valdymo principus. Išanalizavus galimybės žvejoti suteikimo išlaidas, kurias dengia ne ES laivai pagal privačius susitarimus, ir mokesčius, kuriuos moka laivų savininkai, palyginti su iškrauto laimikio verte, ES sulygti galimybės žvejoti suteikimo mokesčiai laikyti palankiais ir efektyviais laivų savininkams. Atliekant vertinimą nustatyta, kad susitarimai dėl tunų buvo ekonomiškai naudingesni už mišrios žvejybos susitarimus.

Pagal programą **LIFE+** dotacijų projektams skirta 81 proc. daugiamečio programos biudžeto, kurį sudaro 2,1 mlrd. EUR. Per visą laikotarpį skirta 1,7 mlrd. EUR ir pritraukta finansavimo (1,8 mlrd. EUR), kurio suma buvo beveik dvigubai didesnė už ES skirtąją.

Indėlis į pasiektus politikos rezultatus

Kadangi 2007–2013 m. Kaimo plėtros programų ir EŽF⁵⁶ programų vykdymo rezultatų *ex post* vertinimas dar nebaigtas, toliau pateikiami pasiekti rezultatai daugiausia pagrįsti turima paskiausia šių programų stebėsenos informacija.

Pažangus augimas

2007–2013 m. laikotarpiu **BŽŪP** darė stiprią teigiamą įtaką ūkininkų sektoriaus gyvybingumui, nes sektorius galėjo naudotis tiksliniu finansavimu savo veiklos rezultatams gerinti. 2005–2014 m. ES žemės ūkio sektorius savo gamybos našumą kasmet didino 0,7 proc. (ES-13 grupės valstybėse narėse – 1,7 proc. per metus). Iš to akivaizdžiai matyti, kad gamybos veiksniai buvo išnaudojami efektyviau.

Pagal kaimo plėtros finansavimo projektus remtas žinių gilinimas, investicijos, įvairių formų bendradarbiavimas ir inovacijos. 2007–2013 m. iš EŽŪFKP paremta 430 000 ūkių modernizavimo projektų, 165 000 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų, 385 000 ūkininkų dalyvavimas kokybės schemose ir daugiau kaip 5 milijonai ūkininkų mokymo dienų. Kaimo plėtros priemonėmis taip pat padėta sukurti 70 000 labai mažų (ne žemės ūkio) įmonių.

Iš EŽŪFKP skirta parama 430 000 ūkių modernizavimo projektų ir 165 000 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų.

EŽŪFKP lėšomis taip pat remtos priemonės, kuriomis 8 milijonams kaimo gyventojų sudaryta geresnė prieiga prie plačiajuosčio ryšio ir (arba) IRT. Prieiga prie naujos kartos ryšio kaimo vietovėse iki 2014 m. pabaigos pasiekė 25 proc., padidėjusi nuo mažiau kaip 20 proc. 2013 m.

Nors 2007–2013 m. laikotarpiu pagal kaimo plėtros programas finansinėmis priemonėmis naudotasi vis dar kukliai (364 mln. EUR iš 16 kaimo plėtros programų 7 valstybėse narėse), kai kurie rezultatai teikė vilčių. Pavyzdžiui, 2010–2014 m. Rumunijoje veikęs pagal kaimo plėtros politiką finansuotas garantijų fondas padėjo suteikti 265 mln. EUR dydžio paskolų, suteikęs vos 116 mln. EUR vertės užtikrinimą 1 040 garantijų forma.

⁵⁵ Sąjungos finansinių priemonių, skirtų bendrai žuvininkystės politikai įgyvendinti pagal 2007–2013 m. jūrų teisę, *ex post* vertinimas (rengiamas).

⁵⁶ 2007–2013 m. kaimo plėtros programų vykdymo rezultatų *ex post* vertinimai valstybėse narėse bus baigti 2016 m., o Komisijoje – 2017 m. Šiuo metu vyksta EŽF *ex post* vertinimas, jis bus baigtas 2016 pabaigoje.

Tvarus augimas

2007–2013 m. daugiau kaip 80 proc. visų **BŽŪP** išmokų buvo skirtos ūkininkams, kad jie laikytųsi pagrindinių aplinkos (taip pat maisto saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos ir augalų gerovės) standartų⁵⁷. Be to, naudodamiesi EŽŪGF parama ūkininkai galėjo atsisakyti žalingos intensyvios praktikos. Žemės ūkio sektoriuje (įskaitant dirvožemį) išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir toliau stabiliai mažėjo: 2001–2012 m. kasmet vidutiniškai po 0,7 proc. Taip prisidėta prie siekiamo tikslo mažinti išmetamo CO₂ kiekį.

Pagal kaimo plėtros programas skirta įvairaus pobūdžio išmokų konkrečioms vietovėms siekiant paskatinti tokią valdymo praktiką, kuri darytų realų teigiamą poveikį biologinei įvairovei, dirvožemiui, vandeniui, orui tiek žemės ūkio, tiek miškininkystės sektoriuose. 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu plotas, kuriame taikytos agrarinės aplinkosaugos schemos, išsiplėtė iki 47 mln. ha, o tai sudarė daugiau negu 25 proc. 2013 m. ES-27 grupės valstybių

Parama, skirta pereiti prie ekologinio ūkininkavimo, apėmė 7,7 mln. ha ir padėjo didinti ES ūkininkavimo ekologiškumą.

narių žemės ūkio naudmenų. Visų pirma parama ūkininkams, kad jie pereitų prie ekologinio ūkininkavimo, apėmė 7,7 mln. hektarų. Visa tai turėjo daug įtakos didinant ES ūkininkavimo ekologiškumą.

Dėl **EŽF** pažymėtina, jog 2007–2013 m. valstybės narės aktyviai naudojosi EŽF eksploatavimo nutraukimo priemone, kad pritaikytų žvejybos pajėgumus pagal esamus išteklius. Daugelis valstybių narių savo 2013 m. laivynų pajėgumų ataskaitose paskelbė, kad jų žvejybos laivynai atitinka eksploatuojamus išteklius, tačiau kai kuriose vietovėse, ypač Viduržemio jūros regione, pajėgumų perteklius išliko.

2015 m. Komisijos metinėje EŽF priemonių įgyvendinimo ataskaitoje⁵⁸ patvirtinta, kad EŽF parama laivyno priemonėms (nuolatiniam arba laikinam žvejybos sustabdymui) laipsniškai mažėjo ir kad toliau teikta parama aplinkai mažiau kenkiančiai žvejybos praktikai, o tai padėjo padidinti žuvų, sugaunamų laikantis didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio lygio, išteklių skaičių nuo 27 (2014 m.) iki 39 (2015 m.).

Žuvų išteklių, sugaunamų laikantis didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio lygio, skaičius padidėjo nuo 27 (2014 m.) iki 39 (2015 m.).

Programa **LIFE+** padėjo didinti visuomenės informuotumą ir dalyvavimą įgyvendinant ES aplinkos politiką ir teisės aktus ir prisidėjo prie gero valdymo šioje srityje. Programa tapo veiksminga priemone, kuria skatintas 6-ojoje aplinkos veiksmų programoje (AVP 6) nustatytų prioritetų įgyvendinimas⁵⁹. Atliekant programos vertinimus patvirtinta, kad programa LIFE+ buvo „sėkminga priemonė, turinti didelę ES pridėtinę vertę“⁶⁰. Per dvidešimt įgyvendinimo metų, be „kiekybinės naudos, vertinamos 600 mln. EUR per metus“⁶¹, programa LIFE padėjo išsaugoti ir atkurti maždaug 4,7 mln. ha žemės; pagerinti vandens kokybę maždaug 3 mln. ha teritorijoje; užtikrinti geresnę oro kokybę maždaug 12 mln. žmonių; išvengti maždaug 300 000 tonų atliekų ir perdirbti dar 1 mln. tonų atliekų; kasmet 1,13 mln. tonų sumažinti išmetamą CO₂ kiekį⁶².

Pagal programą LIFE+ pagerinta 4,7 mln. ha žemės ploto apsauga ir atkūrimas.

⁵⁷ Žr. įvertinimus http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/cross_compliance/index_en.htm ir http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/environment-summary/fulltext_fr.pdf.

⁵⁸ COM(2015) 662 final.

⁵⁹ OL L 242, 2002 9 10.

⁶⁰ Žr. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Galutinis Reglamento (EB) Nr. 614/2007 dėl Aplinkos finansinio instrumento (LIFE+) vertinimas“, COM(2013) 478 final.

⁶¹ Ten pat.

⁶² Ten pat.

ES pridėtinės vertės pavyzdys

Programa LIFE veikia lyg platforma, kurioje keičiamasi geriausia patirtimi, dalijamasi žiniomis, o jos dalyviai visoje ES gali mokytis vieni iš kitų patirties. Pasidalyta daugiau kaip 25 proc. programos LIFE gamtos išsaugojimo priemonių rezultatų ir jie skleisti visoje ES.

Tokio sėkmingo dalijimosi žiniomis pavyzdys yra projektas „Elia“. Jo tikslas buvo sukurti žaliuosius biologinės įvairovės koridorius po aukštos įtampos linijomis miškuose ir kartu mažinti elektros perdavimo sistemos operatorių metines priežiūros išlaidas. Dėl šio projekto atkurtas 155 km (775 ha) žemės plotas Belgijoje ir 31 km (155 ha) žemės plotas Prancūzijoje. Abiejose šalyse vykdant ilgalaikį apsaugos priemonių valdymą dalyvavo 732 suinteresuotieji asmenys, atstovaujantys 28 suinteresuotųjų asmenų grupėms. Iš išlaidų ir naudos analizės matyti, kad metinės priežiūros išlaidos sumažėjo 2,5–5 kartais, o pradinės investicijos grįžo vos po 3–9 metų.

Tikimasi, kad, pasibaigus šiam programos LIFE projektui, Belgijos operatorius savo lėšomis šią metodiką pritaikys dar 600 km antžeminių elektros linijų, o per metus bus sutaupoma apie 1 mln. EUR išlaidų.

Pagal šį projektą įgyvendintos priemonės taikytinos daugiau kaip 75 000 km visoje ES.

Integracinis augimas

Derinant **tiesiogines išmokas ir rinkos priemones** pavyko sumažinti prarandamų darbo vietų skaičių ir gamybos našumo praradimą⁶³. 2014 m. užimtumo lygis kaimo vietovėse grįžo į 63,3 proc. lygį. Tai buvo svarbu 11 mln. ES ūkių, 22 mln. jų nuolatinių darbuotojų ir su ūkininkavimu susijusiems žmonėms, pvz., 22 mln. dirbančiųjų maisto produktų perdirbimo, mažmeninės prekybos maisto produktais srityse ir teikiančiųjų su maistu susijusias paslaugas, taip pat kitiems pradinės ir galutinės grandinės darbuotojams (visame sektoriuje iš viso yra beveik 44 milijonai darbo vietų). 2007–2013 m. BŽŪP **kaimo plėtros** priemonėmis, kuriomis paremta beveik 53 000 pagrindinių paslaugų kaimo vietovėse (pvz., transporto, elektros, namų ūkių priežiūros) gerinimo projektų, taip pat skatinta darni teritorinė ES plėtra.

Pagrindinių paslaugų gerinimo kaimo vietovėse projektų skaičius:

53 000

Kalbant apie **EŽF**, neseniai parengtame tyrime⁶⁴ apskaičiuota, kad Žuvininkystės vietos veiksmų grupės (ŽVVG) sukūrė ne mažiau kaip 7 300 darbo vietų⁶⁵, dar 12 500 darbo vietų išsaugota (apskaičiuota, kad vienos darbo vietos išsaugojimo išlaidos sudarė 32 000 EUR), naudojantis EŽF parama sukurta daugiau kaip 200 naujų įmonių.

Remiantis 2015 m. užbaigtu vertinimu⁶⁶, **TŽPS** priemonės pagal ekonominę naudą ES ir ne ES šalių laivynams buvo veiksmingos. Pagal TŽPS parama suteikta maždaug 2 500 ES piliečių įdarbinti ES laivuose daugelyje ES pakrantės regionų, daugiausia Ispanijos Andalūzijos, Galicijos regionuose, Baskų krašte ir Kanarų salose, Latvijoje, Lietuvoje, Prancūzijos Bretanės ir Reunjono regionuose, Lenkijos Pamaro regione. Tačiau nustatyta, kad darbo vietų kūrimą

⁶³ Žemės ūkio sektoriuje tiesioginės išmokos 2005–2013 m. vidutiniškai sudarė 46 proc. ūkių pajamų, bet, palyginus valstybes nares ir ūkininkavimo pobūdį, matyti, kad ši dalis buvo labai skirtinga.

⁶⁴ 4 prioritutinės krypties įgyvendinimo tyrimas, žr. http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/axis-4/index_en.htm.

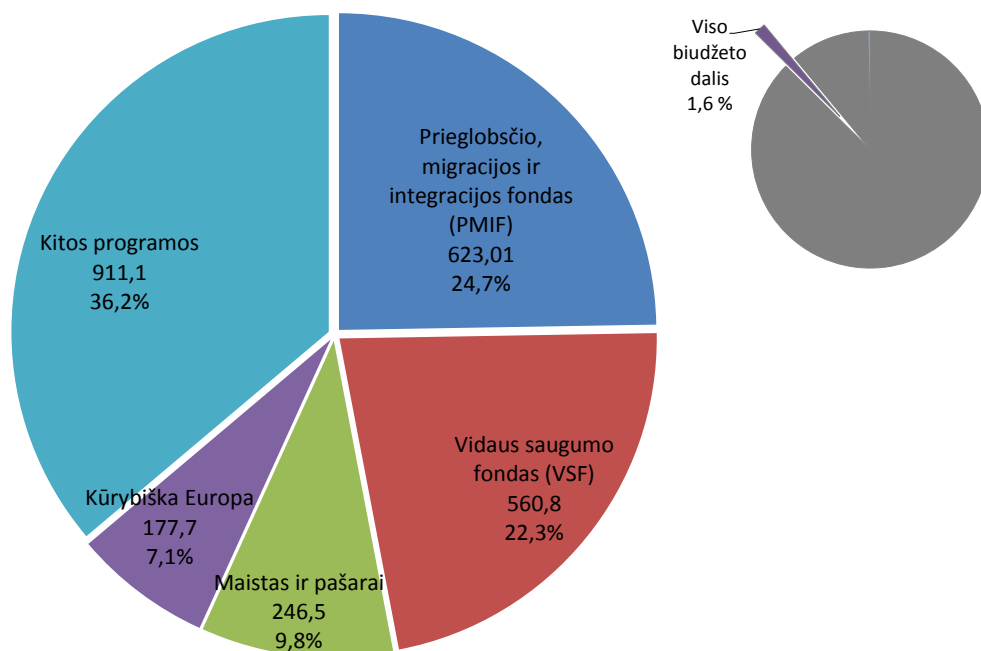
⁶⁵ ŽVVG – tai žuvininkystės sektoriaus dalyvių ir kitų vietos privačiųjų ir viešųjų suinteresuotųjų asmenų partnerystė siekiant spręsti tos vietovės ekonominius, socialinius ir aplinkos gerovės klausimus.

⁶⁶ Sąjungos finansinių priemonių, skirtų bendrai žuvininkystės politikai įgyvendinti, ir priemonių pagal 2007–2013 m. jūrų teisę *ex post* vertinimas (rengiamas).

pagal TŽPS tokiuose regionuose kaip Andalūzija ir Kanarų salos neigiamai veikė vertinamuoju laikotarpiu (2007–2013 m.) sumažėjusios žvejybos galimybės pagal Vakarų Afrikoje sudarytus mišrios žvejybos susitarimus.

1.6. Saugumas ir pilietybė (3 biudžeto išlaidų kategorija)

Iš 3 ES biudžeto išlaidų kategorijų įtrauktos įvairios programos (2,5 mlrd. EUR, arba 1,6 proc. viso 2015 m. ES biudžeto), padedančios spręsti aktualius politikos uždavinius, tokius kaip saugumas, prieglobstis, migracija ir integracija, sveikata, vartotojų apsauga, kultūra ir dialogas su piliečiais. Finansuojami tie projektai, pagal kuriuos ES bendradarbiavimas gerokai padidina veiksmingumą.

6 grafikas. Kairėje: pagrindinės 2015 m. pagal 3 išlaidų kategoriją finansuotos programos. Dešinėje: 3 išlaidų kategorijai tenkanti viso 2015 m. biudžeto dalis. Visos sumos nurodomos milijonais eurų.

Šiomet dėl pabėgėlių krizės šiai biudžeto daliai teko ypač didelis spaudimas. Patrigubinus sumą, iš pradžių skirtą Viduržemio jūros operacijoms „Tritonas“ ir „Poseidonas“, sustiprintos agentūros FRONTEX, EASO ir Europolas ir skirtą papildoma parama didžiausio migrantų antplūdžio valdymo centrams kurti. Siekiant padėti pirmosioms su migrantų antplūdžiu susiduriančioms valstybėms narėms, kaip antai Graikijai ir Italijai, gerokai sustiprintos Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) ir Vidaus saugumo fondo (VSF) ekstremaliųjų situacijų priemonės (+130 mln. EUR). 25 mln. EUR taip pat skirta perkėlimo schemai finansuoti.

Komisijos prioritetai

Į 3 biudžeto kategoriją įtrauktos programos daugiausia padeda siekti šių J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioritetų: „Teisingumas ir pagrindinės teisės“ ir „Migracija“. Nepaisant nedidelio šių programų biudžeto, programomis padedama siekti strategijos „Europa 2020“ rezultatų. Pavyzdžiui, iš Sveikatos programos finansuojami su sveiku senėjimu (tai būtina pažangaus augimo sąlyga) ir sveikatos priežiūros skirtumais (tai pagrindinis integracinio augimo komponentas) susiję veiksmai, o Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo⁶⁷ lėšomis prisidedama prie integracinio augimo, finansuojant ne ES šalių piliečių integravimo projektus.

1.6.1. 2014–2020 m. DFP programų įgyvendinimas

Saugumo, prieglobsčio, migracijos ir integracijos srityse valstybės narės pradėjo vykdyti PMIF ir VSF lėšomis remiamus veiksmus, kaip nurodyta jų nacionalinėse programose. Abu fondai yra pagrindiniai šaltiniai, iš kurių finansuojamas pabėgėlių krizės klausimų sprendimas, o jų priemonės daugiausia įgyvendinamos pagal pasidalijamojo valdymo principą.

2015 m. per pirmąjį įgyvendinimo etapą padaryta nemaža pažanga. Priimtose visose 54 daugiametėse nacionalinėse valstybių narių programose. Jose aprašyta, kaip valstybės narės ketina pasiekti fondų tikslus. Likusios keturios Šengeno asocijuotosioms šalims skirtos VSF programos bus patvirtintos užbaigus dvišalių susitarimų sudarymo su tomis šalimis procedūras. Taip pat sėkmingai vyksta už fondų valdymą atsakingų institucijų paskyrimo procesas, nuo kurio priklauso lėšų išmokėjimas. 2015 m. pabaigos duomenimis, atsakingų institucijų dar nebuvo paskyrios tik keturios valstybės narės.

Po šių žingsnių 2015 m. pradėta fondų priemonių praktinio įgyvendinimo stebėseną. 2016 m. kovo mėn. valstybės narės pateikė pirmąsias metines įgyvendinimo ataskaitas. Nepaisant to, kad PMIF ir VSF teisės aktai priimti vėlai, kilo pabėgėlių krizė ir neseniai buvo su saugumu susijusių įvykių, valstybės narės pranešė padariusios nacionalinių programų įgyvendinimo pažangą. Nors pirmus dvejus metus įgyvendinimo tempas buvo lėtas (2014–2015 m. įsipareigojimų prisiimta dėl maždaug 19 proc. visų lėšų), tikimasi, kad 2016 m. įgyvendinimas paspartės.

2015 m. veiklai, finansuotai pagal tiesioginio valdymo tvarką, įtakos padarė tai, kad sukurta papildoma pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju priemonė. Dotacijoms skirtas biudžetas padidintas tris kartus – nuo 77,41 mln. EUR (2014 m.) iki 261,94 mln. EUR (2015 m.). 2015 m. skirtos 38 pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju dotacijos (jų vertė sudarė 163 mln. EUR)⁶⁸. Jos skirtos daugiausia valstybėms narėms, kurios labiausiai kenčia nuo prieglobsčio prašančių asmenų antplūdžio. Iš dotacijų finansuoti pagrindiniai prieglobsčio prašančių asmenų poreikiai, kaip antai apgyvendinimas, sveikatos priežiūros paslaugos, taip pat išlaidos atranką vykdančioms darbuotojoms ir vertėjams žodžiu.

Sveikatos ir maisto saugos srityje 2015 m. metinė Sveikatos programa buvo įgyvendinama pagal planą. Iš viso pateikti 103 pasiūlymai, iš jų 38 bus finansuojami (sėkmingų projektų dalis – 36 proc.). Tarp jų – aštuoni bendri veiksmai su valstybėmis narėmis ir 30 dotacijų. Kad būtų įmanoma finansuoti veiksmus, kuriais sprendžiamos pabėgėlių sveikatos problemos, 2015 m. spalio mėn. darbo programa buvo iš dalies pakeista. 7,2 mln. EUR skirta keturiems projektams ir vienai tiesioginei dotacijai Tarptautiniam migracijos biurui siekiant padėti valstybėms narėms,

⁶⁷ Valstybėms narėms padedama gerinti priėmimo pajėgumus, užtikrinti, kad prieglobsčio procedūros atitiktų Sąjungos standartus, integruoti migrantus vietos ir regioniniu lygmenimis ir didinti grąžinimo programų veiksmingumą.

⁶⁸ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/press-material/docs/financial_support_to_mss_under_amif_and_isf_en.pdf.

kurios patiria ypač didelį migracijos spaudimą, spręsti sveikatos srities uždavinius, ypač tikrinti asmens sveikatos įrašus siekiant atkurti migrantų ligos istoriją ir įvertinti jų sveikatos poreikius.

2015 m. visos darbo programos maisto ir pašaro srityje buvo įgyvendinamos taip, kaip numatyta, ir jomis prisidėta prie geresnės žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatos maisto grandinėje. 2015 m. įgyvendintos 137 ES bendrai finansuotos veterinarijos programos, kurių bendras biudžetas sudarė 163 mln. EUR. Jos buvo skirtos kovai su gyvūnų ir – kartais – žmonių ligomis (zoonozėmis). 2015 m. žmonių susirgimo salmonelioze ir brucelioze atvejų skaičius toliau mažėjo. Pirmą kartą vykdyta 17 ES bendrai finansuotų nacionalinių augalų sveikatos apžvalgos programų, kurių biudžetas iš viso sudarė 7,5 mln. EUR. Jomis užtikrintas ankstyvas kenkėjų protrūkio aptikimas ir kenkėjų naikinimas. Kartu, taikant ekstremaliųjų situacijų priemones, užtikrinta gyvūnų ir augalų sveikatos epidemijų prevencija ir sėkmingai tvarkytasi susiklosčius epidemiologinėms situacijoms, o dėl to ES galėjo tęsti eksportą. 2015 m. skyrus 16 mln. EUR ES finansavimą 43 ES etaloninėms laboratorijoms užtikrinta, kad būtų laikomasi teisės aktuose nustatytų ribų ir mažėtų poreikis atlikti pakartotinius bandymus, todėl geriau įgyvendinti ES teisės aktai.

2015 m. pagal programą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ mokymai surengti daugiau kaip 7 000 maisto saugos kontrolės institucijų darbuotojų. Mokymuose dalyvavę darbuotojai pagal 1–10 balų skalę žinių pagilinimą įvertino 8,4 balo.

Vartotojų apsaugos srityje gerokai pasistūmėta siekiant daugiamečių 2014–2020 m. Vartotojų programos tikslų. Pasiiekta dauguma su ja susijusių veiklos rezultatų rodiklių, kurių tikėtasi pasiekti 2014 ir 2015 m.⁶⁹ Finansuoti veiksmai tose srityse, kuriose valstybės narės pavieniui negali užtikrinti pakankamos vartotojų apsaugos, pvz., Europos vartotojų centrų, teikiančių informaciją, nemokamas konsultacijas ir pagalbą apsiperkant kitose ES valstybėse, veikla. 2015 m. skirta 30 dotacijų šių centrų darbui bendrai finansuoti⁷⁰.

Kultūros srityje programa „Kūrybiška Europa“, pagal kurią parama skiriama kultūros ir kūrybos sektoriams, buvo įgyvendinama pagal planą. Tarp remiamų veiksmų – tarpvalstybiniai projektai, kuriuose dalyvauja kultūros ir audiovizualinio sektoriaus dalyviai iš 38 šalių (paklausa buvo didesnė negu 2014 m.), ir iniciatyvos, pvz., Europos kultūros sostinė. Pagal programą toliau siekiama bendrų tikslų, būtent padėti išsaugoti Europos kultūrų ir kalbų įvairovę ir sustiprinti Europos kultūros bei kūrybos sektorių konkurencingumą.

Sėkmingai siekiama **programos „Europa piliečiams“** tikslų. 2015 m. susidomėjimas programa buvo didelis, todėl konkurencija tarp paraiškų skirti finansavimą iš palyginti nedidelio biudžeto vis didėjo. Iš 2 791 gautos paraiškos atrinkti 408 projektai (14,6 proc. sėkmingų projektų).

Abipusiu pasitikėjimu grindžiama teisingumo ir pagrindinių teisių erdvė

2015 m. ES toliau plėtojo teisingumo, pagrindinių teisių ir pilietybės politiką. Ji grindžiama pagrindinėmis ES vertybėmis – demokratijos, laisvės, tolerancijos ir teisinės valstybės principais. ES piliečiai turi būti visiškai tikri, kad jų laisvė ir saugumas yra tinkamai ginami visoje Europos Sąjungoje.

Balandžio mėn. Komisija pristatė Europos saugumo darbotvarkę. Darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama toms sritims, kuriose ES gali daryti įtaką, pavyzdžiui, geresnio keitimosi informacija ir glaudesnio policijos ir teismų bendradarbiavimo.

⁶⁹ Išsamesnių duomenų pateikta vartotojų programoje, kuri yra įtraukta į programų suvestines, pridėtas prie 2017 m. biudžeto projekto.

⁷⁰ Vykdomosios agentūros CHAFEA metinės veiklos ataskaitos projektas.

Po 2015 m. sausio ir lapkričio mėn. Paryžiuje ir 2015 m. vasario mėn. Kopenhagoje įvykdytų teroristinių išpuolių valstybės narės įsipareigojo bendradarbiauti kovos su terorizmu srityje. Jos ėmėsi kovos su radikalizacija ir teroristų finansavimu veiksmų ir stiprino tarpusavio bendradarbiavimą ir bendradarbiavimą su ES teisėsaugos agentūra Europolu bei teisminio bendradarbiavimo agentūra Eurojustu.

Teisingumo srityje Komisija įvykdė įsipareigojimą užbaigti ES duomenų apsaugos reformą ir užtikrinti geresnę piliečių asmens duomenų apsaugą. Komisija taip pat padarė pažangą kurdama Europos prokuratūrą, kuri tirs Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo ES atvejus ir už jį trauks baudžiamojon atsakomybėn.

Komisija užbaigė derybas dėl ES ir JAV bendrojo susitarimo dėl duomenų apsaugos. Pagal susitarimą bus saugomi asmens duomenys, kuriais Europos Sąjunga ir Jungtinės Valstijos dalijasi nusikalstamų veikų, įskaitant terorizmą, prevencijos, aptikimo, tyrimo ir traukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas tikslais. Pagal šį susitarimą ES piliečiai taip pat turės galimybę siekti teisminio žalos atlyginimo Jungtinėse Valstijose pagal JAV teisę.

1.6.2. 2007–2013 m. DFP programų rezultatai

Saugumo, prieglobsčio, migracijos ir integracijos srityje iki PMIF ir VSF naudotų priemonių *ex post* vertinimai dar vykdomi, ataskaitos bus parengtos kitais metais. Tačiau apie kai kuriuos pagrindinius veiklos rezultatus duomenų jau turima.

Visų pirma, kaip parodyta toliau, žmonių, gavusių pagalbą reintegracijai iš iki PMIF veikusio fondo, nuo 2011 m. iki 2015 m. vidurio skaičius gerokai išaugo, palyginti su ankstesniu 2008–2010 m. ataskaitiniu laikotarpiu. 2008–2010 m. laikotarpiu pagalbą kasmet gaudavo vidutiniškai 2 500 žmonių, o 2011–2015 m. laikotarpiu pagalbą kasmet gaudavo vidutiniškai daugiau negu 10 000 žmonių.

Be to, gauta duomenų apie tai, kiek konsulatų iš Šengeno vizas išduodančių 2 000 konsulinį punktų nuo 2011 m. iki 2015 m. vidurio buvo aprūpinti įranga, juose padidintas saugumas arba jie sustiprinti naudojantis iki VSF veikusiu fondu (Išorės sienų fondu), kad galėtų nagrinėti prašymus išduoti vizas ir aptarnauti prašymus išduoti vizas pateikusius asmenis:

- 1 365 konsulatai prijungti prie VIS;
- 184 konsulatai pastatyti arba renovuoti;
- 116 konsulatų aprūpinti įranga saugumui sustiprinti;
- 1 349 konsulatuose įdiegta operatyvinė įranga Šengeno vizai tvarkyti.

Apskritai iš pirminės informacijos, gautos atliekant Išorės sienų fondo naudojimo *ex post* vertinimą, matyti, kad dauguma investicijų buvo susijusios su IT sistemomis (daugiau kaip 40 proc. išlaidų), o fondo indėlis į sienų valdymą buvo proporcingai mažesnis. Šios IT investicijos dažnai nukreipiamos į prioritetines sritis siekiant paremti naujas ES iniciatyvas, kurias reikia taikyti valstybių narių lygmeniu; joms iš fondo buvo numatyta skirti ne 50 proc., o 75 proc. dydžio bendrą finansavimą.

Sveikatos, maisto apsaugos ir dialogo su piliečiais srityje 2015 m. gauti dviejų *ex post* vertinimų⁷¹ duomenys. Juos atliekant vertinta, ar pasiekti pagal 2007–2013 m. DFP finansuotos antrosios Sveikatos programos ir programos

⁷¹ 2008–2013 m. 2-osios sveikatos programos *ex post* vertinimas pagal Sprendimą Nr. 1350/2007/EB dėl antrosios Bendrijos veiksmų programos sveikatos srityje (2008–2013 m.), http://ec.europa.eu/health/programme/docs/ex-post_2nd-hp-2008-13_comm-report_lt.pdf. 2015 m. gruodžio 16 d. komunikatas COM(2015) 652 final, Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl 2007–2013 m. programos „Europa piliečiams“ įgyvendinimo, rezultatų ir bendro vertinimo, http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/evaluationreportefc2007-2013_lt.pdf.

„Europa piliečiams“ tikslai. Atliekant abu vertinimus pažymėta, kad mažo finansavimo (Sveikatos programai skirta 294 mln. EUR, o programai „Europa piliečiams“ – 215 mln. EUR 7 metų laikotarpiui), kurį būtų galima panaudoti įvairius tikslus ir prioritetus apimantiems projektams vykdyti, nepakanka, kad būtų paveiktos bendros Europos tendencijos, susijusios su sveikata arba su tuo, kaip piliečiai suvokia ES. Kad poveikis būtų kuo didesnis, pagal abi programas finansuoti tie veiksmi, kurių ES pridėtinė vertė didelė ir kuriais buvo galima daryti sverto poveikį.

Atliekant **Sveikatos programos** *ex post* vertinimą nustatyta, kad 788 finansuotos veiklos sritys tinkamai sutelktos į valstybėms narėms ir programos suinteresuotiesiems asmenims labai aktualias sritis, laikantis ES sveikatos politikos prioritetų ir strategijoje „Europa 2020“ nustatytų pažangaus ir integracinio augimo prioritetų. Atliekant vertinimą nagrinėtos atskiros veiklos sritys ir rezultatai ir padaryta išvada, kad įvairūs vertinti rezultatai pasiekti. Taip sukurta ES lygmens pridėtinė vertė, nes valstybės narės keitėsi geriausia patirtimi, o vykdant bendrus veiksmus gerėjo bendradarbiavimas. Įgyvendinant Sveikatos programą gauta naudingų žinių ir duomenų, kuriuos galima panaudoti informacija pagrįstai politikai formuoti ir pagrindinėms sveikatos problemoms toliau tirti. Pavyzdžiui, pagal programą remtas palyginamų duomenų rinkimas daugelyje Sąjungos valstybių narių ir informacijos teikimas politikos formavimo tikslais. Geras ES pridėtinės vertės pavyzdys – iš Sveikatos programos bendrai finansuotas retų ligų portalo „Orphanet“, kuriame sutelkiami išskaidyti ES lygmens ištekliai, kūrimas.

ES pridėtinės vertės pavyzdys

Maždaug 30–35 mln. ES piliečių kenčia dėl kokio nors reto sutrikimo. Kadangi kiekvienoje šalyje sergančiųjų tam tikra liga yra nedaug, žinios yra menkos ir Europoje pasiskirsčiusios netolygiai. Portale „Orphanet“ pateikta ekspertų parengta ir pagal tarpusavio vertinimo tvarką peržiūrėta retų ligų enciklopedija, Europos tarnybų katalogas su informacija apie specializuotas ambulatorines klinikas, diagnostikos laboratorijas ir paramos grupes. Duomenų bazėje pateikiama informacijos apie 6 000 ligų, prie kurios galima laisvai jungtis. Portalas yra vykęs, metinis duomenų parsisiuntimų skaičius nuolat augo – nuo 37 000 (2010 m.) iki 414 000 (2015 m.), o šiuo metu portale kasdien apsilanko daugiau kaip 41 000 lankytojų. Apie 47 proc. lankytojų yra sveikatos specialistai, 26 proc. – pacientai, o 17 proc. – studentai. Bendras ES lygmens centras padeda efektyvinti veiklą, nes sveikatos priežiūros specialistai iš visos Europos gali gilinti savo žinias apie šias ligas, tyrėjai ir akademikai gali kurti naujus gydymo ir terapijos metodus, o pacientai – rasti patikimos naujausios informacijos.

Dėl programos valdymo pažymėtina, jog atliekant **Sveikatos programos** *ex post* vertinimą nustatyta, kad, atsižvelgus į ankstesnių vertinimų rekomendacijas, programos įgyvendinimas ir valdymas pagerėjo. Nors sukūrus specialią duomenų bazę programos veiksmų stebėseną pagerėjo, atliekant vertinimą pažymėti finansuotų veiksmų rezultatų stebėsenos ir analizės trūkumai, o tai apribojo galimybes įvertinti bendrus programos vykdymo rezultatus. Informacija apie vykdant veiksmus pasiektus rezultatus skleista nevienodai, taigi, sistemškai neužtikrina, kad apie juos sužinotų pagrindiniai suinteresuotieji asmenys arba kad tuos rezultatus būtų galima panaudoti, pritaikyti praktikoje ir taip padaryti apčiuopiamą poveikį. Parengtas stebėsenos gerinimo veiksmų planas. Jame numatyta sukurti interaktyvią duomenų bazę, kurioje pateikiami rezultatai, ir parengti viešinimo bei sklaidos strategiją. Planą vykdo Komisija ir vykdomoji agentūra CHAFEA.

Kad atskirų projektų poveikis būtų kuo didesnis, pagal **programą „Europa piliečiams“** laipsniškai atsisakyta mažesnių miestų partnerystės projektų, pagal kuriuos keičiamasi patirtimi įvairiais klausimais: jaunimo, kultūros, turizmo, finansavimo, ir pereita prie didesnių, labiau struktūruotų projektų, kuriuose dalyvauja daugiau miestų ir piliečių ir kuriais sprendžiamos opiausios problemos, kaip antai migrantų integravimas ir aplinkos problemos, finansavimo. Nors ilgalaikį programos poveikį vertinti sunku, laikantis principo „iš apačios į viršų“ programa pasiekta daug piliečių; daugelis jų programoje dalyvavo pirmą kartą. Programoje tiesiogiai dalyvavo maždaug 7 mln. dalyvių, ja pasiekta beveik 25 000 miestų ir piliečių, sukurta 350 miestų ir piliečių tinklų. Sutelkta 4 250 pilietinės visuomenės organizacijų piliečiams susirūpinimą keliantiems klausimams spręsti, daugiau kaip 500 organizacijų įsitraukė ir piliečius įtraukė į veiklą, susijusią su atmintimi.

Tiesioginių dalyvių programose „Europa piliečiams“ skaičius:

7 mln.

1.7. Europos vaidmuo pasaulyje (4 biudžeto išlaidų kategorija)

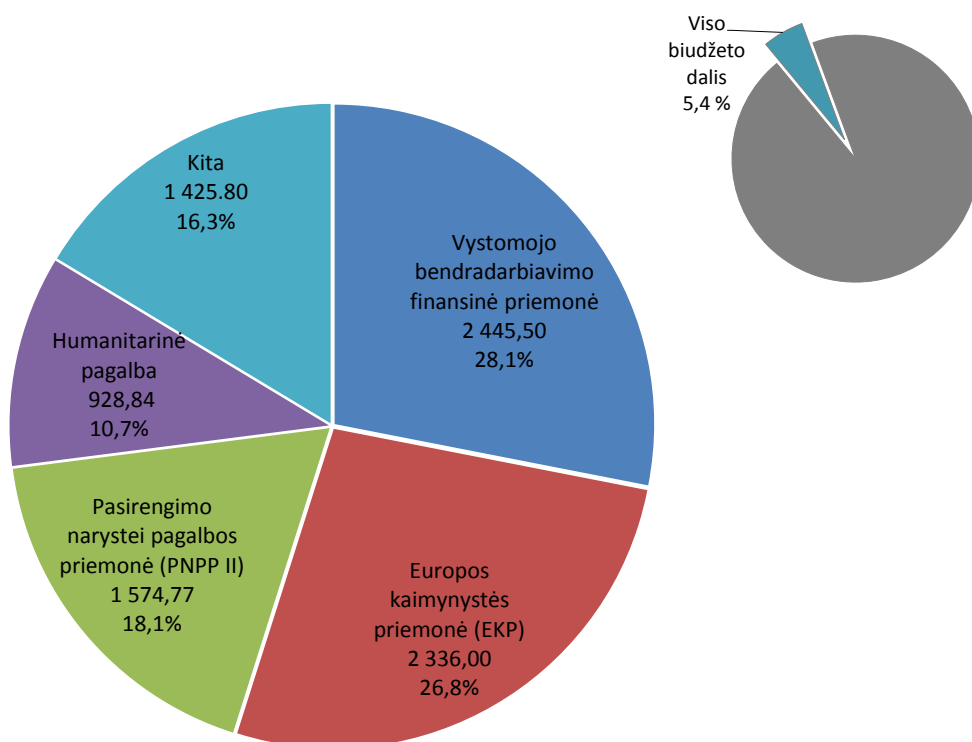
Dėl biudžeto įsipareigojimų asignavimų pažymėtina, kad 2015 m. pagal 4 išlaidų kategoriją programoms iš pradžių skirta 8,7 mlrd. EUR⁷², o tai sudaro 5,4 proc. viso 2015 m. ES biudžeto.

Prie finansinės programos 4 išlaidų kategorijos priskirti visi Komisijos išorės veiksmų, kaip antai parama vystymuisi, pasirengimo narystei pagalba ir humanitarinė pagalba, arba veiksmų, kuriais prisidedama prie stabilumo ir taikos. Europos plėtros fondas (EPF) finansuojamas ne iš ES biudžeto, bet iš tiesioginių ES valstybių narių įnašų.

2015 m. vieni pagrindinių veiksmų pagal 4 išlaidų kategoriją buvo susiję su pabėgėlių krize. Siekiant sutelkti ES biudžeto ir valstybių narių biudžetų išteklius, visų pirma, įsteigtas Sirijos patikos fondas. Iš ES biudžeto į šį patikos fondą 2015 m. investuota beveik 570 mln. EUR. Be to, ES įsteigė Afrikos patikos fondą, pagal kurį imamasi priemonių ekonominės migracijos priežastimis šalinti. Šis fondas taip pat finansuotas iš EPF.

Komisijos prioritetai

Prie 4 išlaidų kategorijos priskirtomis programomis prisidedama prie J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioriteto „ES vaidmuo pasaulio arenoje“ įgyvendinimo ir padedama imtis veiksmų, kad būtų įveikta pabėgėlių krizė. Visų pirma iš jų taip pat remiamas J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioritetų, kaip antai „Atspari energetikos sąjunga su perspektyvi kovos su klimato kaita politika“, „Darbo vietos, augimas ir investicijos“, „Abipusiu pasitikėjimu grindžiama teisingumo ir pagrindinių teisių erdvė“ išorės dimensija, kuri stipriai susijusi su saugumu.

72 grafikas. Kairėje: 2015 m. pagal 4 išlaidų kategoriją finansuotos pagrindinės programos. Prie kategorijos „Kita“ priskirtos, be kitų, bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP), priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos, ir Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė. Dešinėje: 4 išlaidų kategorijai tenkanti viso 2015 m. biudžeto dalis. Visos sumos nurodytos milijonais eurų.

⁷²

Per metus gauta papildomų biudžeto išteklių.

Didelę dalį pagal 4 išlaidų kategoriją numatytų lėšų valdo ir naudoja trečiosios organizacijos, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų agentūros, o likusią dalį (daugiausiai dotacijas) tiesiogiai valdo Komisija arba netiesiogiai – šalys gavėjos, arba jos valdomos pagal pasidalijamojo valdymo principą.

1.7.1. 2014–2020 m. programų įgyvendinimas

Visos programos įgyvendinamos sėkmingai.

2015 m. Komisija toliau aktyviai rėmė tikslus užkirsti kelią konfliktams, juos valdyti ir spręsti, taip pat stiprinti taiką pasaulyje. Ji pralenkė tarptautinės bendrijos nares reaguodama į visas dideles humanitarines krizes – ir sukeltas gaivalinių nelaimių, ir žmogaus. Pavyzdžiui, 2015 m. Komisija teikė paramą nuo **Ebolos** viruso nukentėjusioms šalims (885 mln. EUR)⁷³. Papildoma parama biudžetui išmokėta **Liberijai**

Nuo *Ebolos* viruso nukentėjusioms šalims skirta parama sudarė

885 mln. EUR

(31 mln. EUR) ir **Siera Leonei** (43 mln. EUR) siekiant sušvelninti epidemijos padarytus ekonominius padarinius ir suteikti šalims reikalingų lėšų, kad jos galėtų stabilizuoti valstybės biudžetą, pavyzdžiui, išmokėti atlyginimus ir padengti kitas reguliarias išlaidas. Pradėta įgyvendinti keletas strateginių projektų pagal **AWARE iniciatyvą**⁷⁴. Šiais projektais susieta humanitarinė pagalba ir vystymasis, pvz., Gvinėjoje stiprintos sveikatos priežiūros sistemos, gerintas pragyvenimas, o Liberijoje – mokyklų galimybės naudotis vandeniu. Pirmosios gaivinimo programos taip pat pradėtos **Gvinėjoje** (sveikatos priežiūros srityje) ir **Liberijoje** (švietimo ir energetikos srityje). 2015 m. pabaigoje rengtas skelbti, kad visose trijose nuo Ebolos viruso nukentėjusiose šalyse Ebolos virusas išnaikintas.

ES operatyviai reagavo į 2015 m. **Tunise** įvykdytus teroristinius išpuolius imdamasi priemonių, daugiausia susijusių su Tuniso saugumo sektoriaus reformomis. ES taip pat ėmėsi priemonių, kad išlaikytų šalies ekonomikos stabilumą artimiausiu ir vidutiniu laikotarpiu ir paremtų turizmo sektorių, vieną pagrindinių šalies ekonomikos ramsčių, kuriam pakenkė išpuoliai.

2015 m. ES taip pat toliau teikė paramą **Ukrainai**. 2015 m. balandžio mėn. susitarta įgyvendinti naują iki 1,8 mlrd. EUR makrofinansinės pagalbos (MFP) programą siekiant sumažinti šalies išorės finansavimo poreikius. Pirmą 600 mln. EUR dalis išmokėta 2015 m. liepos mėn. Likusią 1,2 mlrd. EUR sumą tikimasi suteikti 2016 m. dviem lygiomis dalimis po 600 mln. EUR, jeigu ekonomikos politika bus sėkmingai įgyvendinama, bus įvykdytos su Ukraina susygtos finansinės sąlygos ir toliau bus tinkamai įgyvendinama Tarptautinio valiutos fondo programa. Be to, 2015 m. balandžio mėn. Komisija išmokėjo paskutinę 250 mln. EUR paskolos dalį pagal pirmąją makrofinansinės paramos programą, kuri buvo įgyvendinama Ukrainoje nuo pat krizės pradžios.

Be to, Ukrainoje įgyvendinama 2014 m. sudaryta sutartis dėl 355 mln. EUR paramos valstybei stiprinti (PVS) tapo svarbia politinio ir viešojo nacionalinės kovos su korupcija, viešųjų finansų valdymo ir rinkimų teisės aktų reformos valdymo ašimi. PVS programa padėjo užmegzti glaudų dialogą su partneriais Ukrainoje, o dėl to pasiekta konkrečių rezultatai, pvz., įkurtas Kovos su korupcija biuras ir, laikantis Europos kovos su korupcija, viešųjų pirkimų, valstybės tarnybos, prieigos prie informacijos ir politinių partijų finansavimo skaidrumo standartų, priimti pagrindiniai teisės aktai. Šiuo požiūriu taip pat verta pažymėti, jog vyriausybė pasirengusi tam, kad pilietinės visuomenės organizacijos tikrintų ir stebėtų, kiek pažengta įgyvendinant reformą.

⁷³ Bendra iš ES biudžeto skirta suma, įskaitant paramą vystymuisi ir humanitarinę pagalbą.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/europeaid/aware-west-african-response-ebola-lutte-contre-ebola-en-afrique-de-louest_fr.

Pagalba ekstremaliosios situacijos atveju Ukrainoje:

63,3 mln. EUR

Tiesioginė pagalba ir finansinė parama taip pat skirta nuo dar nesibaigusio konflikto nukentėjusiems Ukrainos gyventojams: nuo krizės pradžios 2014 m. Komisija suteikė daugiau kaip 63,3 mln. EUR humanitarinę pagalbą⁷⁵. 2015 m. įgyvendintais projektais tiesiogiai padėta daugiau kaip 800 000 ukrainiečių. Svarbu pažymėti, kad daugiausia dėmesio skiriama labiausiai pažeidžiamiems asmenims:

vaikams, vyresnio amžiaus asmenims, vienišioms tėvams ir pan. Apie 55 proc. Komisijos humanitarinės pagalbos skiriama tam tikrų poreikių turintiems žmonėms vyriausybės nekontroliuojamose zonose. ES humanitarinė pagalba taip pat teikiama šalies viduje perkeltiems žmonėms ir iš konfliktų zonų pasitraukusiems pabėgėliams, taip pat grįžusiems asmenims. Suteiktą paramą sudarė piniginė pagalba, pagalba maistu, pastogė, higienos ir sanitarijos priemonėmis. Pavyzdžiui, panaudodama Komisijos paramą ir Vokietijos bei Norvegijos indėlį Tarptautinė migracijos organizacija pervedė lėšų 16 000 pažeidžiamų žmonių, pirmiausia moterims, ir padėjo nusipirkti skubiai reikalingų drabužių ir kitų daiktų⁷⁶.

2015 m. ES taip pat ėmė intensyviau remti dėl tebevykstančio karo nukentėjusius **Sirijos** gyventojus. Kaip viena pagrindinių 2015 m. strateginio atsako plano rėmėjų⁷⁷, Komisija padėjo remti 12 mln. pagalbos gavėjų teikdama sveikatos priežiūros pagalbą (įskaitant bendrą sveikatos priežiūrą, reprodukcinės sveikatos priežiūrą ir reabilitavimo paslaugas), 5 mln. pagalbos gavėjų teikdama apsaugos paslaugas, 8 milijonams pagalbos gavėjų – vandens, sanitarijos ir higienos paslaugas⁷⁸ ir padėjo daugiau kaip 6 milijonams pažeidžiamų ES viduje perkeltų žmonių suteikti pastogę ir ne maisto produktų.

1.7.2. 2007–2013 m. programų rezultatai

ES indėlis į Tūkstantmečio vystymosi tikslus (TVT)

TVT turėjo būti pasiekti iki 2015 m. Apskritai TVT padėjo skatinti vystymosi pažangą visame pasaulyje. Siekiant šios pažangos svarbų vaidmenį atliko ES ir jos valstybės narės⁷⁹, vienos pagrindinių finansinių TVT įgyvendinimo rėmėjų⁸⁰.

Nuo 1990 m. iš ypač didelio skurdo ištraukta daugiau kaip 1 mlrd. žmonių. Pagal TVT siekti tikslai per pusę sumažinti ypač dideliame skurde gyvenančių ir badaujančių žmonių skaičių buvo pasiekti anksčiau, negu planuota. Vis dėlto skurdas ir badas pasaulyje dar toli gražu neišnyko. 2007–2013 m. aprūpinimui maistu ES teikė 1 mlrd. EUR per metus.

Pavyzdžiui, ES padėjo finansuoti Pragyvenimo ir aprūpinimo maistu patikos fondą (LIFT), kuris padeda smulkiems ūkininkams ir vargingiems, žemės neturintiems Mianmaro kaimo gyventojams naudotis žemės ūkiu kaip apsaugos priemone, kad būtų užtikrintas geresnis aprūpinimas maistu ir geresnė mityba. Pagal fondo LIFT iniciatyvą paremta

1 mlrd. EUR
per metus aprūpinimui maistu

⁷⁵ Vien 2015 m. ES suteikta humanitarinė pagalba sudarė 30 mln. EUR.

⁷⁶ Daugiau informacijos pateikta Humanitarinės pagalbos ir civilinės saugos GD parengtoje informacijos apie Ukrainą suvestinėje: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/ukraine_en.pdf.

⁷⁷ <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/syria/document/2015-syrian-arab-republic-strategic-response-plan>.

⁷⁸ <http://www.unhcr.org/syriarrp6/docs/syria-rp6-sectoral-plans-WASH.pdf>.

⁷⁹ Apskritai ES ir jos valstybės narės kartu nuo 2000 m. teikia maždaug pusę pasaulio oficialios paramos vystymuisi.

⁸⁰ Rezultatų duomenys pateikti apie Europos Komisijos iš ES biudžeto arba Europos plėtros fondo finansuotas Tarptautinio bendradarbiavimo ir plėtros generalinio direktorato valdomas programas.

576 000 namų ūkių: 249 000 žmonių dalyvavo įgūdžių ugdymo mokymuose, 290 000 namų ūkių pagerino apsirūpinimą maistu daugiau negu vienu mėnesiu, o 60 000 namų ūkių pranešė apie padidėjusias pajamas⁸¹.

Taip pat padaryta pažanga stengiantis, kad **daugiau vaikų galėtų lankyti mokyklą**. Šioje srityje ES remia daugiau kaip 40 šalių vyriausybes, padėdama joms sudaryti kokybiško švietimo ir mokymosi sąlygas. Nuo 2007 m. iki 2013 m. tam iš viso išleista 4,4 mlrd. EUR. Pavyzdžiui, 2007–2013 m. ES Somalyje investavo 85 mln. EUR. Tai padėjo į pradinės mokyklas užregistruotų vaikų skaičių padidinti nuo 22 proc. (2004 m.) iki 45 proc. (2012 m.). Tačiau svarbu pažymėti, kad 57 mln. pradinės mokyklos amžiaus vaikų visame pasaulyje vis dar neturi galimybių lankyti mokyklą. Vis dar neužtikrintas kokybiškas ir nuoseklus švietimo paslaugų teikimas visiems vaikams ir jaunimui – šį uždavinį reikia spręsti įdedant daugiau pastangų. Dėl vidurinio ir aukštojo mokslo pažymėtina, kad nuo 2007 m. ES suteikė daugiau kaip 40 500 stipendijų šalies studentams ugdyti, iš jų apie 40 proc. yra jaunos moterys. Be to, nuo 2004 m. ES parama padėjo dar 300 000 mergaičių pradėti siekti vidurinio išsilavinimo.

Nuo tymų paskiepyta **20** mln. daugiau vaikų.

ES taip pat glaudžiai bendradarbiavo su šalimis pagalbos gavėjomis ir kitais vystymosi partneriais, padėdama **šalinti sveikatos sistemos trūkumus**, ir rėmė 39 besivystančių šalių sveikatos priežiūros sektorius. Naudojantis ES parama šalių lygmeniu 2004–2014 m. bent 20 milijonų daugiau vaikų paskiepyta nuo tymų. Be to, 2004–2012 m. ES padėjo pastatyti arba renovuoti daugiau kaip 8 500 sveikatos įstaigų visame pasaulyje.

Per tą laikotarpį ES taip pat teikė paramą motinos ir vaiko sveikatai gerinti, o dėl to sumažėjo motinų ir jaunesnių kaip penkerių metų vaikų mirtingumas. Tačiau skirtingose šalyse ir regionuose, ypač kaimo ir miesto rajonuose, pasiekti rezultatai skiriasi. Nors kai kurie motinos ir vaiko sveikatos aspektai, pvz., paskiepytųjų pagrindiniais skiepais dalis, reikšmingai pagerėjo, vis dėlto pažanga pagal daugelį kitų rodiklių, pvz., saugių gimdymų dalį, šiuolaikinių šeimos planavimo priemonių naudojimą ir vaikų mitybą, buvo lėtesnė. Žvelgiant į tai, kaip rezultatai pasiskirstę pagal regionus, matyti, kad padėtis labiausiai pagerėjo Azijoje ir Šiaurės Afrikoje, mažiau – Užsacharės Afrikoje.

Dėl ES indėlio į vandens sektoriaus TVT pažymėtina, kad **ES vandens infrastruktūros Ugandoje priemonė**⁸² yra pavyzdys, kaip projektas padeda gerinti galimybes palankių sąlygų neturintiems gyventojams naudotis geriamuoju vandeniu ir sanitarijos priemonėmis bei prisideda prie tvaraus vandens valdymo ir tvarkymo. Iki šiol įgyvendinta 17 projektų, kurių bendra vertė sudaro 39,4 mln. EUR. Nuo projekto pradžios 2011 m. gegužės mėn. galimybė naudotis saugiu vandeniu suteikta dar 100 913 žmonių, o galimybė naudotis integracinio sanitarijos ir higienos mokymo paslaugomis – dar 231 049 žmonėms. Kitas pavyzdys – Bolivija: čia padaryta didelė pažanga teikiant galimybes naudotis vandeniu ir gerinant mitybą. Prie šios pažangos prisidėjo ir ES sektorinė parama biudžetui⁸³ – ja naudojantis galimybė naudotis švariu vandeniu suteikta beveik 1,2 mln. žmonių, t. y. 2006–2013 m. laikotarpiu vidutiniškai po 200 000 kasmet⁸⁴.

ES parama padėjo Somalyje į pradinės mokyklas užregistruotų vaikų skaičių padidinti nuo 22 proc. (2004 m.) iki 45 proc. (2012 m.)

⁸¹ Kad pajamos padidėjo, nurodė maždaug 19 proc. visų programoje dalyvavusių kaimuose gyvenančių augalininkystę užsiimančių namų ūkių. Išsamesnė informacija pateikta 2013 m. LIFT metinėje ataskaitoje: http://www.lift-fund.org/sites/ift-fund.org/files/publication/LIFT_Annual_Report_2013.pdf.

⁸² <https://europa.eu/eyd2015/en/european-union/stories/week-14-bringing-clean-water-and-smile-people-living-disabilities-uganda>.

⁸³ ES paramą biudžetui sudaro tiesioginis ES lėšų pervedimas į šalies partnerės biudžetą sektoriaus programai paremti.

⁸⁴ http://ec.europa.eu/europeaid/strategic-evaluation-eu-cooperation-bolivia-2007-2013_en.

2007–2013 m. programų vertinimo rezultatai⁸⁵

2015 m. užbaigta keletas 2007–2013 m. programų peržiūrų ir vertinimų. Surinkt duomenys rodo, kad ES veiksmas buvo efektyvus ir veiksmingi, o ES parama apskritai būna paveiklesnė, kai derinama su tvirtomis reformomis, už kurias atsakomybė prisiimama vietos lygmeniu, ir efektyvesnė, kai ją galima pritaikyti prie vietos pokyčių ir kai naudojami įvairūs pagalbos modeliai⁸⁶. Dėl paramos biudžetui mažas pajamas gaunančioms šalims panaudojimo pažymėtina, jog vienas pagrindinių rezultatų yra tai, kad parama gali padėti išlaikyti makroekonominį stabilumą ir dažnai, bet ne visada, gali padėti skirti tokius pat ar didesnius asignavimus socialinėms paslaugoms, taip spartinant socialinių tikslų įgyvendinimo tempą. Tačiau, kadangi galutiniai rezultatai priklauso nuo daugelio veiksnių, daugeliu atvejų ES veiksmų poveikio tiksliai išmatuoti neįmanoma.

Ypač pažymėtini du šių metų teminiai vertinimai. Bendrai įvertinus ES paramą aplinkos apsaugai ir kovai su klimato kaita paaiškėjo, kad ES lyderystė ir veiksmas buvo aktualūs ir darnūs šalies, regiono ir pasaulio lygmenimis⁸⁷. Aplinkos apsaugos ir kovos su klimato kaita aspektai įtraukti į ES bendradarbiavimo politiką, ypač infrastruktūros, žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse. Didesnė darba ir bendradarbiavimas vertintas kaip akivaizdi ES paramos pridėtinė vertė. Tačiau, kaip rodo vertinimo rezultatai, paramos mastas nebuvo pakankamas, kad būtų paveiktos neigiamos aplinkos ir klimato kaitos tendencijos arba kad šios tendencijos būtų pasuktos priešinga linkme.

Ne tokių palankių rezultatų nustatyta, šalyse partnerėse įvertinus ES paramą lyčių lygybės ir moterų įgalinimo srityje⁸⁸. Pasak vertintojų, lyčių lygybės ir moterų įgalinimo srityje pasiekta tam tikrų svarbių ir įkvepiančių rezultatų, tačiau padaryta išvada, kad tebėra daug spragų, rezultatai prastai dokumentuoti. Pavyzdžiui, dauguma ES delegacijų nepatvirtino integruotos trikampės metodikos, kaip efektyviai derinti lyčių aspekto integravimą ir konkrečius lyčių srities veiksmus su politiniu ir strateginiu dialogu. Be to, kadangi visam ES bendradarbiavimui trūko aukšto lygio lyderystės ir institucinių paskatų, o pagrindiniai įsipareigojimai nebuvo suskirstyti pagal prioritetus, lyčių lygybės ir moterų įgalinimo darbotvarkės nebuvo galima įtraukti į politiką arba programas. Per vertinimą taip pat pažymėti gerosios patirties pavyzdžiai, kaip antai patirtis Maroke, kur ES delegacija taikė naujovišką lyčių klausimų programavimą, jis remtas iš sektorinės paramos biudžetui ir buvo susietas su politikos dialogu, į kurį sėkmingai integruoti lyčių klausimai.

Įvertinus 2007–2013 m. Civilinės saugos finansinę priemonę ir Bendrijos civilinės saugos mechanizmą, pažymėti teigiami rezultatai⁸⁹. Vertinimo rezultatai parodė, kad mechanizmo komponentai įgyvendinti efektyviai. Ypač svarbiu žingsniu į priekį laikyta transporto pagalba, pasiteisinusi kaip naudinga, efektyvi ir veiksminga priemonė.

ES pridėtinės vertės pavyzdys

Įvertinus 2007–2013 m. Civilinės saugos mechanizmą nustatyta, kad programa sukurta ES pridėtinė vertė – sustiprintas dalyvaujančiųjų valstybių bendradarbiavimas, pašalintos nacionalinių reagavimo pajėgumų spragos, pradėta laipsniškai pereinti nuo mechanizmo prie labiau su prevencija susietos metodikos.

⁸⁵ 2015 m. Komisija paskelbė ES tarptautinio bendradarbiavimo ir plėtros rezultatų programą, kuria siekiama stiprinti stebėsenos ir atsiskaitymo už rezultatus gebėjimus (SWD(2015)80). Pagal šią programą surinkta informacija bus pateikta būsimose ataskaitose.

⁸⁶ Visas atitinkamas vertinimo ataskaitas galima rasti šioje interneto svetainėje: http://ec.europa.eu/europeaid/node/80199_en. 2015 m. Komisija paskelbė ES tarptautinio bendradarbiavimo ir plėtros rezultatų programą, kuria siekiama stiprinti stebėsenos ir atsiskaitymo už rezultatus gebėjimus (SWD(2015)80). Pagal šią programą surinkta informacija bus pateikta būsimose ataskaitose

⁸⁷ https://ec.europa.eu/europeaid/thematic-evaluation-eu-support-environment-and-climate-change-third-countries-2007-2013_en.

⁸⁸ http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/evaluation-cooperation-ec-gender-1338-main-report-201504_en.pdf.

⁸⁹ http://ec.europa.eu/echo/files/evaluation/2015/CPM_final_report_en.pdf.

Pavyzdžiui, ES labai greitai suteikė nemažą paramą Filipinams, kai juos 2013 m. lapkričio 8 d. nusiaubė taifūnas Hajanas. Pirmoji Komisijos humanitarinės pagalbos ekspertų grupė į Manilą išsiųsta tą pačią dieną. Iki gruodžio mėn. pradžios 26 dalyvaujančiosios valstybės suteikė Filipinams daugiau kaip 135 mln. EUR finansinės pagalbos ir pagalbos natūra. Komisija skyrė beveik 3,6 mln. EUR, iš kurių bendrai finansuotas dalyvaujančiųjų valstybių pagalbos įrangos ir reagavimo grupių gabenimas, ir 40 mln. EUR – humanitarinei pagalbai ir ankstyviesiems gaivinimo intervenciniams veiksams finansuoti.

Ypač reikšmingą ES pridėtinę vertę sukūrė specializuoti reagavimo į ekstremaliąsias situacijas padaliniai (vadinamieji moduliai). Visiems moduliams surengti bendri mokymai ir (arba) pratybos, o siunčiami modulių nariai jau būna dirbę kaip komanda.

Išvados dėl vykdymo ir rezultatų

Kaip aptarta pirmiau, iš ES biudžeto ir toliau buvo daug prisidedama prie J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos politikos prioritetų ir strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.

2015 m. ypač daug dėmesio skirta konkurencingumo ir ekonominės konvergencijos didinimo, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo politikos rėmimui, taip pat finansinei paramai reaguojant į krizes, ypač pabėgėlių. Dėl to reikėjo išnaudoti visas biudžeto lankstumo galimybes, taip pat sujungti ES biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių lėšas.

2015 m. buvo tik antri **2014–2020 m. programų** įgyvendinimo metai, todėl galutines išvadas dėl šių programų rezultatų ir poveikio daryti dar per anksti. Vis dėlto iš iki šiol gautų duomenų matyti, kad dauguma programų įgyvendinamos sėkmingai, išskyrus keletą išimčių, ypač pagal 1B išlaidų kategoriją. Prie jos priskirtos 2014–2020 m. sanglaudos politikos programos vykdytos lėčiau, nes vėluota paskirti vadovaujančiąsias institucijas (ši būtina sąlyga turi būti įvykdyta prieš siunčiant tarpinius mokėjimo prašymus). Tai išsamiau paaiškinta programų suvestinėse. Nuo šių metų kiekvienos programos suvestinėje yra specialus skirsnis su atnaujintais įgyvendinimo duomenimis.

Šiuo metu baigiama atlikti **2007–2013 m. programų** vertinimus. Iš turimų duomenų matyti, kad tos programos buvo efektyvios, jomis sukurta ES pridėtinė vertė ir padėta siekti strategijoje „Europa 2020“ nustatytų pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo prioritetų. Į programų suvestines, pridedamas prie biudžeto projekto, dabar taip pat įtraukiama apibendrinta informacija apie tai, ko pasimokyta iš ankstesnių programų vertinimų.

Vertinant veiklos rezultatus reikėtų turėti galvoje, kad ES veiklos rezultatų planas rengiamas atsižvelgiant į teises ir politines aplinkybes, laikantis daugiamečių biudžeto ir politikos priemonių struktūros, kurioje veikia įvairūs valstybinio ir viršvalstybinio lygmens subjektai. Tai reiškia, kad **atsakomybė už veiklos rezultatus yra bendra**: didele dalimi atsakomybės už strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą, taip pat už finansinių programų tikslus dalijamasi su valstybėmis narėmis.

Dar vienas su atsiskaitymu už veiklos rezultatus susijęs sunkumas yra tai, kad ES programos yra daugiamečios, o jų poveikį ekonomikai ir visuomenei galima nustatyti tik ilgesniu laikotarpiu. Be to, veiklos rezultatų vertinimui remiantis rodikliais būdingas tam tikras ribotumas. Tai ribos, kiek tiksliai rodikliais galima nusakyti veiklos rezultatus. Geri rodikliai grindžiami informacija, kuri ne visada teikiama reguliariai. Be to, galutiniams rezultatams daug įtakos turi aplinkybės, o rodikliais jų neįmanoma nei panaikinti, nei koreguoti. Kalbant apie rodiklio naudingumą, iš patirties matyti, kad svarbiau gauti geros kokybės informaciją apie gana nedidelę grupę paprastų ir pagrindinių matų negu apie daugybę riboto aktualumo rodiklių.

Nepaisant šio ribotumo, Komisija ėmėsi svarbių žingsnių stengdamasi užtikrinti, kad prie biudžeto projekto pridedamose programų suvestinėse būtų pateikiama atitinkama informacija apie programų vykdymo rezultatus. Ji taip pat pertvarkė savo strateginio planavimo ir programavimo ciklą ir įtraukė daugiamečius strateginius planus. Taikant naująją metodiką, planavimo dokumentai labiau dera ir yra tvirčiau susieti su Komisijos politikos prioritetais. Atsiskaitymas už veiklos rezultatus bus tobulinamas ir ateityje, kai bus gauta daugiau informacijos apie dabartinės

kartos finansinių programų pažangą. Siekis skirti daugiau dėmesio veiklos rezultatams yra Komisijos vykdomo darbo pagal principą „Į rezultatus orientuotas ES biudžetas“ dalis.

2 skirsnis

Pasiekti valdymo rezultatai

Antrajame šios ataskaitos skirsnyje daugiausia nagrinėjama, kaip Komisija 2015 m. valdė ES biudžetą. Tai, kaip ES biudžetas valdomas ir vykdomas, daro didelį poveikį bendriems veiklos rezultatams. Griežti finansų valdymo standartai būtini, nepaisant to, ar biudžetą tiesiogiai valdo Komisija, ar jis valdomas drauge su valstybėmis narėmis arba kitomis institucijomis.

Kaip reikalaujama Finansinio reglamento 66 straipsnyje, šiame skirsnyje apibendrintos visų Komisijos padalinių metinės veiklos ataskaitos⁹⁰ ir parodyta, kaip Komisija stengiasi laikytis griežčiausių valdymo ir vidaus kontrolės standartų. Pagrindinis tikslas – užtikrinti, kad klaidų būtų padaroma kuo mažiau, kartu išlaikant proporcingą pusiausvyrą tarp kontrolės išlaidų ir naudos ir, ėmusis taisomųjų veiksmų, kai klaidų padaroma, būtų sumažintas grynasis klaidų poveikis.

Šia ataskaita Komisija prisiima visą politinę atsakomybę už biudžeto valdymą.

2.1. Vidaus kontrolės tikslų siekimas

Atsižvelgdamas į generalinių direktorių, kaip įgaliotųjų leidimus suteikiančių pareigūnų, atsakomybės sritis kiekvienas Komisijos padalinys sukuria organizacinę struktūrą ir vidaus kontrolės sistemas, tinkamiausias jo politikos ir veiklos tikslams siekti.

Organizacijos lygmeniu Komisija nustato standartus ir apibrėžia būtiniausius šių vidaus kontrolės sistemų ypatumus. Šie standartai grindžiami COSO⁹¹ sistema (peržiūrėta 2013 m.). Komisija ketina 2016 m. atitinkamai atnaujinti savo vidaus kontrolės sistemą. Ji taip sieks užtikrinti, kad vidaus kontrolės sistema būtų patikima, efektyvi ir kartu leistų užtikrinti įgyvendinimo lankstumą ir kuo labiau sumažinti biurokratinius reikalavimus.

Apskritai vidaus kontrolės standartų efektyviai laikomasi, jie veiksmingi.

Kiekvieno Komisijos padalinio vadovai įvertino vidaus kontrolės sistemų efektyvumą, atliekant šį vertinimą nustatyti faktai buvo išnagrinėti. Atlikę šį vertinimą aštuoni Komisijos padaliniai⁹² pranešė apie tam tikrose srityse nustatytus trūkumus ir nurodė, kokiomis priemonėmis reikia toliau didinti įgyvendinimo efektyvumą. Tačiau apskritai Komisijos padaliniai⁹³ padarė išvadą, kad vidaus kontrolės standartai įgyvendinami efektyviai ir yra veiksmingi.

⁹⁰ Šioje ataskaitoje sąvoka „Komisijos padaliniai“ apima visus generalinius direktoratus, tarnybas ir vykdomąsias agentūras, išskyrus Komisijos narių kolegiją.

⁹¹ J.C. Treadway komisijos rėmimo organizacijų komitetas (COSO) yra bendra penkių privačiojo sektoriaus organizacijų iniciatyva. Jos paskirtis – teikti valdymo konsultacijas vykdomojo valdymo ir administravimo subjektams svarbiausiais organizacinės struktūros valdymo, verslo etikos, vidaus kontrolės, įmonių rizikos valdymo, sukčiavimo ir finansinės atskaitomybės klausimais. COSO sukūrė bendrą vidaus kontrolės modelį, kuriuo remdamasi įmonės ir organizacijos gali vertinti savo kontrolės sistemas.

⁹² Žemės ūkio ir kaimo plėtros, Humanitarinės pagalbos ir civilinės saugos, Sveikatos ir maisto saugos, Vidaus reikalų, Teisingumo, Švietimo ir kultūros, Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi ir Klimato politikos generaliniai direktoratai.

⁹³ Tik Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD padarė išvadą, kad nesilaikoma vieno iš reikalavimų dėl dokumentų valdymo, nes užregistruotų ir į archyvą perduotų dokumentų buvo mažiau už Komisijos nustatytą vidurkį. Direktoratas ėmėsi įvairių veiksmų, kad šio standarto būtų laikomasi efektyviau.

Kalbant konkrečiai apie finansų valdymą, Komisijos padaliniai pranešė pasiekę pagrindinius Finansiniame reglamente⁹⁴ nustatytus vidaus kontrolės tikslus. Jie apibendrinti tolesniuose trijuose skirsniuose.

2.1.1. Teisėtumo ir tvarkingumo rizikos valdymas. Rizikos suma atskleidžiant duomenis

Teisėtumo ir tvarkingumo rizika daugiausia priklauso nuo dviejų veiksnių: tinkamumo finansuoti sąlygų ir valdymo būdo.

Kalbant apie *tinkamumą finansuoti*, galima išskirti išlaidų schemas, pagal kurias mokėjimai priklauso nuo to, ar įvykdytos tam tikros sąlygos, ir schemas, pagal kurias atlyginamos faktinės patirtos tinkamos finansuoti veiklos išlaidos. Antrojo pobūdžio schema rizikingesnė, nes Komisija privalo patikrinti išlaidų pobūdį ir tai, ar jos apskaičiuotos tiksliai. Kad tai būtų padaryta pakankamai tiksliai, reikalingi patikrinimai vietoje. Šie patikrinimai brangūs, yra našta, jų neįmanoma įvykdyti prieš kiekvieną mokėjimą. Kontrolė vykdoma remiantis sandorių imtimi, dalis kontrolės atliekama prieš mokėjimą, dalis – po mokėjimo vėlesniais finansiniais metais.

Kalbant apie *valdymo būdą*, išskiriamas tiesioginis Komisijos padalinių vykdomas valdymas ir valdymas, kai biudžeto valdymo užduotis pavedama vykdyti valstybėms narėms (pasidalijamasis valdymas) arba kitoms institucijoms, pvz., decentralizuotoms ES agentūroms, tarptautinėms organizacijoms, bendroms įmonėms arba ne ES šalims (netiesioginis valdymas). 2015 m. valstybės narės ir kitos institucijos atitinkamai vykdė 77 proc. ir 4 proc. ES biudžeto.

Apibendrinant pažymėtina, jog pagrindinė teisėtumo ir tvarkingumo rizika yra tai, kad nurodomos pernelyg didelės arba netinkamos finansuoti išlaidos ir kad valstybių narių ir įgaliotų institucijų teikiama informacija nėra pakankamai patikima. Taigi du pagrindiniai klaidų lygį lemiantys veiksniai yra:

- *tinkamumo finansuoti sąlygų sudėtingumas*, turintis didelę įtaką reikalingos kontrolės išlaidų efektyvumui. Kai kuriais atvejais kontrolės išlaidos gali būti neproporcingai didelės ir (arba) kontrolės našta gali daryti neigiamą poveikį programos efektyvumui. Komisija aktyviai stengiasi išvengti tokių atvejų;
- valstybių narių ir kitų įgaliotų institucijų teikiamos informacijos apie kontrolės sistemas *patikimumas*.

Vertindama, ar finansinės operacijos vykdytos pagal taikytinas teisės aktų ir sutarčių nuostatas, Komisija laikosi „*klaidų lygio*“ koncepcijos. Klaidų lygis – tai tiksliausias išlaidų arba pajamų, dėl kurių nustatyta, kad tuo metu, kai leista vykdyti finansinę operaciją, jomis buvo pažeistos atitinkamos teisės aktų ir sutarčių nuostatos, įvertis, kurį leidimus suteikiantis pareigūnas apskaičiuoja atsižvelgdamas į visą turimą aktualią informaciją ir remdamasis profesiniu sprendimu. Klaidų lygis apskaičiuojamas įvairiais momentais, priklausomai nuo skaičiavimo tikslo. Sąvokos ir rodikliai apibrėžti ir išsamiau paaiškinti 2 priede.

Norėdami parodyti bendrą vaizdą, įgaliotieji leidimus suteikiantys pareigūnai pateikė tiksliausius biudžeto, už kurį yra atsakingi, *rizikos sumos įverčius* ir tiksliausius *pataisų*, kurias numato daryti ateityje, *įverčius*⁹⁵. Palyginus šiuos du skaičius gaunama rizikos suma užbaigiant programą, t. y. klaidų lygis po to, kai užbaigiant programą bus pritaikytos visos taisomosios priemonės⁹⁶.

⁹⁴ Operacijų efektyvumas, veiksmingumas ir ekonomiškumas; ataskaitų teikimo patikimumas; turto ir informacijos apsauga; sukčiavimo ir pažeidimų prevencija, nustatymas, ištaisymas ir tolesni veiksmai; tinkamas rizikos, susijusios su pagrindinių operacijų teisėtumu ir tvarkingumu, valdymas atsižvelgiant į daugiamečių programų ir atitinkamų mokėjimų pobūdį (Finansinio reglamento 32 straipsnis).

⁹⁵ Šiuos tiksliausius įverčius leidimus suteikiantis pareigūnas apskaičiuoja atsižvelgdamas į visą turimą aktualią informaciją ir remdamasis profesiniu sprendimu.

⁹⁶ Tai įvertis tuo momentu, kai jau yra pritaikytos visos taisomosios kontrolės priemonės. Paprastai tai vyksta praėjus keleriems metams nuo mokėjimo ir priklauso nuo programos ypatumų. Žr. 2 priede pateiktas apibrėžtis.

Rizikos suma užbaigiant programą atspindi Komisijos vadovybės nuomonę finansinių metų pabaigoje apie tai, kiek rezultatyvios buvo prieš mokėjimą (prevencinės, *ex ante*) ir po mokėjimo (taisomosios, *ex post*) pritaikytos kontrolės priemonės. Ji tinkamai atspindi tai, kad kontrolės ciklas yra daugiamecis ir kad iki programos užbaigimo galima taikyti tolesnes taisomąsias priemones⁹⁷. Svarbu pažymėti, kad rizikos suma nesutampa su tomis sumomis, kurios galiausiai bus susigrąžintos. Tai įvertis, kuriuo parodoma, kiek nustatyta išlaidų, patirtų pažeidžiant teisės aktų ir sutarčių nuostatas. Padarytos klaidos gali būti formalaus pobūdžio. Nors jos yra svarbios, dėl jų mokėjimai netampa neteisėti, todėl pagal kai kurias schemas dėl jų nėra išrašomi vykdomieji raštai sumoms išieškoti, finansinės pataisos neatliekamos.

				Padėtis užbaigiant programą			
				2015 m. išlaidos			
Sritis	Iš viso atitinkamų ⁹⁸ išlaidų 2015 m.	Apskaičiuota rizikos suma išmokant lėšas 2015 m. išlaidoms padengti ⁹⁹		Apskaičiuotos būsimos pataisos		Apskaičiuota rizikos suma užbaigiant programą, atsižvelgus į būsimas pataisas	
		Mažiausia vertė	Didžiausia vertė	Mažiausia vertė	Didžiausia vertė	Mažiausia vertė	Didžiausia vertė
Žemės ūkis	57 677	1 167		1 066		101	
Sanglaudos politika ¹⁰⁰	54 284	1 545	2 702	874	1 435	672	1 267
Išorės santykiai	9 713	281		62		219	
Moksliniai tyrimai	12 482	259	290	127		132	163
Kitos vidaus politikos sritys	3 488	32	38	11		21	27
Administravimas	5 683	19	22	1		18	21
Iš viso	143 328	3 303	4 500	2 141	2 702	1 162	1 798

1 lentelė. 2015 m. išlaidos kartu su apskaičiuota 2015 m. mokėjimų rizikos suma ir apskaičiuotomis būsimosiomis 2015 m. mokėjimų pataisomis (mln. EUR)

⁹⁷ Pagal kai kurias programas (pvz., EŽŪFKP ir ESI fondų) pataisas galima atlikti ir programą užbaigus. Užbaigus programą pritaikytos pataisos laikomos atspindinčiomis rizikos sumą užbaigiant programą.

⁹⁸ „Atitinkamos išlaidos“ – tai mokėjimai be išmokėto išankstinio finansavimo, įskaičiuojant per finansinius metus patvirtintą išankstinį finansavimą. Taip yra dėl to, kad laikoma, jog per finansinius metus išmokėtas išankstinis finansavimas yra nerizikingas, nes lėšas ES padalinys saugo tol, kol išlaidos nedeklaruojamos ir kol išankstinis finansavimas vėlesniais finansiniais metais nepatvirtinamas.

⁹⁹ Rizikos sumos atliekant mokėjimą, apskaičiuotos ir nurodytos metinėse veiklos ataskaitose (išvardytose šios ataskaitos 1 priede), konservatyviai pakoreguotos: i) neutralizuotas nerizikingu laikyto išankstinio finansavimo poveikis (daugiausia sanglaudos politikos ir mokslinių tyrimų srityse), ii) visai atitinkamų išlaidų sumai pritaikytas numatomas klaidų lygis (žr. pirmesnę išnašą).

¹⁰⁰ Tai apima Regioninės ir miestų politikos, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties, Jūrų reikalų ir žuvininkystės ir Migracijos ir vidaus reikalų GD. Regioninės ir miestų politikos ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD metinėse veiklos ataskaitose nurodyti būsimų pataisų įverčiai yra labai atsargūs. Jie pagrįsti mažiausiu rizikos sumos vertinimu. Jei būtų taikoma didesnė vertė, būsimų pataisų įverčiai siektų 1 839 mln. EUR. Tačiau siekiant užtikrinti, kad vertinimas būtų pakankamai atsargus, kaip didžiausia būsimų pataisų įverčių vertė, naudojamas vidutinis ankstesnių finansinių pataisų ir susigrąžintų sumų dydis (1 435 mln. EUR). Dėl tokio atsargaus požiūrio didžiausia rizikos sumos užbaigiant programą vertė gali būti perversinta. Siekiant užtikrinti, kad kiekvienos programos likutinė rizika nesiektų reikšmingumo ribos, t. y. 2 proc., faktinis būsimų pataisų lygis bus nustatytas pagal faktinę užbaigiant programą nustatytą riziką.

Apskaičiuota rizikos suma atliekant mokėjimą sudaro 2,3–3,1 proc. atitinkamų 2015 m. išlaidų. Apskaičiuota *rizikos suma atliekant mokėjimą* labai priklauso nuo to, kokią dalį sudaro išankstinis finansavimas, tarpiniai mokėjimai, galutiniai mokėjimai ir su jais susijęs patvirtintas išankstinis finansavimas, tenkantis ankstesniam programavimo laikotarpiui (2015 m. mokėjimus sudaro proporcingai didelė dabartinių programų išankstinio finansavimo dalis). Palyginti su 2014 m. padėtimi, **rizikos suma atliekant mokėjimą sumažėjo maždaug 10 proc.** Daugiausia taip nutiko dėl žemės ūkio sektoriuje nurodytos sumažėjusios rizikos sumos.

Rizikos suma atliekant mokėjimą sumažėjo

10 proc.

Apskaičiuotos būsimos pataisos – tai išlaidų, patirtų pažeidžiant taikytinas teisės aktų ir sutarčių nuostatas, suma, kurią generalinis direktoratas konservatyviai apskaičiuos ir ištaisys pritaikydamas kontrolės priemones po leidimo atlikti mokėjimą. Remiantis bendra taisykle, įvertiai apskaičiuojami pagal finansinių pataisų ir susigrąžintų sumų vidurkį ir prirėkus koreguojami, ypač siekiant neutralizuoti i) pagal naujus teisės aktus nebegaliojančius elementus ir ii) vienkartinis įvykius. Gautos apskaičiuotos būsimos pataisos sudaro nuo 1,5 iki 1,9 proc. visos atitinkamų išlaidų sumos.

Rizikos suma užbaigiant programą, pritaikius visas taisomasias priemones, sudaro 0,8–1,3 proc. visos 2015 m. išlaidų sumos. Taigi, daugiamečiais taisomaisiais mechanizmais ES biudžetas bus tinkamai saugomas nuo išlaidų, patiriamų pažeidžiant teisės aktus.

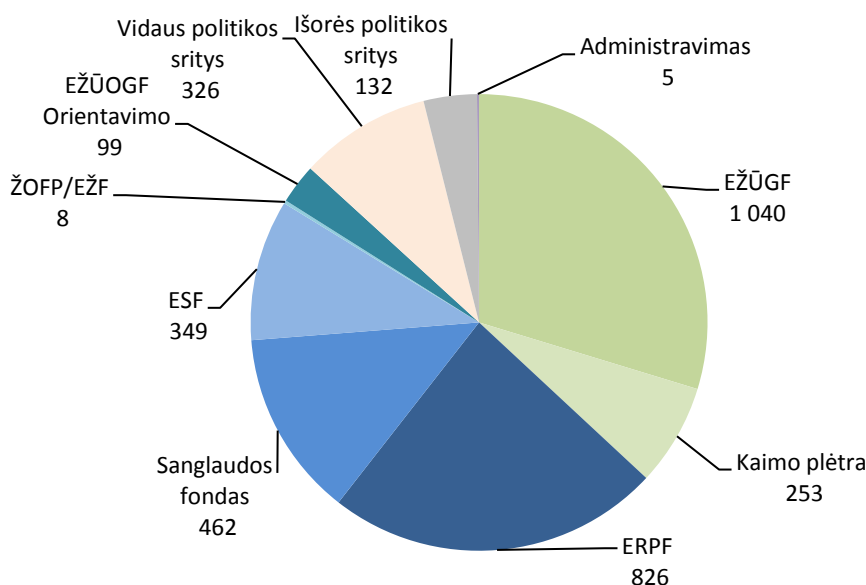
Šiuo etapu naudinga pažymėti įvairius veiksniai, kurie ateinančiais metais gali turėti reikšmingą įtaką rizikos sumos raidai:

- Kalbant apie *sanglaudos politiką*, iš skaičių matyti, kad pagal 2007–2013 m. programas rizikos suma atliekant mokėjimą sudarė mažiau negu 5 proc. išlaidų. Kad šią riziką būtų galima veiksmingai valdyti, 2014–2020 m. programavimo laikotarpio reglamente¹⁰¹ numatyta, jog tarpinio mokėjimo paraiškas reikėtų apmokėti 90 proc.¹⁰² Galutinio likučio mokėjimas ir (arba) susigrąžinimas parodo, ar Komisija patvirtina galutinėse patvirtintose metinėse sąskaitose nurodytų išlaidų tikslumą ir išsamumą, tačiau to, kiek išlaidos galutinai pripažintos teisėtomis ir tvarkingomis, neparodo. Paskutinis šio proceso etapas – Komisijos vykdomi tiksliniai atitikties auditai. Jais remdamasi Komisija dar gali pritaikyti grynąsias finansines pataisas.
- Dėl *mokslinių tyrimų* pažymėtina, kad tuo metu, kai rengta ataskaita, Septintosios bendrosios programos daugiametis bendras reprezentatyvus klaidų lygis buvo 4,47 proc. Tai pagrindinis orientacinis dydis, kuriuo remiasi programą valdantys direktoratai. Įskaičiavus susigrąžintas sumas ir pataisas, likutinis klaidų lygis išlieka didesnis negu 2 proc. Dėl to šie generaliniai direktoratai savo metinėje veiklos ataskaitoje paliko išlygų dėl Septintosios bendrosios programos. Tačiau, turint galvoje atitinkamų generalinių direktoratų šiuo metu valdomų išlaidų struktūrą ir programos „Horizontas 2020“ išankstinio finansavimo ir kitų 2015 m. patirtų mažos rizikos išlaidų mastą, šie direktoratai nurodė daug mažesnę klaidų svertinį vidurkį. Svarbu pabrėžti, kad programos „Horizontas 2020“ reglamentuose išliko dotacijų įgyvendinimo mechanizmo principas, pagal kurį atlyginamos tinkamos finansuoti išlaidos, bet administracinė našta dalyviams sumažinta (pvz., supaprastinti tinkamumo finansuoti kriterijai). Galima tikėtis, kad dėl programoje „Horizontas 2020“ padarytų supaprastinimų reprezentatyvus klaidų lygis sumažės nuo 5 proc. iki 3,5 proc., o likutinis klaidų lygis bus kuo artimesnis 2 proc. Kadangi tikimasi, jog klaidų lygis bus panašus į programos BP 7 arba mažesnis, išlygų dėl programos „Horizontas 2020“ ateinančių metų patikinimo pareiškimuose klausimą reikės kruopščiai išnagrinėti.

¹⁰¹ 2013 m. gruodžio 17 d. Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 (OL L 347/2013).

¹⁰² Ši nauja nuostata taikoma Regioninės ir miestų politikos, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties ir Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD valdomoms programoms. Ji netaikytina Migracijos ir vidaus reikalų GD.

2015 m. visos finansinės patalos ir patvirtintos susigrąžintos sumos sudarė 3 499 mln. EUR (2014 m. – 4 728 mln. EUR). Į šią sumą įskaičiuotos visos 2015 m. patvirtintos patalos ir susigrąžintos sumos, neatsižvelgiant į tai, kuriais metais patirtos pradinės išlaidos. Finansinės patalos ir susigrąžintos sumos laikomos patvirtintomis, kai atitinkamos valstybės narės su jomis sutinka arba kai Komisija priima sprendimą.

8 grafikas. 2015 m. patvirtintų finansinių patalų ir susigrąžintų sumų suskirstymas pagal politikos sritis (mln. EUR)

Daugiau išsamių duomenų apie šiuos skaičius, prevencinius ir taisomuosius mechanizmus galima rasti metiniame komunikate dėl ES biudžeto apsaugos¹⁰³.

2.1.2. Kontrolės išlaidų efektyvumas ir supaprastinimas

Komisija, kaip ir bet kuri kita organizacija, privalo užtikrinti, kad jos ištekliai būtų paskirstyti optimaliai, atsižvelgiant į jos politikos prioritetus, teises ir institucines pareigas, ir atitiktų politikos raidą. Kadangi žmoniškųjų išteklių mažėja, o ES kyla vis daugiau uždavinių, išteklius ypač svarbu naudoti kuo efektyviau.

Nuo 2013 m. Komisija kasmet po 1 proc. mažina etatų skaičių, kad iki 2017 m. etatų skaičius būtų sumažintas 5 proc. (1 254 pareigybėmis). Tiek pat mažinama išorės darbuotojų (sutartininkų, deleguotųjų nacionalinių ekspertų) etato ekvivalentų. Kartu, kad galėtų spręsti naujus uždavinius, Komisija aktyviai perskirsto pareigybes tarp savo padalinių ir išteklius perkelia į prioritetines sritis. Komisijos organizacinės struktūros tinkamumo, bendro efektyvumo ir išteklių perskirstymo pagal prioritetus iniciatyvos bus tęsiamos ir 2016 m.¹⁰⁴

Darbuotojų skaičius per metus sumažinamas
1 %

¹⁰³ Komisija šią ataskaitą parengia ir siunčia biudžeto įvykdymo patvirtinimo institucijai ir Audito Rūmams. Patvirtinta ataskaita bus paskelbta Biudžeto generalinio direktorato „Europa“ interneto svetainėje. 2014 m. ataskaita paskelbta pavadinimu „ES biudžeto apsauga iki 2014 m. pabaigos“.

¹⁰⁴ Pavyzdžiui, neseniai parengtame komunikate „Komisijos sinergija ir efektyvumas. Nauji darbo būdai“ Komisija išdėstė, kokių veiksmų reikia imtis dėl įvairių generalinių direktoratų koordinavimo ir paramos funkcijų.

Visi 48 Komisijos padaliniai įvertino savo kontrolės sistemų išlaidų efektyvumą ir veiksmingumą ir pateikė savo vertinimo išvadas metinėse veiklos ataskaitose. Šis vertinimas vykdytas nuo 2013 m. ir kasmet gerėjo. 2014 m. septyni padaliniai negalėjo padaryti išvados, nes trūko palyginamų duomenų ir buvo sunku apskaičiuoti kontrolės naudą. 2015 m. tik du padaliniai negalėjo padaryti išvados. Abu padaliniai ėmėsi taisomųjų priemonių ir tikisi, kad išvadas galės padaryti 2016 m.

Be to, Komisijos padaliniai paraginti peržiūrėti savo kontrolės sistemas ir užtikrinti, kad jos būtų grindžiamos rizikos vertinimu, atsižvelgiant į sistemų išlaidų efektyvumą ir deramai atsižvelgiant į valdymo aplinką bei finansuojamų veiksmų pobūdį. Iki 2015 m. pabaigos tai padarė 25 padaliniai: pusė jų¹⁰⁵ ėmėsi priemonių išlaidų efektyvumui padidinti, o kiti¹⁰⁶ padarė išvadą, kad pakeitimai nėra reikalingi. Tikimasi, kad likę padaliniai priemonės įgyvendins arba savo peržiūras atliks 2016 m.

Paprastinimo rezultatų suvestinę vėl pradėta rengti, dabar į ją įtraukiami ir duomenys apie valstybių narių pastangas.

Vėl pradėjus rengti paprastinimo rezultatų suvestinę, pažengta ir tvarkos paprastinimo srityje. Biudžeto vykdymo paprastinimas pirmą kartą bus stebimas ne tik Komisijos, bet ir valstybių narių lygmeniu. Rengiant paprastinimo paketą ir rengiantis DFP laikotarpio vidurio peržiūrai toliau stengtasi paprastinti finansines taisykles.

Komisija toliau stengiasi paprastinti finansų valdymą, kontrolę, apskaitą ir auditą ir padaryti juos racialesnius.

2.1.3. Kovos su sukčiavimu strategijos

Komisija yra parengusi *Komisijos kovos su sukčiavimu strategiją* (KKSS). Jos tikslas – gerinti sukčiavimo prevenciją, nustatymą ir tyrimą ir užtikrinti, kad už tai būtų deramai baudžiama, o lėšos susigrąžinamos ir atgrasoma nuo tolesnio sukčiavimo. Pirmiausia tam reikėtų, kad Komisijos padaliniai parengtų savo kovos su sukčiavimu strategijas. Strategija apima visą kovos su sukčiavimu ciklą: prevenciją, aptikimą, tyrimą, sankcijas ir netinkamai panaudotų lėšų susigrąžinimą. Ji taikoma ES biudžeto pajamoms ir išlaidoms, bendradarbiavimui su valstybėmis narėmis, ne ES šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, bet dėmesys sutelkiamas į Komisijos veiklą.

Visi Komisijos padaliniai, laikydamiesi KKSS reikalavimo, vykdo konkrečių generalinių direktoratų kovos su sukčiavimu strategijas (KSS). Vykdoma reguliari KSS įgyvendinimo stebėseną. Per pastaruosius trejus metus visi Komisijos padaliniai atnaujino arba netrukus atnaujins savo KSS. Atsižvelgdami į Vidaus audito tarnybos (VAT) auditą¹⁰⁷, per kurį pripažinta, kad OLAF ir atrinkti generaliniai direktoratai ėmėsi teigiamų veiksmų ir parengė bei vykdo KSS, Sukčiavimo prevencijos ir nustatymo tinkle visi Komisijos padaliniai atnaujino ir aptarė metodines KSS struktūros ir turinio gaires¹⁰⁸. Pagal tai per ateinančius metus KSS bus atnaujintos.

Kiekvienais metais Komisija parengia Europos Sąjungos finansinių interesų apsaugos ataskaitą (finansinių interesų apsaugos ataskaitą) ir joje aprašo su ES lėšomis susijusį sukčiavimą ir pažeidimus, taip pat tai, kokių priemonių imtasi ES lėšoms apsaugoti. Ataskaitoje išsamiai aprašomas su viso ES biudžeto lėšomis susijusio sukčiavimo, apie kurį

¹⁰⁵ Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD, Ryšių tinklų, turinio ir technologijų GD, Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, Aplinkos GD, EPSO, Eurostatas, Migracijos ir vidaus reikalų GD, Žmogiškųjų išteklių ir saugumo GD, OIB, PMO, REA ir Sveikatos ir maisto saugos GD.

¹⁰⁶ Biudžeto GD, Klimato politikos GD, EACEA, ERCEA, FPI, Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ GD, VAT, Teisingumo GD, OIL, OP, Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD ir Mokesčių ir muitų sąjungos GD.

¹⁰⁷ Per 2015 m. Vidaus audito tarnybos atliktą auditą pripažinta, kad Komisija pažengė įgyvendindama kovos su sukčiavimu politiką, tačiau ją būtų galima geriau integruoti į vidaus kontrolės sistemas. Integravimas palengvina įgyvendinimą ir užtikrina, kad kovos su sukčiavimu strategijos netaptų papildomu kontrolės lygmeniu.

¹⁰⁸ Žr. dokumentą „Generalinių direktoratų kovos su sukčiavimu strategijų rengimo metodika ir gairės“.

pranešė valstybės narės, lygis, todėl ataskaita taip pat padeda įvertinti, kuriose srityse kyla daugiausia rizikos, taigi padeda efektyviau imtis tikslingų veiksmų ir ES, ir nacionaliniu lygmeniu.

Komisija suderino Finansinį reglamentą su 2014 m. ES viešųjų pirkimų direktyvomis. Naujosiomis taisyklėmis taip pat užtikrinta geresnė Sąjungos finansinių interesų apsauga: nuo 2016 m. sausio 1 d. veikia nauja Ankstyvo nustatymo ir draudimo dalyvauti procedūroje sistema. Speciali centrinė kolegija gali rekomenduoti neleisti nepatikimoms įmonėms ir asmenims naudotis ES lėšomis. Kai kuriais atvejais gali būti skiriamos finansinės baudos. Apie šias administracines sankcijas gali būti paskelbta viešai. Nors tokioms įmonėms arba asmenims garantuojama teisė į gynybą, pagal naujas taisykles veiksmų galima imtis daug operatyviau, o jei ES lėšų prašo tie, kurie dalyvauja sukčiavimo, korupcijos arba kitokiose neteisėtose schemose arba veikloje, jų prašymus galima faktiškai atmesti.

Naujoji ankstyvo nustatymo ir draudimo dalyvauti procedūroje sistema skirta ES lėšoms geriau apsaugoti per ES lėšų skyrimo procedūras.

Komisijos pastangas galima iliustruoti šiais 2015 m. pasiektais rezultatais:

- Finansinio stabilumo, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų sąjungos GD parengė Įvykių valdymo IT sistemą (EMT). Šią sistemą sudaro duomenų bazė, kuria padidinamas susitikimų ir ryšių su suinteresuotaisiais subjektais valdymo skaidrumas. Sistema EMT padeda darbuotojams išvengti susitikimų dubliavimo, *ex post* nustatyti ir registruoti vykusias diskusijas. Ji taip pat padeda užkirsti kelią interesų konfliktams.
- Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties ir Regioninės ir miestų politikos GD 27 valstybėse narėse įdiegė rizikos vertinimo sistemą ARACHNE. Kol kas ją išbandyti yra nusprendusios 16 valstybių narių. Sistemoje ARACHNE siekiama sukaupti išsamią projektų ir pagalbos gavėjų finansinių ir veiklos duomenų bazę, kad, remiantis objektyviais kriterijais, būtų galima vertinti riziką ir, atrenkant ir kontroliuojant projektus, nustatyti rizikingiausius. Šios sistemos įdiegimas yra kovos su sukčiavimu veiksmų, numatytų bendroje Regioninės ir miestų politikos, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties ir Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD sanglaudos politikos ir EJRŽF kovos su sukčiavimu strategijoje, dalis. Ji taip pat leidžia nustatyti pažeidimų arba sukčiavimo rodiklius, kuriuos būtų galima taikyti ateityje tvirtinant projektus arba vertinant jų įgyvendinimą.
- Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD visose valstybėse narėse ir šalyse kandidatėse rengė seminarus žemės ūkio lėšų mokėjimo agentūrų darbuotojams. Daugiau kaip 40 tokių renginių iš viso dalyvavo beveik 4 000 darbuotojų.

2.2. Valdymo patikrinimas

2015 m. metinėse veiklos ataskaitose **visi 48 įgaliotieji leidimus suteikiantys pareigūnai pareiškė turintys pakankamą patikinimą**, kad ataskaitoje pateikta **teisinga ir nešališka informacija**; ataskaitoje aprašyti veiklai skirti ištekliai **naudoti pagal paskirtį** ir laikantis **patikimo finansų valdymo** principo; įdiegtomis **kontrolės procedūromis** suteikiamos reikalingos **pagal sąskaitas atliktų sandorių teisėtumo ir tvarkingumo** garantijos.

Įgaliotieji leidimus suteikiantys pareigūnai įvertino kontrolės rezultatus ir visus kitus svarbius elementus, pagrindžiančius jų patikinimą dėl kontrolės tikslų pasiekimo. Jie apsvaistė visus nustatytus reikšmingus trūkumus ir įvertino jų bendrą kiekybinį ir kokybinį poveikį patikinimui, siekdami įvertinti, ar poveikis reikšmingas. Tuo remdamiesi 30 įgaliotųjų leidimus suteikiančių pareigūnų pateikė besąlyginį patikinimą, o 18 pareiškimų pateikti su išlygomis. Iš viso pateiktos **33¹⁰⁹ išlygos**. Įgaliotieji leidimus suteikiantys pareigūnai pateikė **besąlyginį pakankamą patikinimą dėl pajamų operacijų**, nes visos išlygos pateiktos dėl išlaidų.

¹⁰⁹

1 priede išdėstytos išlygos, taip pat ir naujos.

Patikinimo pareiškimo su išlygomis kvalifikavimas yra viena svarbiausių atskaitomybės struktūros sudedamųjų dalių. Juo užtikrinamas informacijos apie patirtus sunkumus ir trūkumus, priemonės, kuriomis numatyta spręsti atitinkamus klausimus ir vertinti jų poveikį, skaidrumas. Nors daugelis išlygų pateikiamos remiantis nustatytais faktais apie ankstesnių mokėjimų valdymą ir kontrolę, vis dėlto jos visos daro teigiamą prevencinį būsimą poveikį: taisomosiomis priemonėmis stiprinamos kontrolės sistemos, o pagal sanglaudos politiką ir EJRŽF programas būsimi mokėjimai yra blokuojami (nutraukimo ir (arba) sustabdymo procedūros). Atsižvelgiant į išlygas¹¹⁰, parengtais veiksmų planais konkrečiai siekiama sumažinti būsimą riziką.

21 išlyga pakartota, 12 – naujos. Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD panaikino dvi išlygas¹¹¹, Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD – vieną išlygą¹¹², o Regioninės ir miestų politikos GD dvi išlygas sujungė į vieną¹¹³.

Išlaidų, dėl kurių pateikta piniginių išlygų, gerokai sumažėjo.

Išlaidos, dėl kurių pateiktos kiekybinės išlygos, sumažėjo 14 546 mln. EUR (nuo 44 392 mln. EUR 2014 m. iki 29 849 mln. EUR). Jos sumažėjo daugiausia dėl sumažėjusių išlygų dėl išorės santykių, taip pat dėl labai sumažėjusios (7 400 mln. EUR) Žemės ūkio ir kaimo plėtros

GD išlygos dėl tiesioginės EŽŪGF paramos, taip pat dėl to, kad pagal sanglaudos politiką imtasi prevencinių priemonių ir ES mokėjimai yra nutraukiami ir (arba) stabdomi, vos tik nustatoma valstybių narių įgyvendinimo sistemų trūkumų. Apskaičiuota išlaidų, dėl kurių pateikta išlyga, rizikos suma yra 1 324 mln. EUR. 2 lentelėje pateikti pagal politikos sritis suskirstyti rezultatai. Išsamūs rezultatai pagal padalinius pateikti 1 priede.

Politikos sritis ¹¹⁴	Iš viso mokėjimų 2015 m.	2015 m. mokėjimų, dėl kurių pateikta išlygų, dydis	Rizikos suma rengiant ataskaitą
Žemės ūkis	56 946	19 922	760
Sanglaudos politika ¹¹⁵	53 822	4 305	296
Išorės santykiai ¹¹⁶	10 231	2 895	97
Moksliniai tyrimai	14 077	2 650	160
Kitos vidaus politikos sritys	4 029	78	10
Administravimas	5 676	—	—
Iš viso	144 781	29 849	1 324

2 lentelė. 2015 m. išlygų dydis ir rizikos suma (mln. EUR)¹¹⁷

¹¹⁰ Tai yra Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD (Afrikos taikos priemonė), Klimato politikos GD (taršos leidimų prekybos sistemos registras), Energetikos GD (branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programa) ir Žmoniškųjų išteklių ir saugumo GD (atskaitomybė Europos mokyklose).

¹¹¹ Programos PNPP, CARDS, PHARE yra netiesiogiai valdomos valstybių narių ir kitų įgaliotų subjektų.

¹¹² Turkijai skirtos IPARD pasirengimo narystei priemonės.

¹¹³ Dabartinė išlyga pateikiama dėl 14 valstybių narių 2007–2013 m. ERPF ir Sanglaudos fondo veiksmų programų, 6 Europos teritorinio bendradarbiavimo programų ir 1 programos PNPP – tarpvalstybinio bendradarbiavimo programos.

¹¹⁴ 1 priede pateikti kiekvieno Komisijos padalinio duomenys. Visos išlaidos apskaičiuojamos pagal 2015 m. atliktus mokėjimus, nurodytus metinėse veiklos ataskaitose (3 priedas, 2 lentelė). Šie skaičiai gauti iš preliminarinių 2015 m. apskaitos duomenų, kurių turėta 2015 m. gegužės 31 d. Gali būti, kad duomenys bus peržiūrėti.

¹¹⁵ Įskaitant Migracijos ir vidaus reikalų GD.

¹¹⁶ Visa išorės santykių išlaidų suma apima EPF sąnaudas (3 328 mln. EUR).

¹¹⁷ Šioje ataskaitoje atsižvelgta į naujausius duomenis. Šie duomenys, užbaigus metinės veiklos ataskaitas, atnaujinti dėl to, palyginti su metinėse veiklos ataskaitose nurodytais skaičiais, yra nedidelių skirtumų.

Per trejus metus nuo išlygos dėl viso Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD biudžeto pateikimo direktoratas sukūrė patikimą metodiką, kurią taikydamas gali mažesnę riziką keliančių išlaidų neįtraukti į pagrindinę išlygą. Metodika pagrįsta tuo, kad apskaičiuojami rizikos indeksai, atspindintys kiekviename išlaidų segmente 2012–2014 m. laikotarpiu nustatomą klaidų dažnį. Šiuo metu sumažėjo išlygų dėl tiesiogiai valdomų dotacijų ir netiesiogiai kartu su tarptautinėmis organizacijomis ir valstybių narių agentūromis valdomų išlaidų mastas; išlygos sudaro 45 proc. jų biudžeto.

Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD panaikino dvi ankstesniais metais pateiktas išlygas ir parengė besąlyginį patikinimo pareiškimą, nes įvertintas klaidų lygis visais atvejais buvo mažesnis negu 2 proc. Netiesiogiai valdomai pasirengimo narystei pagalbos priemonės (PNPP) daliai Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD 2015 m. taikė naują metodiką, pagal kurią, remdamasis išsamiais įgaliojimų auditais, klievėsi šalių pagalbos gavėjų audito institucijų darbu. Kadangi tiriamoji duomenų visuma kiekvienoje šalyje dar nebuvo pakankamai didelė, ši metodika nepadėjo surinkti pakankamai reprezentatyvių duomenų. Kad vertinimas būtų apdairesnis, Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD nusprendė įvertinti rizikos sumą remdamasis ankstesniu šio valdymo būdo klaidų lygiu ir išreikšdamas ją kaip intervalą. Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD ketina 2016 m. šią metodiką toliau stiprinti. Kaip aprašyta 2.3 skirsnyje ir 3 priede, VAT taip pat pasiūlė įvairių Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD taikytos metodikos patobulinimų.

Naujai pateiktos išlygos dėl 35 mln. EUR rizikos sumos:

- Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD jas pateikė dėl Afrikos taikos priemonės (ATP), atsižvelgdamas į keletą reikšmingų rizikos veiksnių ir vidaus kontrolės trūkumus, apie kuriuos pranešta per 2016 m. pradžioje užbaigtą vidaus auditą. Taisomosios priemonės apima ATP, Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD, ES delegacijų ir tarnybos EEAS valdymo ir koordinavimo susitarimų stebėseną ir institucinį partnerystės susitarimų su Afrikos Sąjunga vertinimą ir stebėseną. Kartu darbo grupė prižiūri naujus projektus ir programas, kad į sprendimus ir sutarčių dokumentus prireikš būtų galima įtraukti reikiamas nuostatas.
- Kadangi 2015 m. atliekant *ex post* kontrolę nustatytas didesnis negu 2 proc. likutinis klaidų lygis, pateiktos penkios naujos išlygos¹¹⁸.
- Generalinių direktoratų HOME ir JUST išlygose dėl dotacijų programų, išskyrus mokslinius tyrimus, nenurodyta jokių papildomų arba naujų nustatytų trūkumų. Tokį rezultatą lėmė tai, kad patobulinti reikšmingumo kriterijai, dėl to dėmesį buvo galima geriau sutelkti į tas sritis, kuriose nustatoma daugiau klaidų. Generalinio direktorato HOME išlygoje dėl programos BP 7 atspindėta, kad nuo šiol šis generalinis direktoratas yra atsakingas už programą, tačiau dėl išlaidų išlygą praėjusiais metais jau pateikė generalinis direktoratas GROW.
- Paskutinė išlyga – generalinio direktorato EMPL išlyga dėl 2014–2020 m. programų. Ji pateikta dėl vienos veiksmų programos, per kurios auditą atskleista reikšmingų valdymo ir kontrolės sistemų trūkumų. Tai nedaro poveikio rizikos sumai rengiant ataskaitą, nes galima rizika įtraukta į 10 proc. sulaikytą tarpinių mokėjimų dalį.

Pateiktos šios naujos nekiekybinės išlygos¹¹⁹:

¹¹⁸ Dėl EACEA (2007–2013 m. programų „Kultūra“ ir „Jaunimas“), EASME ir Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ GD (Konkurencingumo ir inovacijų programos) ir Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD (Anglių ir plieno mokslinių tyrimų fondo).

¹¹⁹ „Nekiekybinės išlygos“ – tai išlygos, kurių poveikio neįmanoma tiksliai įvertinti arba kurių negalima kiekybiškai įvertinti, nes jos susijusios su reputacija.

- Migracijos ir vidaus reikalų GD pažymi iki 2011 m. užbaigtų pagal pasidalijamojo valdymo principą valdytų metinių programų trūkumus; pagal šias programas 2015 m. mokėjimai nevykdyti.
- Energetikos GD išlygą nulėmė nepakankamas 2014 m. *ex ante* sąlygų, kurias valstybės narės turi įvykdyti pagal savo branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programas, kaip to reikalaujama pagal reglamentus¹²⁰, ypač sąlygos dėl finansinių planų patikimumo įvertinimas. Energetikos GD jau ėmėsi priemonių šiam trūkumui pašalinti. Be to, iki 2016 m. spalio mėn. jis atliks nuodugnius peržiūras ir (arba) įvertins kiekvienos atitinkamos valstybės narės finansavimo planų patikimumą.

Šios išlygos susijusios su visomis pagrindinėmis išlaidų sritimis (žemės ūkiu, struktūriniais ir sanglaudos fondais, išorės santykiais, moksliniais tyrimais ir kitomis vidaus politikos sritimis). Visais atvejais įgaliojėji leidimus suteikiantys pareigūnai patvirtino veiksmų planus, kad pašalintų atitinkamus trūkumus ir sumažintų jų keliamą riziką.

Finansiniame reglamente numatyta, kad tais atvejais, kai klaidų lygiai nuolat yra aukšti, Komisija turi nustatyti teisinių nuostatų ir (arba) kontrolės sistemos trūkumus, išanalizuoti galimų taisomųjų priemonių išlaidas ir naudą ir imtis tinkamų veiksmų arba pasiūlyti juos. 2014–2020 m. programų valdymo ir kontrolės sistemos buvo pakeistos. Tebesitęsia pradinis programų įgyvendinimo etapas. Naujų priemonių poveikį klaidų lygiui Komisija galės nustatyti tik po tam tikro laiko. Iki metų pabaigos Komisija pateiks ataskaitą dėl nuolat aukšto tam tikrų sričių klaidų lygio (žr. 2.1.1 skirsnį).

2.3. Patikrinimas atsižvelgiant į Vidaus audito tarnybos (VAT) darbo rezultatus

Savo patikinimą Komisijos padaliniai taip pat grindė Vidaus audito tarnybos (VAT) ir Audito pažangos komiteto (APK) atlikto darbo rezultatais. Šios metinės valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitos 3 priede pateikta daugiau informacijos apie VAT pateiktą patikinimą. Pagal Finansinio reglamento 99 straipsnio 5 dalį vidaus auditoriaus darbo ataskaitos santrauka bus nusiųsta biudžeto įvykdymą tvirtinančiai institucijai.

VAT padarė išvadą, kad audituoti subjektai 2011–2015 m. tolesnių veiksmų efektyviai ėmėsi dėl 91 proc. rekomendacijų. Iš 455 (26 proc.) dar galiojančių rekomendacijų viena laikoma ypatingos svarbos, 162 – labai svarbiomis (prie jų reikėtų pridėti dar vieną vis dar neįvykdytą labai svarbią 2010 m. audito ataskaitoje pateiktą rekomendaciją). Iš 164 ypatingos svarbos ir labai svarbiomis laikytų rekomendacijų 32 labai svarbias, bet ne ypatingos svarbos rekomendacijas 2015 m. pabaigoje vėluota įgyvendinti daugiau nei 6 mėnesius. Jos sudaro 1,9 proc. visų per pastaruosius penkerius metus priimtų rekomendacijų. VAT, atlikdama tolesnius veiksmus, patvirtino, kad apskritai rekomendacijos įgyvendinamos pakankamai, o padalinių, kuriuose atliktas auditas, kontrolės sistemos gerėja.

Be to, 2015 m. centralizavus vidaus audito funkcijas¹²¹, 2016 m. vasario mėn. VAT pirmą kartą paskelbė išvadą dėl kiekvieno generalinio direktorato ir padalinio vidaus kontrolės būklės. Šiomis išvadomis siekta prisidėti prie atitinkamų generalinių direktoratų ir padalinių 2015 m. metinių veiklos ataskaitų. Jos įsigaliojo vietoj ankstesnės VAT nuomonės dėl kontrolės būklės. Išvadose dėmesys ypač atkreipiamas į visas neįvykdytas rekomendacijas, kurios pažymėtos kaip ypatingos svarbos, arba į bendrą tam tikrų rekomendacijų, kurios pažymėtos kaip labai svarbios, poveikį, o keturiais atvejais (dėl Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi GD, Energetikos GD, Klimato politikos GD ir JRC) VAT nurodė, kad atitinkamo padalinio metinėje veiklos ataskaitoje dėl jų gali tekti pateikti išlygą. Trys generaliniai direktoratai pateikė išlygas atsižvelgdami į sąlygines VAT išvadas, o JRC į savo metinę veiklos ataskaitą neįtraukė jokių išlygų.

Nors JRC vadovybė pripažįsta, kad tam tikri sunkumai yra susiję su finansavimu ilguoju laikotarpiu, 2015 m. jokia rizika nekilo, todėl ji mano, kad 2016 m. rizikos nebus. Dėl bendro keturių labai svarbių VAT rekomendacijų poveikio pažymėtina, kad JRC leidimus suteikiantis pareigūnas riziką įvertino taip:

¹²⁰ 2013 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1368/2013 (OL L 346), 2013 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1369/2013 (OL L 346) ir atitinkami 2014 m. sausio 11 d. klaidų ištaisymai (OL L 8).

¹²¹ Remiantis Komisijos sprendimu, 2015 m. vidaus audito funkcijos buvo centralizuotos ir sutelktos Vidaus audito tarnyboje. Nuo 2015 m. vasario 15 d. ankstesni Komisijos generalinių direktoratų ir tarnybų vidaus audito pajėgumai panaikinti.

- į veiksmų planą įtrauktos priemonės, skirtos užtikrinti, kad patikrinimas būtų ilgalaikis;
- dabartine organizacine veiklos struktūra suteikiamas pakankamas patikrinimas dėl JRC tikslų įgyvendinimo artimiausiu laikotarpiu;
- dėl finansinės rizikos pažymėta, kad pagrindinių testų rezultatai buvo tinkami, klaidų nenustatyta.

Remdamasis šiuo vertinimu JRC įgaliotasis leidimus suteikiantis pareigūnas padarė išvadą, kad pateiktos rekomendacijos neturi jokių padarinių patikrinimui, o rekomendacijos įgyvendinamos toliau stengiantis esamą tvarką dar patobulinti. JRC įgaliotasis leidimus suteikiantis pareigūnas mano, jog tai, kad šio audito veiksmų planas vėlavo, nėra priežastis teikti išlygą, nes 2015 m. nekilo jokios rizikos.

Kaip reikalaujama VAT nuostatuose, Komisijos vidaus auditorius, remdamasis savo 2013–2015 m. ir ankstesnių vidaus audito struktūrų 2013–2014 m. darbo rezultatais, taip pat pateikė bendrąją nuomonę ir joje daugiausia dėmesio skyrė finansų valdymui. Jo nuomone, 2015 m. Komisija įdiegė administravimo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procedūras, kurios apskritai yra pakankamos, kad būtų galima pateikti pakankamą patikrinimą dėl finansinių tikslų įgyvendinimo. Tačiau dėl įgaliotųjų leidimus suteikiančių pareigūnų patikrinimo pareiškimuose ir atitinkamose metinėse veiklos ataskaitose pateiktų išlygų bendroji nuomonė yra sąlyginė.

Prieš priimdama šią nuomonę VAT išnagrinėjo bendrą rizikos sumomis laikomų ir metinėse veiklos ataskaitose nurodytų sumų poveikį ir taisymo galimybes, atsižvelgdama į anksčiau pritaikytas finansines pataisas ir susigrąžintas sumas. Atsižvelgdama į anksčiau pritaikytų finansinių pataisų ir susigrąžintų sumų mastą ir remdamasi prielaida, kad 2015 m. mokėjimų pataisos bus panašaus dydžio, VAT mano, kad apskritai ES biudžetas apsaugotas pakankamai ir ilgam.

Vidaus audito tarnyba nurodo, kad apskritai ES biudžetas apsaugotas pakankamai ir ilgam.

Vidaus auditorius daugiau išlygų dėl nuomonės nepateikė, tik išdėstė tris „dalyko pabrėžimo“ pastraipas. Jos aptartos šios ataskaitos 3 priede. Jos pateiktos dėl:

- 2014–2020 m. programų mokslinių tyrimų srities kontrolės strategijų;
- politiką ir programas įgyvendinančių trečiųjų šalių priežiūros strategijų;
- JRC branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo ir atliekų tvarkymo programos.

2.4. Biudžeto įvykdymą tvirtinančios institucijos ir išorės auditorių rekomendacijų vykdymas

2016 m. balandžio 28 d., išnagrinėjęs visų pirma Tarybos ir Audito Rūmų 2015 m. metinėje ataskaitoje ir specialiosiose ataskaitose išdėstytas rekomendacijas, Europos Parlamentas priėmė sprendimą dėl 2014 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo.

Parlamentas tikisi, kad Komisija tvirtai įsipareigos siekti tolesnės pažangos konkrečiose prioritetinėse biudžeto įvykdymo patvirtinimo srityse. Šios sritys daugiausia susijusios su veiklos rezultatais pagrįsta ir į rezultatus orientuota biudžeto vykdymo metodika, biudžeto valdymu ir Komisijos vidaus valdymu. Per biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūrą pirmininko pavaduotoja K. Georgieva Komisijos vardu Parlamentui pristatė, kaip Komisija ketina vykdyti Parlamento nustatytus prioritetinius veiksmus.

2016 m. vasario 12 d. Taryba priėmė rekomendacijas dėl biudžeto įvykdymo patvirtinimo. Šiose rekomendacijose, be kitų dalykų, ji ragina Komisiją 2016 m. pagal Finansinio reglamento 32 straipsnio 5 dalį pateikti biudžeto valdymo institucijai išsamią ataskaitą apie sritis, kuriose laikosi aukštas klaidų lygis, ir apie šių klaidų priežastis. Komisija atliks atitinkamą peržiūrą. Kitos sritys, kuriose Taryba tikisi Komisijos ir valstybių narių veiksmų, – tai valdymo ir kontrolės sistemų kokybė, paprastinimo priemonės ir į rezultatus orientuotos metodikos ES stiprinimas.

2016 m. Komisija parengs išsamią ataskaitą apie tai, kokių paskesnių priemonių ėmėsi, atsižvelgdama į Europos Parlamento ir Tarybos biudžeto įvykdymo patvirtinimo rekomendacijas. Kaip ir dėl Audito Rūmų pateiktų rekomendacijų, Komisija yra pasiryžusi užtikrinti, kad priimtose rekomendacijose būtų sistemiškai įgyvendintos

atsižvelgiant į išlaidų efektyvumą, taip pat į išlaidų ir naudos aspektus. Atsižvelgdama į rekomendacijas Komisija imsis priemonių ir tose srityse, kurios pagal pasidalijamojo valdymo principą valdomos kartu su valstybėmis narėmis ir kuriose Komisijai tenka priežiūros vaidmuo. Pavyzdžiui, nors rekomendacija geriau išnaudoti supaprastinto išlaidų apmokėjimo galimybes, kurių suteikiama pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą ir ESF reglamentą, skirta valstybėms narėms, Komisija toliau aktyviai ragina valstybes nares naudotis supaprastinto išlaidų apmokėjimo galimybėmis ir yra parengusi išsamias praktines gaires.

Tačiau rekomendacijas dėl nacionalinės kompetencijos, kurios nepriklauso Komisijos atsakomybės sričiai, valstybės narės turi vykdyti pačios. Pavyzdžiui, Komisija neatsako už tai, kad būtų stebima, ar pagal dabartinius teisės aktus valstybės narės sukūrė grįžtamosios informacijos sistemas, kad pagerintų kaimo plėtros srities kvietimus teikti pasiūlymus arba konkursų procedūras, todėl Komisijos padaliniai to užtikrinti negali.

Išvada dėl pasiektų valdymo rezultatų

Iš metinių veiklos ataskaitų matyti, kad visi Komisijos padaliniai ėmėsi patikimų vidaus kontrolės priemonių, be to, pateikta duomenų apie tai, ko imtasi stengiantis padidinti išlaidų efektyvumą, dar labiau supaprastinti taisykles ir tinkamai saugoti biudžetą nuo sukčiavimo, klaidų ir pažeidimų.

Visi įgaliotieji leidimus suteikiantys pareigūnai pateikė pakankamą patikinimą, nors kai kuriais atvejais ir su išlygomis. Šios išlygos yra viena pagrindinių atskaitomybės grandinės sudėtinių dalių. Jose išdėstomi spręstini uždaviniai ir pastebėti trūkumai, taip pat nurodoma, kokių priemonių numatoma imtis jiems pašalinti, ir įvertinamas jų poveikis.

Komisija ragina kartu su valstybėmis narėmis pagal pasidalijamojo valdymo principą biudžetą vykdančius generalinius direktoratus toliau tobulinti metodiką, pagal kurią vertinamas atitinkamų nacionalinių institucijų siunčiamų duomenų patikimumas.

Komisija ragina Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD išplėsti *ex post* kontrolės imtį ir sugriežtinti metodiką, kad klaidų lygis būtų apskaičiuojamas tiksliau.

Komisija taip pat ragina Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD įvertinti atitinkamų branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programose dalyvaujančių valstybių narių finansavimo planus ir atidžiai stebėti, kaip jie vykdomi.

Komisija parengė konsoliduotą rizikos sumų užbaigiant programas sąmatą, kuri atspindi jos vadovybės nuomonę dėl prevencinės (*ex ante*, prieš mokėjimą) ir taisomosios (*ex post*, po mokėjimo) kontrolės rezultatų per daugiametės kontrolės ciklą.

Remdamasi metinėse veiklos ataskaitose pateiktais patikinimais ir išlygomis Komisijos narių kolegija patvirtina šią 2015 m. metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą ir priima visą politinę atsakomybę už ES biudžeto valdymą.